ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі
Министерство информации и общественного развития РК

«Қазақстанның Экологиялық Қоры» ҚҚ
ОФ «Экологический Фонд Казахстана»

КЕАҚ «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы»
НАО «Центр поддержки гражданских инициатив»

ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ БАЛАЛАРҒА ТЕРІС ӘСЕРІ

Нұр - Сұлтан - 2019

«Қазақстанның Экологиялық Қоры» ҚҚ
ОФ «Экологический Фонд Казахстана»

Общественный фонд «Экологический Фонд Казахстана» несет ответственность за содержание публикации, которое не обязательно отражает позицию НАО «Центр поддержки гражданских инициатив». Точка зрения авторов, отраженная в настоящем издании, может не совпадать с точкой зрения НАО «Центр поддержки гражданских инициатив».

«ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ФАКТОРЛАРДЫҢ БАЛАЛАРҒА ТЕРІС ӘСЕРІ»

(салыстырмалы-сәйкестендірілген талдау, анықтау өнімдер мен тауарлардың қауіпті факторларын балалар денсаулығының жай-күйіне теріс әсер ету)

CISC
Civil Initiatives Support Center
КЕАҚ «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы»
НАО «Центр поддержки гражданских инициатив»

"Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы" КЕАҚ Қазақстанда мемлекет пен ҒӨБ өзара іс-қимыл тетігін жетілдіру, грант беру қызметінің барынша айқындылығын қамтамасыз ету мақсатында құрылды. Оның қызметінің негізгі түрлері –ҒӨБ-тің мемлекеттік және мемлекеттік емес гранттарын беру және олардың іске асырылуына мониторинг жүргізу болып табылады.

ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі
Министерство информации и общественного развития РК

Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі – ақпарат, мемлекет пен азаматтық қоғамның өзара іс-қимылы, діни қызмет, мемлекеттік жастар және отбасы саясаты, қоғамдық сананы жаңғырту, қайырымдылық, волонтерлік қызмет, медиация, ішкі саяси тұрақтылықты қамтамасыз ету, конфессияаралық және этносаралық келісім салаларында басшылықты, сондай-ақ заңнамада көзделген шектерде салааралық үйлестіруді және мемлекеттік реттеуді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының мемлекеттік органы болып табылады.

Оқу құралын Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қолдауымен «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» КЕАҚ мемлекеттік гранты шеңберінде «Қазақстанның Экологиялық Қоры» ҚҚ әзірледі.

Рецензенттер:

1. Волкова-Михальская О.О. - «Женский луч» ҚБ төрайымы.
2. Тұрманова Ж.Е. - Әлеуметтік жұмыс бойынша ғылым магистрі, практик психолог. Еуразия гуманитарлық институты Педагогика кафедрасының аға оқытушысы.
3. Осин К.В. - «Эко Мангистау» мекемесінің директоры.

Сарапшы: Имакова Газизат Усмановна – саяси ғылымдарының кандидаты, саясаттанушы, Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің доценті.

Экологиялық факторлардың балаларға теріс әсері: балалар денсаулығының жай-күйіне теріс әсер ететін өнімдер мен тауарлардың қауіпті факторларын анықтау бойынша салыстырмалы-сәйкестендірілген талдау Нұр-Сұлтан: ЖК «БиКА» баспасы, 2019-71 б.

Бұл құралда балалар ағзасына қауіпті факторлардың созылмалы спецификалық және спецификалық емес әсерін зерттеу арқылы балалардың денсаулығына теріс әсер ететін өнімдер мен тауарлардың қауіпті факторлары анықталды.

Деректер негізінде түрлі мемлекеттік құрылымдар үшін ұсыныстар дайындалды, әлеуметтік желілердегі ақпарат жүйелендірілді және жобаның мақсатты тобының өкілдері арасында таратылды.

Мазмұны

Алғы сөз 4
1. Балалардың денсаулығына теріс әсер ететін балалар организміне қауіпті факторлардың созылмалы спецификалық және спецификалық емес (арандатушы) әсерін зерттеу 5
1.1 Адам денсаулығына әсер ететін факторлар 5
1.2 Экологияның спецификалық факторларының балалардың денсаулығына әсері 7
1.3 Созылмалы спецификалық емес қауіпті экологиялық факторларды балалар денсаулығына зерттеу 9
1.4 ДДҰ мәліметтері бойынша балалардың денсаулығы үшін қорғасынмен уланудың салдары 13
2. Қазақстандық мазмұндағы балалар ойыншықтарын дамыту және балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі бойынша ықпалды зерделеу жөніндегі нарықты және жағдайды талдау 15
2.1 Қазақстан Республикасы балаларына арналған тауарлар нарығының сыйымдылығы 15
2.2 Қазақстандағы балалар ойыншықтарымен болған жағдай 18
2.3 Өнімдер мен оларға арналған өнімдердің қауіпсіздігіне баларға қойылатын жалпы талаптар 20
2.4 Балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі және оларда қауіпті факторлардың балалар тауарлары мен өнімдерін талдау кезінде болуын анықтау 21
3. Ойыншықтар дайындалуға тиіс материалдарға және осындай материалдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар. Эко қауіпті өнімдер мен тауарларды жүйелеу 23
3.1 Қауіпті ойыншықтар: балаларға арналған улы жалған ойыншықтарды қалай сатып алмау керек және қауіпті қалай тануға болады 23
3.2 Ойыншықтарды дайындалған материалдар бойынша жіктеу 33
3.3 Фталаттан жасалған балалар ойыншықтары 34
3.4 Формальдегидтің үлкен дозасын қамтитын балалар киімі 35
3.5 Киімнің, тоқыма материалдарынан, былғарыдан жасалған бұйымдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар, үлбір, трикотаж бұйымдары мен дайын жеке тоқыма бұйымдары 35
3.6 Балалар күтуге арналған бұйымдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар. 37
3.7 Балалар арбалары мен велосипедтердің қауіпсіздік талаптары 43
4. Ата-аналарға ойыншық таңдау бойынша ұсыныстар 45
4.1 Балаларға арналған қауіпті факторларды анықтау әдістемесін әзірлеу 47
4.2 Балалар өнімі, оның таңбалануы және тұтынушыларға арналған ақпарат 51
5. Сайттар мен ресми статистиканы талдау 53
5.1 Кеден одағының сайты 53
5.2 Біріккен Ұлттар Ұйымының сайты 56
5.3 Еуропалық Одақтың Сайты 57
6. Балалар ойыншықтарының экологиялық қауіпсіздігінің құқықтық базасы 58
7. Баланың иммунитетін қолдау үшін ұсыныстар 60
8. Мемлекеттік құрылымдар, ҒӨБ үшін қорытындылар мен ұсынымдар . 62
9. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі 66
1-қосымша 67
2-қосымша 70

Алғы сөз

Қазіргі заманғы экологиялық проблемалар әртүрлі әлеуметтік және жас топтарының балалары денсаулығының барлық көрсеткіштеріне тікелей әсер ететін басты құрамдастардың бірі болып табылады.

Қауіпсіз, сау және қоршаған ортаны қорғайтын орта барлық балалардың қалыпты және дұрыс дамуын қамтамасыз ету үшін маңызды мәнге ие. 2015 жылы қоршаған ортаға байланысты тәуекелдердің қысқаруы 5,9 млн. - нан 5 жасқа дейінгі өлім жағдайының төрттен бірінен астамының алдын алар еді.
Балалар әсіресе ауаның ластануынан, қауіпті химиялық заттардың, климаттың өзгеруінен және сапасыз судың, санитария мен гигиенаның әсеріне осал.
Кейбір елдерде экологиялық жағдай өте үлкен шиеленіспен сипатталып, экологиялық дағдарыс деңгейіне жетті. Жер климатының бақыланбайтын өзгеруі, стратосфераның озон қабатының бұзылуы, парникті әсердің, қышқыл жаңбырлардың пайда болуы, топырақ құнарлылығының төмендеуі және жердің шөлейттенуі, тұщы судың проблемалары және жер асты суларының ластануы, ормандарды жаппай кесу, әлемдік мұхиттың ластануы, өсімдіктер мен жануарлардың түрлік құрамының қысқаруы түрінде әлемдік экологиялық қауіп туындады. Табиғат пайдаланудың ұтымсыз болуы, оның қатты, сұйық және газ тәрізді қалдықтармен ластануы, сонымен қатар оның радиоактивті және басқа да уыттылығы жоғары заттармен» улануы «Ғаламдық Экологиялық жүйенің айтарлықтай тозуына алып келді [1].

Гигиена және экология саласындағы көптеген зерттеушілердің пікірінше, қолайсыз экологиялық жағдай демографиялық көрсеткіштердің нашарлауына, әсіресе балалар арасында жіті және созылмалы аурулардың өсуіне әкеледі. Соңғы жылдары қалыптасқан проблемаларды шұғыл шешуді талап ететін балалар денсаулығы саласында айтарлықтай алаңдаушылық тудыратын теріс үрдістер айқын белгіленді. Біздің деректеріміз ресми статистиканың көрсеткіштерімен сәйкес келеді, бұл аурудың барлық сыныптары бойынша дерлік өсудің тұрақты үрдісі сақталуда, әсіресе тыныс алу органдары аурулары, жұқпалы және паразиттік аурулар, тері және тері асты клетчаткасы аурулары, аллергиялық аурулар, иммундық тапшылық жағдайлар.

Қазіргі баланың денсаулығы-бұл ауру мен дене кемістігінің болмауы ғана емес, бұл ең алдымен толық психологиялық, жан, дене. Әлеуметтік және адамгершілік әл-ауқатының жай-күйі. Бұл тұрғыда денсаулық өмір сапасының ұғымымен тығыз байланысты. Біздің зерттеу барысында алынған нәтижелер көптеген зерттеушілердің пікірімен сәйкес келеді және денсаулық деңгейі өмір салтына 50% - ға, тұқым қуалайтын факторларға 20% - ға, экологияға 20% - ға және медицина мүмкіндіктеріне 10% - ға ғана байланысты екенін айтады. Осыған байланысты денсаулыққа байланысты проблемаларды баланың тіршілік әрекетінің медициналық, психологиялық, әлеуметтік аспектілерін қозғайтын профилактикалық және абилитациялық бағыттағы іс-шараларды қамтитын медициналық-әлеуметтік модель ретінде қарастырған жөн.

Экологияның теріс факторларының өскелең ұрпақтың денсаулығына әсерін төмендету үшін балаларға емдеу-алдын алу көмегін ұйымдастыру жүйесіндегі басым бағыттардың бірі оңалту көмегі болып табылады. Оңалту бөлімшелері базасында қолжетімді сапалы диагностика құралдарымен бұзушылықтарды ерте анықтау балалардың медициналық-экологиялық және әлеуметтік жайсыздығының әсер ету деңгейін айтарлықтай төмендетуге, әрбір бала үшін жалпы даму, білім беру және әлеуметтік бейімделу деңгейіне қол жеткізуге мүмкіндік береді.

1. Балалардың денсаулығына теріс әсер ететін балалар ағзасына қауіпті факторлардың созылмалы спецификалық және спецификалық емес (арандатушы) әсерін зерттеу.

Талдау және шолу нәтижесінде балалардағы кез келген патологияның дамуына әсер ететін қауіп факторларын зерттеудің өзектілігі анықталды. Қауіп-қатердің негізгі факторларының бірі балалар ойыншықтары, тұрмыстық заттар, киім- кешек және балалар ыдыстары болып табылады.

Ойыншықтардың балалардың денсаулығына әсерін қарастырайық. Ойыншықтардың барлық жіктелуі үш топқа бөлінеді:

- балаларға арналған ойыншықтар (3 жасқа дейін);
- мектеп жасына дейінгі балаларға арналған ойыншықтар);
- мектеп жасындағы балаларға арналған ойыншықтар (6 жастан жоғары).

Сәби жасындағы балаларға арналған ойыншықтар (3 жасқа дейін) бірнеше кіші топқа бөлінеді:

- бала қолының өлшеміне сәйкес келетін кішкентай мөлшердегі резеңке және пластмасса ойыншықтар, салпыншақтар, ерте жастағы бірінші топтағы балаларға арналған (бала емізіктер, жаңа туған нәрестелер, бір жасқа дейінгі балалар));
- екінші топтағы балаларға арналған матрешкалар, доптар, секірулер (2 жасқа дейін)
- сақиналар, пирамидалар, кесінді суреттері бар текшелер, пони-тербелмелер, үш дөңгелекті велосипедтер, қалақтар, күректер, сондай-ақ ойыншық трансформерлер, үлкен мозаиктер, балалардың бірінші кіші тобын (3 жасқа дейін) пайдалана отырып дамитын кітаптар мен ойыншықтар.

Мектеп жасына дейінгі (3 жастан 6 жасқа дейінгі) балаларға арналған ойыншықтар балалардың дербестік рухын, ой-өрісін және қиялын көрсететін ойын сипатына қарай іріктеледі.

Конструкторлар, құрастырмалы-жиналмалы ойыншықтар, шатырлы жиынтықтар, қалашықтар, шаңғы, шаналар, қоңырау, велосипедтер, шахмат, электронды ойындар, үстел теннисі, радиотехника, физика, химия жиынтығы, күйдіруге арналған жиынтық мектеп жасындағы балаларға арналған.

1.1 Адам денсаулығына әсер ететін факторлар

Адамдардың денсаулығын нығайту және сақтау, яғни оларды басқару үшін денсаулықты қалыптастыру шарттары туралы ақпарат (гендік қорды іске асыру сипаты, қоршаған ортаның жағдайы, өмір салты және т.б.), сондай-ақ олардың репликация процестерінің соңғы нәтижесі (жекелеген адамдардың немесе халық топтарының денсаулық жағдайы) қажет.

XX ғасырдың 80-ші жылдарында Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДҰ) сарапшылары қазіргі адамның денсаулығын қамтамасыз етудің түрлі факторларының арақатынасын анықтап, төрт негізгі факторды атап өтті (сурет. 1). Осыған орай, 1994 жылы Ресей Федерациясының Қауіпсіздік Кеңесі жанындағы Қоғамдық денсаулықты сақтау жөніндегі ведомствоаралық комиссия «Халық Денсаулығын Қорғау» және «Салауатты Ресейге» федералдық тұжырымдамаларында біздің елге осы қарым-қатынасты анықтады:

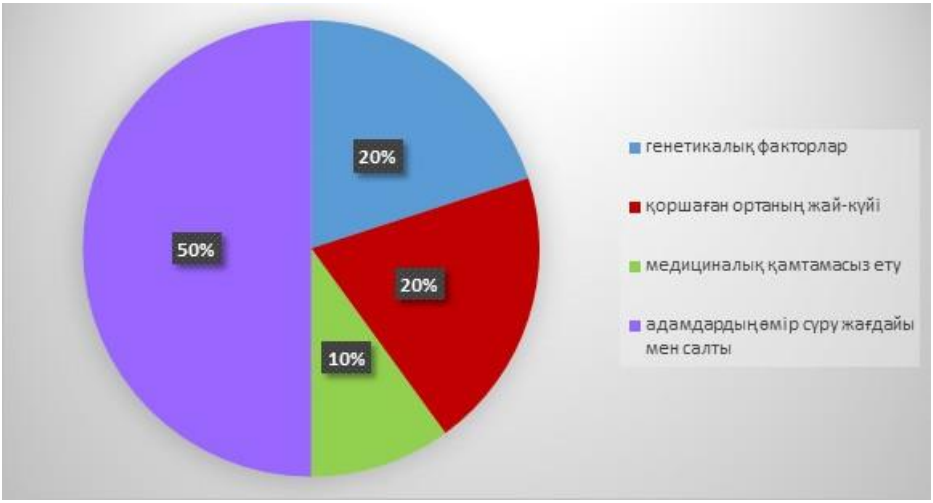

Сурет 1-Денсаулықты қамтамасыз етудегі қазіргі адамның түрлі факторларының арақатынасы

1-кесте-адам денсаулығына әсер ететін факторлар

Факторлардың әсер ету аясы	**Факторлар**	
	Н ы ғ а й т а т ы н денсаулық	**Н а ш а р л а т а т ы н денсаулық**
Генетикалық	Дені сау тұқым қуалаушылық. Аурудың морфофункциона алды болжамының болмауы.	Тұқым қуалайтын аурулар және бұзылулар. Ауруларға афоризмдер.
Қоршаған орта жағдайы	Жақсы тұрмыстық және өндірістік жағдайлар, қолайлы климаттық және табиғи жағдайлар, экологиялық таза өмір сүру ортасы.	Өмір мен өндірістің зиянды жағдайлары, қолайсыз климаттық және табиғи жағдайлар, Қоршаған орта жағдайының нашарлауы.
Медициналық қамтамасыз ету	Медициналық тексеру, алдын алудың жоғары деңгейі, уақытылы және толыққанды медициналық көмек.	Денсаулық динамикасын тұрақты медициналық бақылаудың болмауы, нашар бастапқы алдын алу, нашар медициналық көмек.
Шарттар мен өмір салты	Өмірді тиімді ұйымдастыру: аз қозғалмалы өмір салты, барабар ұтқырлық, әлеуметтік өмір	Тірі қалу, көші - қон, гипо- немесе гипердинамиканың болмауы.

Денсаулық көрсеткіштерінде қоршаған ортаның әртүрлі факторларының үлесі жасына, жынысына және жеке-типологиялық ерекшеліктеріне байланысты. Әрбір Денсаулықсақтауфакторыныңмазмұныбылайшаанықталуымүмкін(1-кесте).

Оларға қоршаған ортаның қолайсыз жағдайлары, күрделі әлеуметтік-экономикалық процестер, фармакологиялық препараттарды бақылаусыз пайдалану және т.б. сияқты оларға тәуелді емес факторлар жиі әсер етеді.

Денсаулық алғы шарттарында морфофункционалды. Конституцияның типі және жүйке және психикалық процестердің ерекшеліктері, қандай да бір ауруларға бейімділік дәрежесі сияқты факторлар ерекше маңызды.

1.2 Балалардың денсаулығына әсер ететін экологияның спецификалық факторлары

Қоршаған ортаның бірегей және ерекше факторларын ескере отырып, зерттеушілер өз мүдделерін басшылыққа алады. Біздің талдауымызда біз халықаралық қатынастар деңгейінде және мемлекетаралық келісімдер баптарында балалар денсаулығына экологияның әсерін реттейтін нормативтік-құқықтық актілерді шығардық. Мысалы, БҰҰ-ның ЮНЕП бағдарламасында көрсетілген құжаттары адам денсаулығының жалпы жай-күйіне, оның ішінде балалардың денсаулығына, ауа сапасы, климат саласындағы, денсаулыққа қауіп-қатер факторы ретінде, су және қалдықтар немесе химиялық заттар, әсіресе пестицидтер, тыңайтқыштар және микробқа қарсы препараттар әсер ететін негізгі экологиялық факторларды қарастырады.

Ынтымақтастықтың мақсаты 2012 жылы БҰҰ-ның Орнықты даму жөніндегі конференциясы ұсынған химиялық заттардың барлық өмірлік циклін ұтымды реттеу жөніндегі 2020 жылдың мақсатын алға жылжыту болып табылады. ДДҰ және БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі бағдарламасының үздіксіз ынтымақтастығы құрамында қорғасын, сынап шығарындылары және тұрақты органикалық ластағыштар бар бояғыштарды жоюға бағытталған өткен тиімді қызметті қамтитын химиялық заттарды (SAICM) халықаралық реттеуге стратегиялық тәсілді қамтиды. Біріккен Ұлттар Ұйымының Қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы мен Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы жыл сайын экологиялық тәуекелдерді азайту жөніндегі күш-жігерді жеделдету мақсатында ынтымақтастықтың кең ауқымы туралы уағдаласты, бұл 12,6 млн. адамның денсаулығына әкеледі.

ДДҰ мәліметтері бойынша, жыл сайын 1,7 миллион бала қоршаған ортаның ластануы нәтижесінде өледі. 5 жасқа дейінгі балалар өлімінің әрбір 4 оқиғасының бірінен астамы қоршаған ортамен байланысты. 2017 жылғы деректерге сәйкес ауаның ластануы, қайталама түтін, қауіпсіз су, санитарияның және тиісті гигиенаның болмауы сияқты экологиялық тәуекелдер 5 жасқа дейінгі 1,7 миллион баланың өліміне әкеп соқты. Бұл туралы бірінші баяндама, ДДҰ жыл сайын inheriting a Sustainable World: Atlason Children ‘ s Healthand the «Environment (тұрақты әлемді сақтау балалар денсаулығы мен қоршаған орта атласы») 1 айдан 5 жасқа дейінгі балалар өлімінің ең көп таралған себептерінің басым бөлігі – диарея, безгек және пневмония – қауіпсіз суға қол жеткізу және қоршаған ортаға қатысты қауіп-қатерді азайтуға бағытталған іс-шаралар көмегімен алдын алуға болатынын куәландырады. «Ластанған орта әсіресе балаларға қауіпті», - дейді ДДҰ бас директоры Маргарет Чен. Олардың дамушы органдары мен иммундық жүйесі, сондай-ақ аздаған органдары мен тыныс жолдары оларды лас ауа мен су үшін әсер етеді». Зиянды зардаптар анасының құрсағында басталуы және ерте

босану қаупін арттыруы мүмкін. Бұдан басқа, егер емшектегі балалар мен мектепке дейінгі жастағы балалар үй-жайларда ластанған ауа мен темекі түтінінің екінші рет әсеріне ұшыраса, олар өмір бойы балалар пневмония мен демікпе сияқты созылмалы респираторлық аурулардың даму қаупіне жоғары ұшырауы мүмкін. Ластанған ауаның әсері өмір бойы жүрек аурулары, инсульт және обыр қаупін арттыруы мүмкін.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының екінші ресми жарияланған баяндамасында қоршаған ортаға байланысты 5 жасқа дейінгі балалар өлімінің негізгі 5 себебі (2-сурет) жарияланды. Сондықтан don‘t pollutemyfuture баяндамасы! The impact of the environment on children‘s health («менің болашағымды ластамаңыз! Қоршаған ортаның балалардың денсаулығына тигізетін әсері») осы проблеманың ауқымын көрсете отырып, қоршаған ортаның балалардың денсаулығына тигізетін әсеріне толық шолу береді. 2-суретте жыл сайынғы өлім және 5 жасқа дейінгі балалардың өлім себебі көрсетілген.

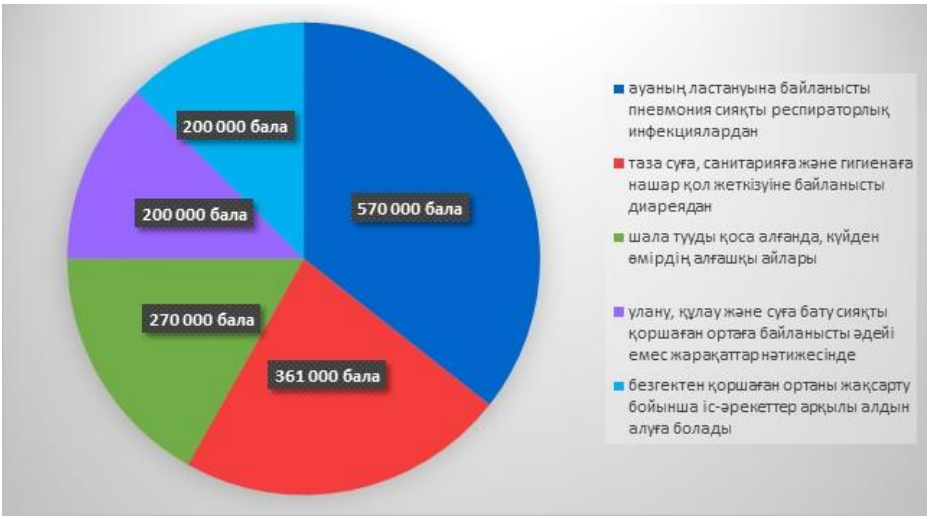

Сурет 2-5 жасқа дейінгі балалар өлімінің негізгі себептері

«Қоршаған ортаның ластануы біздің балаларымыздың денсаулығы үшін елеулі зардаптарға ие», - деді д-р Мария Нейра (MariaNeira), Қоғамдық денсаулық сақтау және экологиялық және әлеуметтік денсаулық детерминанттары бойынша ДДҰ департаментінің директоры: «Қоршаған ортаға байланысты денсаулық тәуекелдерін жоюға, мысалы, су сапасын жақсартуға немесе отынның таза түрлерін пайдалануға инвестициялар денсаулық үшін жаппай артықшылықтарды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді».

Тиісті түрде кәдеге жаратылатын электрондық және электр қалдықтары (мысалы, ескі ұялы телефондар) сияқты қоршаған орта үшін қауіптер ақыл- ой кемістігін, өкпе зақымдануын және обырдың дамуын тудыратын балаларға уытты әсер етеді. 2014 жылдан бастап 2018 жылға дейін электрондық және электр қалдықтарының саны 19% - ға ұлғайып, 2018 жылға қарай 50 миллион метрикалық тоннаға жетеді.

Климаттың өзгеруі көмірқышқыл газының температурасы мен деңгейінің жоғарылауына алып келеді, бұл балаларда жоғары демікпемен байланысты гүл тозаңы санының артуына ықпал етеді. Хабарланғандай, қазіргі уақытта 5 және

одан жоғары жастағы балалардың 11-14% бүкіл әлемде демікпе симптомдары бар және олардың 44% қоршаған ортаның әсерімен байланысты. Ауаның ластануы, екінші түтін, сондай-ақ үй-жайлардағы зең мен ылғал демікпенің асқынуына ықпал етеді.

Қауіпсіз су және санитария сияқты базалық қызметтерге рұқсаты жоқ немесе көмір немесе қи сияқты жанармайдың әлсіз түрлерін пайдалану нәтижесінде түтіндеген үй шаруашылықтарында тамақ дайындау және жылыту үшін балалар диарея мен пневмонияның даму қаупіне жоғары ұшырайды.

Сонымен қатар, балалар тамақ, су, ауа және қоршаған заттар арқылы зиянды химикаттардың әсеріне ұшырайды. Фторидтер, қорғасын және құрамында сынап бар пестицидтер, тұрақты органикалық ластағыштар және өнеркәсіптік өнімдердегі басқа да заттар сияқты химиялық заттар сайып келгенде тамақ тізбегіне түседі. Этилденген бензин барлық елдерде пайдаланылмағанына қарамастан, ол әлі де бояуларда кеңінен қолданылады, бұл мидың дамуына теріс әсер етеді.

Бүкіл әлемде 10 адамнан 9 адам ластанған ауамен дем алады. 2 мамыр 2018 жылы ауаның ластану деңгейі планетаның көптеген аудандарында жоғары болып қалады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДҰ) жаңа деректеріне сәйкес 10 адамның 9-ы ластаушы заттардың жоғары концентрациясы бар ауамен дем алады. Жыл сайын қоршаған (атмосфералық) ауаның және үй-жайлардың ішіндегі ауаның ластануы 7 миллион өмірді алып тастайтын жаңартылған бағалар үрей туғызады.

Қоршаған ортаның қауіпті факторлары әлемдегі барлық аурулардың төрттен бір бөлігі мен балалар арасындағы аурулардың үштен бір бөлігі үшін жауапты. Бұл аурулардың тізімі диарея, төменгі тыныс жолдарының инфекциялары, күтпеген жарақаттар мен қызба. Аурулардың ауыр ауыртпалығы дамушы елдерде жатыр, бірақ жүрек-қан тамырлары және онкологиялық аурулар, жан басына шаққандағы ауыр аурулар сияқты кейбір инфекциялық емес аурулар жағдайында дамыған елдерге жіберіледі. Қоршаған орта факторларының денсаулыққа әсері 80-нен астам аурулар мен жарақаттардың түрлерімен байланысты.

Дұрыс топтастырылған әрекеттер қоршаған ортаға байланысты тәуекелдерге елеулі әсер етуі мүмкін.

Салауатты қоршаған ортада жыл сайын бүкіл әлемде шамамен 13 миллион өлімнен құтылуға болады.

1.3 Балалар денсаулығына созылмалы спецификалық емес қауіпті экологиялық факторды зерттеу

Қазіргі заманғы өркениеттің бірегейлігі адамдардың денсаулығы мен әл-ауқатына қауіп төндіруі мүмкін ықтимал қауіпті факторлардың үлкен санының болуы ғана емес, сонымен қатар қоғам денсаулығы үшін қауіп-қатерлерді жою немесе азайту үшін стратегияларды таңдауда мұқият және абайлап көзқарас қажет.

Химиялық заттар нарығы 2050 жылға қарай Еуропа нарығында жыл сайын 3% - ға өседі деп күтілуде, олардың жалпы саны шамамен 150 000 химиялық заттарды құрайды.

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Еуропалық өңірлік бюросының (еуровоз) деректері бойынша атмосфералық ауаның химиялық заттармен ластануы өлім-жітім мен сырқаттанудың жетекші факторы болып табылады. 2012 жылы ДДҰ Еуропалық аймағында ауаның ластануына байланысты 600 000 мезгілсіз өлім болды, оның 482 000 атмосфералық ауа және үй-жайлардағы 117 200 ауа оқиғасы болды. 80% - ға жуығы жүректің ишемиялық ауруы мен инсульт, 14% - созылмалы обструктивті өкпе ауруы немесе жіті респираторлық инфекциялар және 6% - өкпе обырынан туындаған.

Обырды зерттеу жөніндегі халықаралық агенттік (МАИР) дизельді қозғалтқыштардың шығарындыларын, өлшенген бөлшектер мен ірі қалалардың атмосфералық ауасын жалпы халыққа канцерогендік ретінде топтастырды (1-топ).

Кейіннен қоғамдық ұйымдар жүргізген әлеуметтік-гигиеналық мониторингтің деректері ауыр заттардың ауылдық және қалалық аудандарда атмосфералық ауамен барынша ластанған екендігін куәландырады (сурет 3).

Сурет 3-қалалардағы атмосфералық ауаның басым ластануы (гигиеналық нормативтерден асатын сынамалардың %)

Атмосфералық ауа ел халқының онкологиялық ауруларын дамыту үшін басымдық болып табылады. Мысалы, елдің түрлі өңірлерінде жүргізілген зерттеулер онкологиялық аурулардың даму қаупін ең алдымен хром (YI), бензол, бутадиен, 1,3-бутадиен, никель, тетрахлорметан, мышьяк, формальдегид және трихлорэтилен сияқты қалалық өнеркәсіптік шығарындылардың канцерогендерін анықтайды.

Су көздері мен ауыз судың химиялық және биологиялық ластануын зерттеу сондай-ақ жалпыеуропалық экологиялық басымдықтардың қатарына кіреді. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы (ДДҰ) протозой флорасын анықтауға және оның денсаулыққа әсеріне және осы факторға байланысты тәуекелді сандық бағалау әдістерін әзірлеуге ерекше көңіл бөлуге кеңес береді.

Алайда, бұл биологиялық факторлар ауыз сумен байланысты созылмалы аурулардың дамуына жауапты емес. Мысалы, ауыз судың ластануы онкологиялық аурулардың дамуына ықпал етуі мүмкін. 2-кестеде құрамында канцерогенді әсері бойынша белгіленген кейбір химиялық заттар көрсетілген. Олардың көпшілігі суды стерилдеу процесінде (негізінен хлорорганикалық қосылыстар), сондай-ақ тазалау және тасымалдау процесінде пайда болады.

Көптеген халықаралық зерттеу нәтижелері қоршаған орта факторлары мен халық денсаулығына қолайсыз әсерлердің кең спектрі арасындағы байланысты анықтауға мүмкіндік берді, оның әсері байқалмайтын әсерден ерте өлімге дейін

өзгеріп отырады. ДДҰ-ның бағалауы бойынша өлімнің барлық жағдайларының 23% - ға жуығы (мерзімінен бұрын өлім), аурудың 24% - ы (салауатты өмір салтын жоғалту) және өлімнің (мерзімінен бұрын өлім) қоршаған орта факторларымен байланысты болуы мүмкін. 0-14 жастағы балалар арасындағы өлім-жітім деңгейі 36% құрайды.

2 – кесте-канцерогендік әсерлерді ескере отырып, ауыз судағы нормаланған химиялық заттар

Хлорорганикалық қосылыстар	**Басқа қосылыстар**
Бромдихлорметан*	Акриламид**
Винилхлорид**	Бензо(а)пирен
Гексахлорбензол*	Бензол
1,2-Дибром-3-хлорпропан*	Бромат*
Дихлорметан*	Динитротолуолы
1,3-Дихлорпропен*	Ди(2-этилгексил)-фталат**
1,2-Дихлолрэтан*	Мышьяк
Хлорорганикалық қосылыстар	**Басқа қосылыстар**
1,1-Дихлорэтилен*	Нитробензол
Пентахлорбифенил	Стирол**
Пентахлорфенол	
Тетрахлорэтилен*	
Трихлорбифенил*	
Трихлорэтилен*	
Хлороформ*	
Тетрахлорметан*	
Эпихлоргидрин**	

Ескертпе: Ауыз судың ластану әдісі: * - дезинфекция кезінде; ** - суды өңдеу және тасымалдау процесінде

Көптеген халықаралық зерттеу нәтижелері қоршаған орта факторлары мен халық денсаулығына қолайсыз әсерлердің кең спектрі арасындағы байланысты анықтауға мүмкіндік берді, оның әсері байқалмайтын әсерден ерте өлімге дейін өзгеріп отырады. ДДҰ-ның бағалауы бойынша өлімнің барлық жағдайларының 23% - ға жуығы (мерзімінен бұрын өлім), аурудың 24% - ы (салауатты өмір салтын жоғалту) және өлімнің (мерзімінен бұрын өлім) қоршаған орта факторларымен байланысты болуы мүмкін. 0-14 жастағы балалар арасындағы өлім-жітім деңгейі 36% құрайды. Неғұрлым елеулі өңірлік айырмашылықтар анықталды, мысалы, дамушы аймақтардағы барлық өлімдердің 25% - ы экологиялық пайымдауларға байланысты болды, бірақ олардың дамыған аймақтардағы үлесі тек 17% - ды құрады, бұл ретте мұндай айырмашылықтар, мысалы, өңірдегі экологиялық ахуалда және медициналық көмектің қол жетімділігімен байланысты болуы мүмкін. Дамыған елдерде қоршаған ортаның факторлары жүрек-қан тамырлары және онкологиялық аурулардың таралуына едәуір дәрежеде ықпал ететін болады. Жүрек-қан тамырлары аурулары кезінде салауатты өмір сүру жағдайларының

саны дамушы елдерге қарағанда 7 есе жоғары, ал дамыған елдерде онкологиялық аурулар 4 есе жоғары.

Биологиялық субстраттардағы шамамен 1900 химиялық заттарды және олардың метаболиттерін анықтау жолымен биологиялық тестілеуге ұшыраған ірі химиялық ластағыштарды (он мыңдаған) ауқымды эпидемиологиялық зерттеу оларға денсаулық үшін тәуекелдерді жоғары дәрежеде бағалауға рұқсат берді. ДДҰ орындалған эпидемиологиялық зерттеулер негізінде басым химиялық қосылыстардың әсерімен байланысы дәлелденген немесе болжанатын аурулардың негізгі топтарын анықтады. 3-кестеде санамаланған басым химиялық заттардың тізбесі қоршаған ортаның адам денсаулығына әсерін зерттеу кезінде денсаулық сақтаудағы басты проблема болып табылады.

3-кесте-қоршаған ортаға әсерді зерттеудегі басым химиялық қосылыстар

Басым химиялық қосылыстар	Аурулар тобы
Азот диоксиді, озон қалқыма бөлшектері (PM10, PM2,5),	Жүрек-қантамыр жүйесі мен тыныс алу мүшелерінің аурулары
Мышьяк	Онкология, жүрек-қан тамырлары және эндокриндік аурулар, психоневрологиялық бұзылулар және даму бұзылыстары, аурулар
Асбест	Тыныс алу органдарының аурулары, онкологиялық аурулар
Бензол	Қан аурулары, рак аурулары
Кадмий	Тірек-қимыл аппараты, несеп-жыныс жүйесі, жүрек-қантамыр жүйесі аурулары
Диоксины	Онкологиялық және эндокриндік аурулар
Фторидтер	Сүйек жүйесінің аурулары
Қорғасын	Психикалық бұзылулар және даму бұзылулары, жүрек-қан тамырлары және эндокриндік аурулар, қан, несеп-жыныс жүйесі және сүйек-бұлшықет жүйесінің аурулары
Сынап	Жүрек-қан тамырлары және неврологиялық аурулар
Пестицидтер	Тыныс алу мүшелерінің аурулары және жүрек-қан тамырлары аурулары, онкологиялық аурулар

4-кесте-қоршаған орта факторларынан туындаған аурулардың түрлері (қоршаған ортаға байланысты аурулар)

Түрі	Мысал
Монофакторлы	Минамат ауруы, Иттай-Иттай ауруы және басқа да 20 спецификалық аурулар
Мультифактуралық	Көптеген химиялық сезімталдық синдромдары. Ауру ғимарат синдромы. Құрылыс аурулары. Төзімділіктің химиялық жоғалуы ("TILT"). «Парсы шығанағы» синдромы.

Мульфакториалды (жанама қоршаған орта факторларының (аурудың әсерінен)	Жүрек-тамыр аурулары. Бронхиальды патология және т. б.

Қоршаған ортаға әсермен байланысты кең таралған нозологиялардың бірі өкпенің созылмалы обструктивті ауруы (СОӨА) болып табылады, олардың 42% - ы барлық тіркелген жағдайларда өлшенген бөлшектер мен басқа химиялық заттардың кәсіби әсерімен, сондай-ақ үй-жайлардағы ауаның ластануымен, сондай-ақ атмосфералық ауаның ластану және темекі шегу деңгейлерімен байланысты болуы мүмкін.

Қоршаған орта факторларының Қоғамдық денсаулық сақтаудың даму тәуекеліне қосқан үлесі тұрақсыз және зерттелетін аймақта талданатын бұзушылық түріне, нақты географиялық, экономикалық және басқа да көптеген ерекшеліктерге байланысты. 4-кесте экологиялық тұрғыдан негізделген аурулардың негізгі түрлерін қамтиды.

Мысалы, бірқатар химиялық заттар мен жоғары тәуекел топтары төменде көрсетілген:

* фторидтер-балалар;
* нитраттар-жаңа туған нәрестелер;
* натрий-бүйрек және жүрек аурулары бар адамдар;
* көміртегі оксиді-балалар, неврологиялық бұзылыстары бар адамдар;
* азот диоксиді-балалар, тыныс алу органдарының созылмалы ауруларынан зардап шегетін адамдар;
* озон-демікпе, физикалық жұмысты орындайтын тұлғалар;
* өлшенген бөлшектер-қарт адамдар, созылмалы жүрек-қантамыр аурулары және тыныс алу мүшелерінің аурулары бар адамдар;
* асбест-темекі шегетін адамдар;
* қорғасын-жүкті әйелдер, балалар, жүрек-қантамыр аурулары бар адамдар.

Ерекше назар аударатын субпопуляцияларды анықтау үшін демалыс және балық аулау орындары, мектептер, мектепке дейінгі балалар мекемелері, ауруханалар мен емханалар, тұрғын үй аймақтары, негізгі өнеркәсіптік және ауыл шаруашылық объектілері орналасқан жерлерді ескереді. [2]

1.4 ДДҰ мәліметтері бойынша балалардың денсаулығы үшін қорғасынмен уланудың салдары

Кәсіби және экологиялық көздер арқылы адамдар қорғасынның әсеріне ұшырауы мүмкін. Әсер негізінен негізделген:

- құрамында қорғасын бар материалдарды жағу кезінде, мысалы, балқыту, екінші шикізатты нормаланбаған өңдеу, құрамында қорғасын бар бояуларды алу және этилденген бензинді пайдалану барысында қорғасын бөлшектерін жұту;
- организмге қорғасын ластанған шаң, су (қорғасыны бар құбырлардан) және тағам (қорғасынды глазурьді немесе қорғасынды дәнекерді пайдалана отырып дайындалған контейнерлерден) тию.

Қосымша әсер ету көзі реттелмейтін косметика мен дәрілік заттардың кейбір түрлерін пайдалану болып табылады. Мысалы, қорғасынның жоғары құрамы Қабаққа арналған бояудың кейбір түрлерінде, сондай-ақ Үндістан, Мексика және Вьетнам сияқты елдерде қолданылатын кейбір дәстүрлі дәрілік препараттарда кездеседі. Сондықтан тұтынушылар тек реттелетін өнімді сатып алу және пайдалану керек.

Әсіресе жас балаларда қорғасынмен улану қауіпті, өйткені олар ағзаға кез келген көзден ересек адамдарға қарағанда қорғасыннан 4-5 есе көп сіңіреді. Балаларға тән білімқұмарлыққа және осындай жасына тән қолдарын аузына созу ниетіне байланысты, балалар аузына қояды және қорғасыннан тұратын немесе қорғасынмен қапталған заттарды, мысалы, ластанған топырақ немесе шаң және қорғасын бояуын ерітеді. Бұл әсер ету жолы пикацизм деп аталатын психологиялық бұзылыс белгілері бар балаларда күшейтіледі (тұрақты және таңқаларлық тарту жеуге болмайтын заттар бар). Мұндай балалар, мысалы, қабырғадан, есік орамдарынан және жиһаздан қорғасынды бояуды және жеуге болады. Батареяны өңдеу және өндіру нәтижесінде қорғасынмен ластанған топырақ пен шаңның әсері Сенегал мен Нигериядағы қорғасынның жаппай улануына және кішкентай жастағы балалардың өлімінің жоғары деңгейіне әкелді.

Қорғасын ағзаға кірген кезде, ол ми, бүйрек, бауыр және сүйек сияқты органдар арасында бөлінеді. Ағзада қорғасын уақыт өте келе жиналатын тістер мен сүйектерде орналасады. Сүйектің ішіне құйылған қорғасын жүктілік кезінде қанға қайтарылуы мүмкін, нәтижесінде ұрық ауырады. Жеткілікті емес тамақ алатын балалар қорғасынның әсеріне ұшырайды, өйткені олардың денесі кальций немесе темір сияқты басқа қоректік заттар жетіспеген жағдайда қорғасынды көбірек сіңіреді. Ең кішкентай жастағы балалар (даму кезеңіндегі жеміспен бірге) және кедейлік жағдайында тұратын балалар үлкен қауіп төндіреді.

Қорғасынның әсері балалардың денсаулығына айтарлықтай әсер етуі мүмкін. Жоғары деңгейде қорғау ми мен орталық жүйке жүйесінің жұмысын бұзады, комаға, конвульсияға және тіпті өлімге әкеледі. Қорғасынның қатты улануынан құтқарылған балалар ақыл-ой дамуының және мінез-құлықтың бұзылуынан зардап шегуі мүмкін.

Қандай да бір айқын симптомдар тудырмайтын және бұрын зиянсыз деп санайтын әсер ету деңгейі төмен болғанда, қазір анықталғандай, қорғасын ағзаның түрлі жүйелерінде бірқатар зиянды әсер етеді. Атап айтқанда, қорғасын балалардың миының дамуына әсер етуі және ақыл-ой дамуының коэффициентінің (IQ) төмендеуіне, мінез-құлықтық өзгерістерге, мысалы, зейінді шоғырландыру ұзақтығын қысқартуға және қоғамға қарсы мінез-құлықты күшейтуге әкелуі мүмкін, сондай-ақ білімді меңгерудің нашарлауына әкеп соғады. Қорғасынның әсері де анемияны, гипертензияны, бүйрек жеткіліксіздігін, иммундық токсикозды және репродуктивті органдар үшін уыттылықты тудырады. Қорғасын әсерінің неврологиялық және мінез-құлық салдары қайтымсыз болып саналады.

Қандағы қауіпсіз концентрациясы белгісіз. Бірақ қорғасынға көп ұшыраған сайын, симптомдар мен әсерлердің спектрі мен ауырлығы артады. Балалардағы ақыл-ойдың төмендеуі, мінез-құлықтың және оқытудың қиындықтары тіпті қандағы қорғасынның төмен деңгейімен 5 мкг/дл дейін байланысты болуы мүмкін, ол бұрын «қауіпсіз деңгей» деп саналған.

Көптеген елдерде қорғасын бензинін өндіру мен қолдануды табысты тоқтату, қорғасынға бақылаудың басқа да шаралары халық деңгейінде қандағы қорғасынның құрамының елеулі төмендеуіне әкеп соқтырғаны қуантады. Қазіргі уақытта этилденген отын тек үш ел ғана пайдаланылады. Дегенмен, қорғасын бояуларын өндіруді тоқтату үшін қосымша күш салу қажет: қазіргі уақытта үш елдің қорғасынды бояуларды бақылау үшін заңды шаралары бар.

Денсаулық сақтау көрсеткіштерін өлшеу және денсаулықты бағалау институтының деректері бойынша 2016 жылы 540 000 өлім жағдайы орын алды және қорғасынның денсаулыққа ұзақ әсер етуінен туындаған мүгедектікке (DALY) түзетілген 13,9 млн жыл өмір сүруге себеп болды. Табысы төмен және орташа елдерде ең ауыр ауыртпалық байқалды. Бұдан басқа, ЖЖБИ бағалауы бойынша қорғасынға әсер ету ақыл-ой кемістігінің идиопатиялық түрлерінің жаһандық ауыртпалығының 12,4% - ын, жүректің ишемиялық ауруының әлемдік

ауыртпалығының 2,5% - ын және инсульттің жаһандық ауыртпалығының 2,4% - ын құрайды.

ДДҰ қорғасынды Қоғамдық денсаулық сақтау саласында негізгі алаңдаушылық тудыратын және еңбекшілердің, балалар мен бала туатын жастағы әйелдердің денсаулығын қорғау үшін мүше мемлекеттер тарапынан

іс-қимылды талап ететін 10 химиялық заттардың бірі деп атады.

ДДҰ веб-сайтында қорғасын туралы көптеген ақпараттық материалдар, оның ішінде саясаткерлер үшін ақпарат, техникалық нұсқаулықтар және науқандарды өткізу үшін үгіт материалдары жарияланды.

Қазіргі уақытта ДДҰ қорғасынның алдын алу және басқару бойынша ұсынымдар әзірлейді, онда саясаткерлер, Денсаулық сақтау органдары мен денсаулық сақтау мекемелеріне балалар мен ересектердің денсаулығын қорғасынның әсерінен қорғауға болатын шаралар туралы нақты ұсыныстар беріледі.

Көптеген елдерде қорғасын бояулары әлі күнге дейін әсер ету көзі болып табылатындықтан, ДДҰ қоршаған ортаны қорғау жөніндегі БҰҰ бағдарламасымен бірлесіп, бояулардағы қорғасынды жою үшін жаһандық альянс құрды. Бұл бірлескен бастама қорғасынның бояулардан балалар ағзасына түсуінің алдын алу және жұмыс орнындағы бояулардағы қорғасынның әсерін азайту мақсатында халықаралық мақсаттарға жету үшін күш-жігерді шоғырландыруға бағытталған. Жаһандық альянстың кең мақсаты-осындай бояуларға байланысты тәуекелдерді түпкілікті жою үшін қорғасын негізіндегі бояуларды өндіру мен сатуды кезеңкезеңмен жою.

Бояуларда қорғасынды қолданудан бас тартқан жаһандық альянс тұрақты даму жөніндегі дүниежүзілік саммит жоспарының 57-тармағын, сондай-ақ құрамында бояулар бар қорғасынды пайдаланудан бас тартуға қатысты химиялық заттарды халықаралық басқаруға стратегиялық тәсілдің II және 4В қарарын орындау үшін маңызды тетік болып табылады. Қорғасын бояуларын өндіруді 2020 жылға дейін тоқтату Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының Жол картасына енгізілген үкіметтердің 2020 жылға дейін және одан кейінгі кезеңге арналған мақсаттарға қол жеткізу үшін халықаралық химиялық заттарды басқаруға стратегиялық көзқарасы бар денсаулық сақтаудың рөлін күшейту жөніндегі басым бағыттарының бірі болып табылады. Бұл жол картасы WHA70(23) шешімінде Дүниежүзілік денсаулық сақтау ассамблеясының жетпісінші сессиясында мақұлданды.

2. Қазақстандық мазмұндағы балалар ойыншықтарын дамыту және балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі бойынша ықпалды зерделеу жөніндегі нарықты және жағдайды талдау

2.1 Қазақстан Республикасының балаларына арналған тауарлар нарығының сыйымдылығы

Көптеген балалар ойыншықтары балаларды сағат бойы алуы мүмкін. Дұрыс таңдалған ойыншық қиялды дамытады және жиі сізді оқу процесінде маңызды бірінші қадам жасауға мәжбүрлейді. Алайда, балаларға арналған өнімдер улы металдардың көзі болуы мүмкін, әсіресе, егер оларды өндіру тиісті түрде реттелмесе және заң талаптары практикада қажетті шамада қолданылмайды. - Сур. 4 тауар нарығына шолу ұсынылған.

«Сарапшылардың бағалауы бойынша Қазақстандағы балалар тауарларының нарығы 3 млрд долларды құрайды және жыл сайын 10-15% - ға өсумен қарқынды дамып келеді», - деді Marwin Family Shop маркетинг бөлімінің

бастығы Александр Бикетов. - Сонымен қатар, олардың басым бөлігі, өкінішке орай, Қытайдан, Түркиядан және БАӘ-ден көлеңкелі және заңсыз әкелінген екенін түсінуіңіз керек. Қазақстанда ойыншық нарығында ең алдымен MARWIN, Detsky Mir, Erkemai және KariKids сияқты ірі республикалық дүкендер, содан кейін жеке кәсіпкерлердің шағын және орта дүкендері үлкен бәсекелестік бар [4]

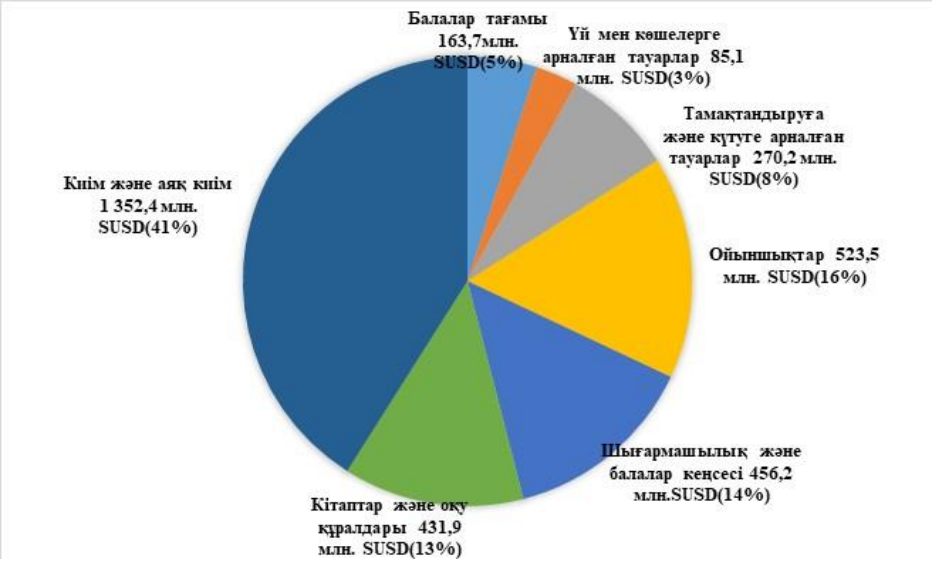

Ақпарат: Қазақстан Балалар тауарлары индустриясы ассоциациясы

Сурет 4-тауарлар нарығына шолу

Ақшалай нысанда бағаланатын нарықтық құн жылына 2,3 млрд долларды құрайды. Тиісінше, егер балалар тауарларының әлемдік нарығы жылына 412,2 млрд долларды құраса, онда біз әлемдік нарықтың 0,4% - ын құраймыз (мысалы, Ресей әлемдік нарықтың 5% - ын құрайды). Қазақстандық нарықтың өсу қарқыны өте жоғары, яғни егер балалар өнімінің барлық санаттарында әлемдік нарық жылына шамамен 5% - ға өссе, онда балаларға арналған Қазақстандық өнім нарығы орта есеппен барлық санаттар бойынша жылына 52% - ға өседі, ал кейбір санаттарда олардың саны керемет. Бірнеше себептер бар: бірінші, ең бастысы, көлеңкелі импортқа қатысты жағдай жылдан жылға жақсарады, яғни ол «көлеңкеден» шығады, тиісінше кейбір санаттар осы факторға байланысты өсудің өте жоғары қарқынын көрсетеді. Келесі себеп-нарық қанықпайды, сондықтан нарықта жеке орын мен өсу әлеуеті бар және ол маңызды. Біз бөлшек сауда бағасындағы нарықтық көлемдерді 2,2-2,3 миллиард долларға бағалаймыз, ал Қазақстанға ресми әкелінетін балалар тауарларының бөлшек сауда бағасындағы көлемі 1,1–1,2 миллиард долларды құрайды. Тиісінше, тағы бір миллиард доллар бұл нарықтық әлеует пен «көлеңкелі» импорт, бұл біздің бағалауымыз бойынша қазір нарықтың 47% - ын құрайды және балалар киімі мен ойыншықтарының сегменттеріне шоғырланған. Жалпы, балалар тауарларының ресми импортының көлемі 2009 жылдан бастап 3,5 есеге өсті. Кеден одағы нарықты жария етуге елеулі әсер етті: мысалы, 2011 жылы ресми импорт көлемі 55% - ға өсті. Жалпы, КО арқасында жеткізу үлесі ресейлік өндірушіден де, ресейлік дистрибьютордан да өсті. Айта кету керек, нарықтағы жалпы ұсыныста КО елдерінің импорты

23,3% құрайды. (дерек көзі: Қазақстандық Балалар Тауарлары Ассоциациясы)

Қазақстанда балаларға арналған тауарлар өндірісі іс жүзінде жоқ. Импорт деңгейі 98 пайызды құрайды (5-сурет). Қазақстандық тауарлар мен ойыншықтар нарығы бұл негізінен импорттық нарық, мұнда Қытай, Түркия және Ресей өндірушілерінің позициялары өте күшті. Бұл сегменттің ерекшелігі сұр импортты қоса алғанда, контрафактілік өнімнің жоғары үлесі болып табылады.

«Ойыншықтардың қазақстандық нарығындағы проблемалардың бірі құпиялылық болып табылады-импортталатын тауарлардың көпшілігі 57% - ға жуық контрафактілі, яғни көлеңкелі. Елдегі нарық көлемін есептеу әзірге қиын, себебі сенімді статистика және маркетингтік зерттеулер жоқ», - дейді Marwin LS дүкендер желісінің маркетинг бөлімінің басшысы Александр Бикетов.

«Балаларға арналған тауарларды тек мамандандырылған дүкендерде сату мәселесі қарастырылуда, импортталатын өнімдерді мониторингпен толық қамту үшін биыл камералдық бақылаудың ақпараттық жүйесін енгізу жоспарлануда. Мониторинг нәтижелері бойынша 1300-ден астам ұсыныс жасалып, 1024 іс қозғалды. Сатудан 40 тонна өнім алынды. АҚШ долларына айыппұл салынды-деді денсаулық сақтау министрі Елжан Біртанов. Қазақстанға әкелінетін ойыншықтардың ең көп саны Қытайға - 73%, қалған 27% - Түркия. Жүк қатынасында бақылаушылар 1230 кг ойыншықты сатудан алып тастады. Жеті тасымалдаушыға қатысты әкімшілік іс қозғалды. Бес кәсіпкердің қызметі тоқтатылды. Құқық бұзушыларға салынған айыппұлдардың жалпы сомасы бес миллион теңгені құрады.

Контрафактілік нарыққа келетін болсақ, қазақстандық балалар тауарлары Индустриясы Қауымдастығының (ҚАИДТ) деректері бойынша, егер 2013 жылы бұл көрсеткіш 90% құраса, 2017 жылы ол 30% - ды құрайды. Бұған өркениетті сауданың қарқынды өсуі мен дамуы ықпал етеді [7].

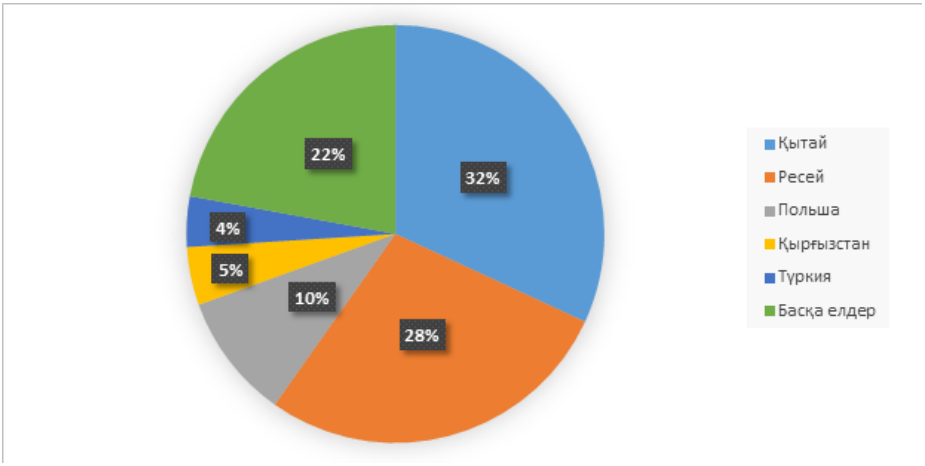

Ақпарат: Қазақстан Балалар тауарлары индустриясы ассоциациясы (09.2017)

Сурет 5-Қазақстанның балалар тауарларының импорты

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері бойынша 2017 жылғы қаңтар-наурызда Қазақстан Республикасына құны 3,330,7 мың доллар 519,9 тонна жаңа туған нәрестелерге памперстер әкелінді. Яғни, қазақстандық ата-аналар айына бір миллионнан астам

доллар жұмсайды.

Бөлшек саудадағы балалар өнімінің 2%-ы ғана-жергілікті кәсіпкерлердің өнімі қалғаны-импорт. Бұдан басқа, анықталмаған және жарияланған жоқ. Балалар киімінің техникалық регламенттерге сәйкестігін ешкім тексермейді, - деді Қазақстандық жеңіл өнеркәсіп қауымдастығының президенті Любовь Худова. Осы жылдың қаңтар және наурыз айларында ұлдар мен қыздарға 20 миллион доллар пальто, күртеше, жемпір, блузка, шалбар және басқа киім әкелінді. Тіпті бұл көлемнің 2% (400 мың доллар) маңызды болып табылады [8]. «Кейбір тауарлардың бағасын 15-20% - ға арттыруға мәжбүр болғанына қарамастан, біз аз ақша таба бастадық. Қазір ол орта есеппен 60% құрайды, ал бұрын ол 80-90% құрады», - деді «Меломан» бас директоры және Marwin [9].

Егер нақты қолда бар табыстардың жалпы өсуін және дүкендердегі санаттар өкілдерінің дамуын ескерсек, онда балалар тағамы мен жаялықтары үшін нарықтағы табыстың құпиясы айқын болады. Соңғы екі жылда екі рыноктағы сатудың өсу қарқыны құндық мәнде 35% - дан асады, деп хабарлайды Қазақстан қалаларындағы Nielsen бөлшек сауда аудиті. (дерек көзі: Балалар тауарлары индустриясының қазақстандық қауымдастығы).

2.2 Қазақстандағы балалар ойыншықтарының жағдайы

Балалар әлемді ойыншықтар арқылы біледі. Ата-аналар баласына жарқын және тартымды ойыншықтар сатып алады. Және олардың балаларының ең жақын «достары» болып табылатын ойыншықтар дұшпандары бола алатыны туралы мүлдем ойламайды. Күнделікті жануарлар, машиналар мен қуыршақтар улы заттармен (мысалы, қорғасынмен) толық емес материалдардан жасалған болса, зиянды болуы мүмкін. Дамушы және дамыған елдердегі барлық балалар қауіпті химиялық заттардың әсерінен зардап шегеді. Балалардың қауіпті заттарға жоғары осалдығы дәрігерлер мен Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымына жақсы танымал. Олардың денелері әлі де дамиды және детоксикация жүйесі жетілмеген. Балалар ересектерге қарағанда химиялық заттарға жиі ұшырайды. Сонымен қатар, олар үлкен тәуекелге ұшырайды, өйткені олар дене салмағына байланысты, топырақпен жанасқанда, сазға түскенде және ауызша зат қабылдағанда көп тамақ пен сұйықтықты тұтынады. Бұл табиғи мінез-құлқы мен балалар ойыншықтары болған жағдайда болмауы тиіс.

Бүгінде барлық ойыншықтардың 90% Қытайда өндіріледі. Әрине, елде тауарлар әлдеқайда арзан. Алайда тұтынушылар, соның ішінде балалар компаниялардың пайдасына төлейді. Денсаулықтарымен есептеседі.

Қазақстанда балалар саны халықтың жалпы санының 29% - ын құрайды (бұл көрсеткіш ресейлік көрсеткіштен жоғары - осы елдегі балалар саны халықтың жалпы санының 20% - ын құрайды). Сондықтан Қазақстанда балалар тауарларын өндіретін кәсіпорындар үшін үлкен перспективалар бар.

Қазақстандағы жергілікті өндірістің балалар тауарлары (көп емес), сондай-ақ импорттық тауарлар (балалар тауарларының едәуір бөлігі Қытайдан, Түркиядан, Кореядан келеді). Сондай-ақ, Украина, Германия және АҚШ балалар киімі мен ойыншықтары ұсынылады. Алайда, Қазақстандағы балалар тауарларының нарығы әлі де сапалы және қауіпсіз тауарларға қанық емес.

Балалар тауарларын сатушылар арасында бәсекелестіктің жоғары деңгейі жоқ. Бұл бірқатар себептерге байланысты, оның ішінде балалар киімі мен ойыншықтары нарығында тек бір ғана белгілі брендтердің ұсынылуымен байланысты. Сондықтан қазақстандық тұтынушының таңдау сапасы ұсынылатын тауардың бағасынан төмен.

Құны бойынша көптеген клиенттер Қытай өндірісінің тауарларын

орташадан төмен қанағаттандырады, алайда, сапасы жағынан ресейлік және түрік тауарларынан кем түспейді.

Осы саладағы ойыншылардың екінші тобы отандық өндірушілерден өте сапалы және әртүрлі тауар ұсынатын ресейлік компаниялармен ұсынылған. «Премиум» сегментінің танымал еуропалық және американдық брендтерінің тауарларын ұсынатын компаниялардың үшінші тобына орташадан жоғары табысы бар клиенттерді жатқызуға болады.

Балалар тауарлары нарығында жұмыс істейтін бизнесмендер үшін жағдай ең қолайлы емес, үлкен қашықтық бизнесті жүргізу құнын арттырады. Өңірлерде және Астана мен Алматы қалаларында халықтың сатып алу қабілетінің айтарлықтай алшақтығы бар.

Қазақстан Республикасы Статистика агенттігінің деректері бойынша елімізде бір жастан 14 жасқа дейінгі 3 миллион 500 мың бала бар. Егер ата-аналар балаға жылына орташа есеппен 30 доллардан сатып алса, отбасылар ойыншықтарға жылына 100 миллионнан астам доллар жұмсайды.

ҚР Статистика агенттігінің мәліметінше, 2017 жылы ҚР-да 162 млн 260 мың теңгеге ойыншықтар (музыкалық ойыншық құралдарын қоса алғанда), 67,6 мың доңғалақты ойыншықтар (қуыршақтарға арналған арбаларды қоса алғанда) және балалар сырғанауға арналған; 0,3 мың дана ойын-басқатырғыштар және 338 мың теңгеге өзге де ойындар өндірілді.

Қазақстанда қандай ойыншықтар сатылады?

Алматылық «Балалар әлемі» супермаркетінде тауарлардың кең ассортименті көрсетілген. Батыс Германия өндірісінің пульттік басқаруындағы қымбат темір жолдарды, Қытайдан қуыршақтарды, жұмсақ ойыншықтарды (пілдер, мишкалар, қояндар, Белорус өндірісінің иттері), қуыршаққа арналған жиһазды көз тартады. Ал «Lego» бөлімінде Дания өндірісінің «Lego» конструкторларын саудалайды.

Ойыншықтарды көтерме сауда базарларында және барахолкалардан сатып алуға болады. Дүкендерге қарағанда бағасы төмен, бірақ сапасы да төмен.

Қытай өндірушілері қазақстандық нарықты жарқын өніммен, тоқыма электроникасымен таныстырды. Жақсы Қытай тауарлары еуропалық сападан кем емес, баға айтарлықтай төмен. Және біздің өндірушілер бәсекелестікке төтеп бере алмады.

Алматылық балалар ойыншықтарының фабрикасы қазақстандық ойыншықтардың өндірісін тоқтатты және негізінен тамақ және фармацевтика өнеркәсібіне арналған пластикалық контейнерлер шығарады. Ал ойыншықтар бәсекеге қабілетті емес.

Зауыт текшелер, әуе шарлары сияқты қарапайым ойыншықтарды шығара алатын еді, бірақ егер олар талап етілсе және уақытында төленсе. Қазір күрделі ойыншықтарды ірі қаржылық құймаларсыз шығару мүмкін емес.

Ал қарапайым, үлкен шығынды қажет етпейтін ойыншықтарды зауытта өндіреді. Бұл 2 жастан 6 жасқа дейінгі балаларға арналған, 25 жылдан астам уақыт бұрын меңгерген ойыншықтар. Мұндай ойыншықтардың өндірісін арттыру орынсыз. Балаларға олар ұнайды, бірақ оларға үлкен сұраныс жоқ.

Жергілікті ойыншықтар мен ойындар қазақстандық балаларға қажет, өйткені олар экологиялық таза және қауіпсіз. Өнімді стандарттау органдары мен санитарлық қадағалау органдары бақылайды және тексереді. Елдің өз жеке өндірушісі жоқ, бірақ кем дегенде біреуі қазақстандық өнімді жасауға тырысады деп айтуға болады. Мысалы, «Кемпірқосақ балалары» қоры үш үстел ойынын шығарады: Алтын киіз үйлер, Батырлар және Көкпар. Тағы бір борттық ойын компаниясы Қостанай қаласында орналасқан. Бұл «Қазақстан бойынша саяхат» ойынын дайындап жатқан серіктестік (Кенсе). Abdi дүкенінен сіз ұлттықтоғыз құмалақ ойынының пластик жиынтығын таба аласыз. Өндіруші жергілікті Star

компаниясы. Ұлттық бояулармен ойыншықтар шығаратын бірнеше компания бар. Осыған байланысты отандық өндірушілердің бұл қарапайым тізімін аяқтауға болады. Мәселе мынада, өнім-балаларға арналған тауар емес, сувенир болып табылады.

Бірақ басты мәселе отандық ойыншықтар тек тар қуыстарда ғана импортқа төтеп бере алады, тіпті олар пайда болса да. Мысалы, Тамбов оқ- дәрі зауыты шығаратын ресейлік неваляшка аман қалады. Және қазақстандық өндірушілер оларды ұлттық дәстүрлер аясында ұстауы тиіс. Басқа жолы бар, бірақ ол әлдеқайда қиын және жұмыс істемейді. Өйткені, ең алдымен, бірегей мультфильмді жасау және көпшілікке тарату үшін көп ақша табу қажет, тек Қазақстан үшін ғана емес, шетелде де қызықты ойыншықтар жасау қажет.
Табысты мысалдар қол жетімді. «Смешариктер», «Ай жарығы» мультфильмдері, Илья Муромц және Алеш Попович туралы сериалдар және басқалар. Оның табысы өнеркәсіптік кәсіпорындардың сипаты бар ойыншықтар мен басқа да тауарлар өндірісіне әкелді. Олар Ресейге ғана емес, шетелге де экспорттайды, өйткені жаңа бейнелер көптеген балалар талғамына қарай келді.

2011 жылдан бастап қазақ тілінде сөйлейтін қуыршақтар отандық дүкендердің сөрелерінде пайда болды. Олар «Бал Бала» компаниясымен өндіріледі. Ойыншықтар Қытайда, Гонконгта және Гуанчжоуда жасалған. Өкінішке орай, Қазақстанда электр бұзау дайындайтын зауыттар жоқ.

Бірақ «Бал Бала» бөлшектерге арналған ойыншықтарды өндіретін фабриканы ашты. Компания шығарған ойыншықтардың Еуропалық сапа сертификаты бар. Олар сондай-ақ Ұлттық сараптама және стандарттау орталығында тексерілді. Кейбір модельдердің прототипі қазақ фольклорының батырлары болды.
«Айгөлек», «Күлегеш» және «Алдар Көсе» лексикондарында біраз сөз бар, бірақ олар балалармен қазақ тілінде сөйлейді. Мысалы, «Тасша бала» ән салғанға дейін баланың көңіл-күйін сұрайды. «Айгөлек» балалар әнін орындайды. Қуыршақтардың бағасы әртүрлі 2900-дан 9 мың теңгеге дейін. «Бал Бала» компаниясы 30 ойыншық түрін шығарды (шамамен 90 мың дана). Олар Ақтөбе сауда үйлері мен супермаркеттерде кең ассортиментте ұсынылған.

2.3 Балаларға арналған өнімдер мен бұйымдар қауіпсіздігінің жалпы талаптары

Қазақстанда балаларға арналған өнімдер мен бұйымдардың қауіпсіздік талаптары техникалық регламентте баяндалған (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 27 ақпандағы N 201 қаулысымен бекітілген), ал ойыншықтардың қауіпсіздік талаптары – «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі N 306-III Заңында (ойыншықтардың қауіпсіздігі мәселелері бойынша талаптарды айқындау, белгілеу, қолдану, орындау және бақылау жөніндегі қоғамдық қатынастарды реттейді). Балаларға арналған тауар, егер ол мақсаты бойынша пайдаланылған жағдайда пайдаланушының өміріне немесе денсаулығына зиян келтірмесе және сатып алушыны жаңылыстырмаса, Қазақстан Республикасының аумағында қолданылуы мүмкін. Өнімнің қауіпсіздік талаптары мынадай ойыншықтарға

қолданылады: металл, ағаш, пластмасса, жұмсақ, резеңке, электрленген, үлкен, механикалық, музыкалық, оптикалық; қағаздан, картоннан немесе керамикадан жасалған; қуыршақтар, адамдар мен жануарлардың фигуралары; практика коллекциялары; балалардың жұмыс заттары; үстел үсті, үстел үсті баспа ойындары; карнавалдық костюмдер, маскалар, тәждер, париктер, сақалдар және басқа да ұқсас бұйымдар.

2.4 Балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі және Қазақстандағы балалар тауарлары мен өнімдерін талдау кезінде қауіпті факторларды анықтау

Қазақстандағы балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі туралы ақпарат әскери мәліметтер ретінде алаңдаушылық тудырады. Балалар ойыншықтарының қазақстандық нарығы құрамында зиянды заттар бар материалдардан жасалған қытайлық тауарлармен толтырылған. Бақылаушы органдар балалардың денсаулығы үшін зиянды тауарлармен күреседі, бірақ әлі де күш тең емес.

Соңғы екі жылда түрлі қазақстандық сайттардың бірнеше мысалдары бар. Шығыс Қазақстан облыстық прокуратурасының мәліметі бойынша, Алтай өлкесіндегі (негізінен Қытай) ойыншықтарда арнайы токсикологиялық зерттеу жүргізілді. Тексерілді машиналар, қуыршақтар, доптар, жұмсақ ойыншықтар. Олардың көпшілігінде кадмий мөлшері рұқсат етілген мәндерден 14 есе асып түсті. Мұндай ойыншықтар баланың денсаулығына қауіп төндіруі мүмкін. Көптеген дүкендер тіпті сату үшін қажетті сертификаттар жоқ. Улы қуыршақтарды сатқан сатушылар әкімшілік жауапкершілікке тартылды. Сондай-ақ Қостанай базарларында зиянды ойыншықтар да бар болып шықты.

Шымкентте Оңтүстік Қазақстан облысы Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау департаментінің қызметкерлері дүкендерден және базарлардан қауіпті ойыншықтарды тапты. Полимерлі материалдардан жасалған балалар ойыншықтары тексерілді. Іріктелген 267 сынамадан 22 жағдайда ауыр металдардың (қорғасын мен кадмий) шекті рұқсат етілген концентрациясының артуы және зиянды химиялық заттардың (формальдегид және фенол) болуы анықталды. Мысалы, Шымкент базарларында алынған резеңке доптардың, ойыншық иттердің, бақалардың 10 үлгісінде зиянды химиялық заттар формальдегид пен фенол анықталған болатын. Төрт ойыншықтың үлгісінде қорғасын мен кадмий табылды, олардың саны рұқсат етілген концентрациядан екі есе асып түсті. Барлық сатушыларға сауданы тоқтату туралы ұйғарым берілді, ал алынған ойыншықтар жойылды. Тексеру нәтижесі бойынша 12 адам әкімшілік жауапкершілікке тартылды.

Қазақстанның Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің мәліметтері бойынша Қазақстанда сатылатын Қытай ойыншықтары қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейді. 2011 жылдың басынан бастап 35 балалар ойыншықтарына тексеру жүргізілді; 85% жағдай балалардың өнімдері мен тауарларының қауіпсіздігі туралы Техникалық регламенттің бұзылуы анықталды. Қытайдың уытты ойыншықтары Қостанай, Батыс Қазақстан, Ақмола және Павлодар облыстарында сатылды.

Бақылаушылар Қытай өндірісінің ойыншықтарының сапасын ұйымдастырмады. Олар механикалық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейді, ылғалды өңдеуге төзімді емес, жабынның қатпарлануы байқалады. Сапасыз ойыншықтарды сатушыларға әкімшілік санкциялар қолданылды
287 ойыншық партиясын сатуға тыйым салынды.

Павлодар облысы бойынша Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық

қадағалау департаментінің мәліметі бойынша, химикаттардың шоғырлануы сарапшылар іріктеген 187 үлгінің он пайызынан асты.

Мысалы, қытайлық ойыншықтарда «Фотоаппарат», «үйрек», «скейттегі адам» стирол концентрациясы рұқсат етілген деңгейден 2-3 есе артық. Фенолдың «итмұрын доптарында» айтарлықтай артуы анықталды.

Балалардың денсаулығы үшін қауіпсіз «Дисней», Kaili және «Неваляшка» сияқты ойыншықтар болды. Сонымен қатар, барлық ойыншықтардың иісі бар, бұл да болмайды. Барлық қауіпті ойыншықтар қытайлық өндіріс болды.

Химиялық заттардың концентрациясының артуы анықталған кейбір ойыншықтардың көпшілігін сатылымнан алынды. Тексеру нәтижесінде сауда объектілерінің иелеріне бұзушылықтарды жою туралы бұйрық берілді. Тәртіптік бұзушылықтар бойынша материалдар сотқа берілді.

2011 жылдың тамыз айында Павлодар қаласында облыстың бас мемлекеттік санитарлық дәрігерінің шешімі бойынша, сондай-ақ Павлодар облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының шешімі бойынша химиялық заттардың жоғары деңгейі анықталған қытайлық ойыншықтардың бірнеше партиясы тәркіленді.

Балалар ойыншықтарының 500-ден астам партиясы техникалық регламенттерге сәйкес келмеуіне байланысты 2011 жылы сатудан алынып тасталды, деп хабарлады Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің басқарма бастығы Айгүл Қасымова. «Кәсіпорындардың 97 тексеруі жүргізілді, олардың көпшілігінде заң бұзушылықтар анықталды. Тексеру нәтижесі бойынша 30 миллион теңгеден астам сомаға 500 – ден астам ойыншықтарды сатуға тыйым салынды (шамамен 204 000 АҚШ доллары - ред.)», - деді Қасымова.А. Басты бұзылулар бұл қылшықтардың болуы, сілекей әсеріне, ылғалды өңдеуге қарсы қорғау-декоративтік жабынның тұрақсыздығы. Қарағанды облысының дүкендерінің бірінде қытай өндірісінің сегіз ойыншығы анықталды, олар қауіпсіздік бойынша техникалық регламент талаптарына сәйкес келмеді. Атап айтқанда, жұмсақ ойыншықтарды толтыру өткір заттардан тұрды. Ақмола облысында мықты емес Қытай ойыншықтары сатылымға шықты кейбір ойыншықтардың үлгілерінде пайдалану бойынша нұсқаулықтар, ілеспе құжаттар, сәйкестік сертификаттары және тұтынушылар үшін орыс және мемлекеттік тілде ақпарат болған жоқ.

2012 жылдың бірінші тоқсанында жалпы сомасы 101 миллион теңгеге (шамамен 687 мың АҚШ доллары) 152 ойыншықтың партиясы жарамсыз деп танылды және ҚР Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің іске асыруына тыйым салынды. Оларды сатуға негізінен токсиндердің көбеюіне байланысты тыйым салынды.

Астанада «Золотой ключик» ЖШС тексеру кезінде Ресей мен Германияда жасалған балалар мен аналарға арналған парфюмерия мен косметиканың алты атауын таңбалауға қатысты бұзушылықтар анықталды, тексеру нәтижесінде ЖК «Колобаев» өнім берушісі бұзушылықтарды жою бойынша шаралар қабылдады, таңбалау сәйкестікке келтірілді» - деді ТРМК басшысы.

Астанада «Мегаспорт «корпорациясы» компаниясынан спорттық мүкәммалды, аксессуарларды, жүзгіштерді, балалар ойыншықтарын, велосипедтер мен шаналарды бұзу фактілері анықталды, мысалы, қауіпсіздік шаралары бойынша мемлекеттік тілді қолдану бойынша нұсқаулықтар болған жоқ. Жезқазғандағы «Эдем» дүкенінде, Қарағандыда «Балқаш» сауда үйінде балалар кереуеті, пластикалық қуыршақтар, балаларға арналған ұялы телефондар жиынтығында қауіпсіздік бұзушылықтары анықталды. Ойыншықтарда уытты элемент - қорғасын құрамының артуы байқалды.

Техникалық реттеу және метрология комитетінің Қызылорда облысы бойынша департаменті қаптаманың тұрақтылығы мен сыртқы түрінің

стандарттарына сәйкес келмейтін өткір жиегі бар ойыншықтарды (мысалы, «Кристина» әшекей және аксессуарлар жиынтығы, Қытай ыдыстары жиынтығы) сату фактісін анықтады. Тауар сатудан алынып тасталды және жойылды.

3. Ойыншықтар дайындалуға тиіс материалдарға және осындай материалдардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар. Эко қауіпті өнімдер мен тауарларды жүйелеу

Таза және инфекцияланбаған шикізат пен материалдарды ойыншықтарды дайындау үшін тіпті таза заттар түрінде, сондай-ақ құрамдар немесе қоспалар түрінде пайдаланған жөн. Пайдаланылатын шикізат пен материалдарға санитарлық-эпидемиологиялық бақылауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың оң санитарлық-эпидемиологиялық қорытындысы болуға тиіс. Ойыншықтарда Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген радиациялық қауіпсіздіктің рұқсат етілген нормаларынан асатын радиоактивті элементтер немесе заттар болмауға тиіс. Ойыншықтар оларды пайдалану кезінде олардың ағзасына химиялық заттардың әсері нәтижесінде адамның өміріне немесе денсаулығына ешқандай зиян келтірмейтіндей етіп құрастырылуы және дайындалуы тиіс. Ойыншықтарды бөлу және адам организмінде зиянды химиялық заттарды жинақтау ойыншықтардың қауіпсіздігі саласындағы техникалық регламентте белгіленген рұқсат етілген деңгейден аспауға тиіс. Барлық түрдегі ойыншықтарда қалыңдығы 0,038 мм-ден кем полимерлі қайталанбаған пленкаларды; бұрамалы және бұтақтары бар сүректі қолдануға жол берілмейді.; шыны (3 жастан асқан балалар үшін) ол ойыншықтың функцияларын орындау үшін қажет болған жағдайларды қоспағанда; целлулоид; көлемі 3 мм және одан кем толтырылған түйіршіктер (ішкі қабықсыз қолданылатын); қатты немесе өткір бөтен заттар (шегелер, инелер, металл жаңқалары, жаңқалар, шыны немесе пластмасса сынықтары және т.б.) бар толтыру материалдары; жанғыш газдар мен жанғыш сұйықтықтар. 3 жасқа дейінгі балаларға теріні, шыны, резеңке, картон немесе қағазды пайдалануға тыйым салынады. Оларды дайындауға арналған ойыншықтар мен материалдар сыртынан және басқа да зақымданулар болуы тиіс (материал бетінің тазалығы көзбен тексеріледі). Эмальдардың, лактардың немесе басқа да жабындардың еруі байқалмауы тиіс. Бір жасқа дейінгі балалармен бірге ойнайтын бірнеше талаптар бар:

- шылдырмақ салмағы 100 грамнан аспауы тиіс;
- шылдырмақ мықты болуы керек (соққыдан сындырмау керек)));
- шылдырмаққа бетін тигізуге және бояуға болмайды.

Бала аузына алатын балалар ойыншықтарының беті (түтікшелер, ілмектер, дудочкалар және т.б.) боялмауы тиіс.

3.1 Қауіпті ойыншықтар: балаларға арналған улы жалған ойыншықтарды қалай сатып алмау керек және қауіпті қалай тануға болады

Балалар ойыншықтары мониторингінің нәтижелері бүгінгі күні нарықта ойыншықтардың сапасына сәйкес келмейтін 40% - ы сатылып жатқанын көрсетеді. Барлығы алынды 1277 үлгілерін, оның ішінде 510 болатын емес, деп хабарлайды Total.kz сілтеме жасай отырып баспасөз қызметіне тұтынушылардың құқықтарын қорғау Комитеті ҚР.

Ойыншық сауда нүктелерін тексеру өнімнің көпшілігінің сапа және қауіпсіздік сертификаты жоқ екенін көрсетті.

Сонымен қатар, тауарларды таңбалауға қойылатын талаптар сақталмағандығы атап өтілді. Ойыншықтар санитарлық-химиялық және

токсикологиялық көрсеткіштер бойынша қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейді.

Барлық қауіпті ойыншықтар айналымнан алынды. Ойыншықтардың басым бөлігі негізінен импорттық тауарларға жатады. Қытайдан сатылатын ойыншықтар мен ойындардың көпшілігі (шамамен 90%) немесе шығу тегі белгісіз.

Ойыншықтар Батыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан және Қызылорда облыстарының, Ақтау және Қазақстанның басқа да ірі қалаларының базарларынан алынды. Қостанай облысында (Рудный қ.), жұмсақ «Лошадка» ойыншығында органолептикалық, физикалық-химиялық көрсеткіштер бойынша сәйкессіздіктер анықталған: иістің 3 балдан асуы 2 норма кезінде, фенол 0,075 мг/дм норма бойынша 0,05 мг/дм. Қызылордада «шахмат» және «дойбы және шахмат, нарды үстел үстіндегі ойындарда формальдегид – 3,0 мг/дм нормада 0,1 мг/дм артық емес мөлшерден асып түскені анықталды (6-сурет). Жамбыл облысында «KaiZhiTidlandeden» құмсалғыштың жиынтығында 0,121 мг/л формальдегид табылды.

21.02.2018 БҚО-да өнеркәсіптік топ өнімінің 2402 үлгісі тексерілді, 523 үлгі зерттелді, сәйкессіздіктердің 36% (елдің атауы, өндірушінің орналасқан жері, дайындалған күні, Кеден одағына мүше мемлекеттердің нарығындағы бірыңғай тиражы көрсетілмеген, орыс және мемлекеттік тілдегі жазулар көрсетілмеген). 2016 жылмен салыстырғанда қауіпсіз емес балалар ойыншықтарының саны азайды (2017 жылы - 34 сәйкессіздік, 2016 жылы - 74). Атап айтқанда, токсикологиялық және органолептикалық көрсеткіштер бойынша (ойыншықтардың қол жетімді жиектері бар, ойыншықтардың қорғаныш-сәндік жабыны ылғалды өңдеуге төзімді емес, үлгінің иісінің артуы), қазіргі уақытта сатылымда бір ойыншық анықталды (2016 жылы - 25). Сәйкес келмейтін ойыншықтар Қытай және Ресей Федерациясы (88%) сияқты елдердің өндірісіне келеді. Анықталған бұзушылықтарды жою мақсатында Департамент 2017 жылы 5 жоспардан тыс тексеру жүргізді.

Шығыс Қазақстан облысында қытай өндірісінің қауіпті ойыншықтары анықталды. Ойыншықтар құрамында ацетон және изобутилды спирт асып түсетін өз нормасын екі есе өсті, деп хабарлайды ҚР ДСМ баспасөз қызметі. «Нарыққа Балалардың денсаулығы үшін қауіпті және сапасыз балалар ойыншықтарының түсу себебі жеткізушілердің шартты шығарылымға орналастырылған ойыншықтардың сәйкестігін бағалау туралы құжатты ұсыну бойынша міндеттемелерін бұзуы болып табылады, - делінген хабарламада. Баспасөз қызметінің ақпараты бойынша, Қытай өндірісінің ойыншықтары көбінесе қажетті сертификаттаушы құжаттар мен рұқсаттарға сәйкес таңбаланбайды. Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті ойыншықтарды сатып алу кезінде ата-аналарды таңбалауға, дайындаушы туралы ақпаратқа (елдің атауы және фирманың мекен-жайы), тауардың тұтынушылық қасиеттеріне, өнім шығарылған материалдардың құрамына және осы ойыншықтың қай жастағы балаларға арналғаны туралы хабардар етуді сұрайды. Сондай-ақ, сатып алу алдында иіске, қылшықтардың немесе өңделмеген өткір шеттердің болуына, сондай-ақ өзге де ақауларға, дымқыл қолмен және т.б. тиген кезде бояудың қалыс қалуына назар аудару қажет. Жұмсақ ойыншық тігістер мен фурнитураның беріктігін тексереді.

Балалардың ең жақын достары - бұл ойыншықтар, олар ең қауіпті жау болып, баланың денсаулығына зиян келтіруі мүмкін, егер бұл ойыншықтар сапасыз болса, барлық қажетті стандарттар сақталмаса және қауіпті заттардың жоғары пайызын құрайтын болады. Әрбір тұтынушы сатушыдан өнімнің кез келген түрінің қауіпсіздігіне сәйкестік сертификатын сұратуға құқылы.

Сурет 6-Органолептикалық, физикалық-химиялық көрсеткіштер бойынша сәйкессіздіктер анықталған ойыншықтар

Сондай-ақ, сатып алу алдында иіске, қылшықтардың немесе өңделмеген өткір шеттердің болуына, сондай-ақ өзге де ақауларға, дымқыл қолмен және т.б. тиген кезде бояудың қалыс қалуына назар аудару қажет. Жұмсақ ойыншық тігістер мен фурнитураның беріктігін тексереді.

Айта кету керек, комитет ойыншықтар шартты шығаруға жол берілмейтін тауарлар тізбесіне енгізілген нормативтік құжаттың жобасына бастамашылық жасап, Үкіметтің қарауына енгізді және олар елге сәйкестік сертификатын ұсынғаннан және зертханалық сараптама жүргізгеннен кейін ғана әкелінуі тиіс. Улы ойыншықтардың 80 пайыздан астамы Қытайдан импортталады. 2018 жылдың тамыз айында Қазақстан Үкіметі «шартты түрде шығаруға тыйым салынған тауарлар тізбесі туралы» қаулы шығарды. Ойыншық, велосипедтер, самокаттар, марионеткалар, пазлдар және балалардың денсаулығына зиян келтіруі мүмкін басқа да тауарлар туралы тарих Today.kz енді кеденшілерге ойыншықтарға кәсіпкерлік сертификаттары талап етілетіні туралы хабарлайды, енді кеденшілер әкелу кезінде кәсіпкерлерден ойыншықтарға сәйкестік сертификаттарын талап ететін болады. Егер бұрын олар елге жіберілсе, содан кейін ғана кәсіпкер осы сертификатты алып жүрсе, енді ол ойыншықтарды тек қана осы кодпен бірге кіргізеді», - деп түсіндірді ҚР Денсаулық сақтау министрлігі Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің техникалық регламенттерді бақылау басқармасының басшысы Әйгерім Садубаева.

Оның айтуынша, барлық тауарлар импортқа рұқсат беретін кодпен белгіленген. Енді кәсіпкер бұл ойыншықтарды немесе басқа да балалар тауарларын әрбір тарап үшін сәйкестік сертификаты болмайынша әкеле алмайды.

«Өндіруші немесе импорттаушы сәйкестік сертификатын дайындайды, оны алу үшін өндіруші ойыншықты зерттейді, зерттеу хаттамасын алады және одан кейін шығу тегі, өндіруші сертификатын және олардың басқару жүйесі туралы барлық құжаттарды, яғни өзінің құжаттар пакетін алу үшін сәйкестікті бағалау жөніндегі органға сәйкестік сертификатын алады», - деді Садубаева.

Жаңа ережелер енгізілгенге дейін республикаға келген тауарлармен не істеу керек деген сұраққа Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің өкілі ойыншықтарды Қазақстанға ірі партиялармен алып келеді деп жауап берді, барлық ірі жеткізушілер белгілі. Содан кейін балалар тауарлары желілер бойынша шағын партиялармен

жұмсалады.

«Бізде 2015 жылдан бастап камералдық бақылау жүйесі енгізілді. Біз мемлекеттік кірістер комитеті мен кеденшілер беретін деректерді салыстырамыз. Мысалы, кедендік тазалауда ойыншықтардың партиясы бар екені және кәсіпкер сертификаттау рәсімінен өтуге барды. Біз осы сертификаттарды беретін техникалық реттеу және метрология комитетінің мәліметтерін сұраймыз және осы кәсіпкердің жеткен-жетпегенін, сертификатталмағанын немесе болмағанын осы базамен салыстырамыз. Айқындау барысында біз оның аумағында қадағалау шараларын іздейміз. Тапсырма береміз, деректер қанша әкелінген және олар бақылаушы органдар, ескертпе осы өнім берушілер бойынша жұмыс істей бастайды. Бізде жиі жоспардан тыс тексеру, нұсқама беріледі, мерзімі белгіленеді. Егер осы уақыт ішінде кәсіпкер сертификаттаудан өтпесе, біз алып қою рәсімдерін жүргіземіз», – деді техникалық регламенттерді бақылау басқармасының басшысы Садубаева.

Егер ата-аналар ойыншықтардың сапасына алаңдаушылық білдірсе, олар Қазақстанның әр қаласы мен әр өңірінде бар қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің кез келген аумақтық бөліміне хабарласа алады. Сіз өтініш жаза аласыз, ойыншықтың қайда сатып алынған және чекті көрсете аласыз. Бұл жағдайда комитет осы объектіні жоспардан тыс тексеру үшін негіз болады.

Сатушылардың сәйкестік сертификаты болуы тиіс, ойыншықтардың сыртқы түріне және олардың иісіне назар аудару керек. Сіз сондай-ақ қандай өнімді сатып алғыңыз келетінін түсіну керек.

«Әдетте 3+, 6+ жас шектеулерін ескере отырып, жасына сәйкес ойыншықтар бар және ата-аналар бұл ойыншықтың балаға қаншалықты пайдалы екенін көреді. Мысалы, егер бала үш жаста болса, ал оған бес жастағы бала үшін ойыншықпен ойнауды ұсынса, бұл оның эмоционалдық жағдайына түсетін жүктеме ата-аналар өз баласының психикалық жағдайына жауапты болады. Әрине, оларға ойыншық жасына сәйкес таңдау керек», - дедіӘйгерім Садубаева. Қазақстандағы қауіпті және сапасыз ойыншықтардың негізгі бөлігі 80 пайызы Қытайдан импортталады. Қауіпті ойыншықтар Ресейден немесе Беларусиядан әкелінуі мүмкін деп хабарлады Садубаева. Ол қарапайым сатып алушы сатушының адалдығына сенімдігіне байланысты болады деп
түсіндірді.

Мысалы, ата-аналар ойыншық таңдап, сатушыдан сәйкестік сертификатының көшірмесін сұрай алады. Сертификат арнайы бланкіде басып шығарылады және әрбір сертификаттың өзінің сәйкестендіру нөмірі болады.

Бұл нөмір тексеруге болады әрбір сатып алушыға қолданыстағы бұл сертификат, бар болса, берілген күні сертификаттарда көрсетілуі керек. Берілген сертификаттардың бірыңғай тізілімі бар. Еуразиялық комиссияның сайтына кіре аласыз. Бізде «ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Кеден одағының қолданыстағы техникалық регламенті бар. Біз оларды қазіргі уақытта басшылыққа аламыз», – деп түсіндірді комитет. Естеріңізге сала кетейік, бұған дейін Қазақстандағы Бала құқықтары жөніндегі уәкіл Сәуле Айтпаева алдымен жауапты органдар бүлінген және улы ойыншықтарды елге әкелуге рұқсат береді, ал содан кейін балалар ауруханаларға уланған кезде заңсыз әкелу туралы мәлімдейді. Айтпаеваның пікірінше, Қазақстанда балалардың денсаулығын жаппай қорғау жұмыс істеуі тиіс.

19.02.2019ж. Қоғамдық денсаулық сақтау комитеті өнімнің қауіпсіздігіне мониторинг жүргізу барысында қауіпті балалар ойыншықтарын анықтады.

Солтүстік Қазақстан облысының аумағында сауда объектілерінен сатып

алынатын қытай тауарларын өндіру кезінде фенол мен метил спиртінің шекті жол берілетін шоғырлануы екі және одан да көп есе ұлғайды. Сондай-ақ, танымал қуыршақтар LOL (сурет 7) Шығыс Қазақстан облысындағы сөрелерге сатуға түскен балалардың денсаулығына қауіпті. Олардың құрамында фенол мен формальдегид бар, ол рұқсат етілген нормадан он есе артық.

Сурет 7-рұқсат етілген нормалардан асатын ойыншықтар

ҚР ИИДМ Техникалық реттеу және метрология комитеті (ТРМК) зиянды заттар табылған LOL қуыршақтары бойынша жағдайға түсініктеме берді, деп хабарлайды. Today.kz [10]. ҚР ИИДМ ТРМК ШҚО бойынша департаментінің атына Өскемен қаласы бойынша қоғамдық денсаулық сақтау басқармасынан «ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Кеден одағының техникалық регламентінің талаптарына сәйкес келмейтін LOL қуыршақтарын анықтау фактісі туралы ақпарат түсті. ЕАЭО сәйкестігін бағалау туралы құжаттардың бірыңғай тізілімінде ойыншықтар сертификатының камералдық талдауы ұсынылған сертификат көшірмесі келесі позициялар бойынша Кеден одағының бірыңғай нысанының түпнұсқасына сәйкес келмейді деп анықтады:

– «өнім туралы мәліметтер» бөлімінде өнім түрлері бойынша толықтырулар енгізілді: «lol қуыршақтары, DefaLusy қуыршақтары»;

– «сертификаттың деректемелері» бөлімінде сертификаттың қолданылу басталған күні 25.07.2016 бастап 25.07.2017 дейін және әрекеттің аяқталу күні-24.07.2017 бастап 24.07.2018 дейін өзгертілді. Өскемен қаласының Денсаулық сақтау департаментінің мамандарымен жүргізілген тексеру нәтижелері бойынша сәйкессіз жеткізушіге қайтарылды. Сертификат иесі мен өнім беруші Алматыда болғандықтан, 7 қыркүйекте материалдар Алматы қаласы бойынша мемлекеттік кірістер департаментінің Экономикалық тергеу департаментімен бірлесіп одан әрі жұмыс істеу үшін Алматы қаласы ТРМКД-не жіберілді. Сонымен қатар, техникалық реттеу және метрология комитеті қауіпсіздік талаптарына жауап бермейтін LOL қуыршақ ойыншықтарының өнімдеріне Кеден одағының сәйкестік сертификатын қолдан жасау фактілері бойынша ҚР хат жолдады. Сондай-ақ ТРМК бастамасымен сәйкес келмейтін және жалған өнімнің жолын кесу, анықтау бойынша мониторингтік топ құрылды, ел аумағында қауіпті өнімдер мен «сұр» сертификаттарының айналымына жол бермеу бойынша өзара іс-қимыл алгоритмі әзірленді.

Ай сайынғы негізде Қазақстанға әкелінген импорттық өнімнің деректерін кеден органдарымен салыстыру нәтижелеріне талдау жүргізіледі. Техникалық реттеу саласындағы заңнаманы бұзу фактілері болған кезде уәкілетті мемлекеттік органдар заңнамада белгіленген тәртіппен шаралар қабылдау үшін хабардар етілетін болады.

Естеріңізге сала кетейік, құрамында фенол мен формальдегид бар LOL қуыршақтары Шығыс Қазақстан облысында сатылымнан табылды. Денсаулыққа қауіпті ойыншықтар өнімнің қауіпсіздігіне ай сайынғы мониторинг жүргізу кезінде табылды. Қытай yilihanson Trade Logistics Co, Ltd ойыншықтарды өндіру компаниясы Тілшілер Today.kz балалардың ата-аналарына көмек ретінде қауіпті ойыншықтарды өз бетінше зерттеу үшін материал дайындады. Бұл туралы бүгін ҚР Президенті жанындағы Орталық коммуникациялар қызметіндегі брифингте «Халықаралық бағдарламалар орталығы» АҚ президенті Ғани Нығметов мәлім етті. Tengrinews.kz. тұрмыстық химия және химиялық өнім тауарлары жөніндегі сарапшы Гүлмира Садирова сатып алу кезінде бұйымның иісі мен түсіне назар аударуды ұсынады. Біріншісі өткір болмауы керек, екіншісі қолды және киімді боямауы керек. «Өткір иіс-зиянды химиялық заттарды бөлу көрсеткіші. Дымқыл шүберекпен немесе майлықпен сүртетін ойыншықтар бар, бояу іздерін көре аласыз. Бұл бояу сапасыз, 100 пайыз баланың денсаулығына әсер етеді. Қалай-ешкім болжай алмайды. Терінің тітіркенуі, аллергия, асқазан аурулары болуы мүмкін», - дейді Г. Садирова» улы «ойыншықтармен қарым-қатынас жасаудың салдары туралы. Ойыншықтардың атауы, рұқсат етілетін жасы, сақтық шаралары, жарамдылық мерзімі және өндіріс күні көрсетілген таңбасы болуы тиіс. Бұдан басқа, қаптамада өнімді Қазақстанға жеткізген компанияның атауы, мекен-жайы және байланыстары көрсетілген стикері болуы тиіс. Ақпарат орыс немесе қазақ тілдерінде болуы тиіс. Әдетте, жалған ойыншықтардың таңбалануы тек қытай немесе ағылшын тілдерінде ғана салынады. Көрсетілген деректердің шынайылығына көз жеткізу үшін, телефон нөмірін теріп, сөреден тексеруге болады.

Қылшықтардың және өткір бөліктерінің болуы - бұл минус. Ойыншықтарды сатып алған кезде сатушылардан сәйкестік сертификаттарын талап етіңіз. Бұл ойыншық қауіпсіз екенін көрсетеді. «Бірақ статистика бойынша ата - аналардың көпшілігі арзан жерде, базарларда қуыршақтар мен машинкаларды сатып алады», - дейді сарапшы.

«Меломан» компаниясының бас директоры Вадим Голенконың айтуынша, нарықта ашық контрафакт, сондай-ақ жасырын контрафакт бар. «Біз Үкіметке балалар өнімдерін сату орындарын анықтау үшін жүгінеміз. Өйткені біз Қытайда ойыншықтар қалай өндіретінін білеміз. Егер киім жуылатын зауытта және сол жерде ойыншық жасайтын болса... Басты міндет-ақша табу. Осымен балалар кәсіпкерлерінің белгілі бір түрі айналысады. Бизнесмендердің балалар үшін жауапкершілігі-бұл маңызды. Балалар мен олардың ата-аналары зиянды ойыншықтардан қорғалуы тиіс. Соңғылары бағадан ұялмай, өз баласына не береді деп ойлады. Біз сатылатын өнімге жауап береміз», - дейді дүкен өкілі. Арнайы оқырмандар үшін Tengrinews.kz «Меломан» қызметкерлері LOL қуыршағын контрафактіден қалай ажыратуға нұсқау алды. Мамандар фенол мен метил спиртінің мөлшері екі есе асып кеткен қытайлық ойыншықтарды тауып, сатудан алып тастады. Бұл туралы Денсаулық сақтау министрлігі Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің баспасөз қызметі хабарлады, деп хабарлайды Tengrinews. kz. Солтүстік Қазақстан облысы аумағындағы сауда объектілерінде сатып алынған Қытай өндірісінің өнімдерінде фенол мен метил спиртінің рұқсат етілген ең жоғары концентрациясының мөлшері екі және одан да көп есе артқаны

анықталды.

Сондай-ақ, «Фея парк» қуыршақтар сынамаларында, My Little Horse Fantastic toys ойыншығында («Натали» дүкенінен іріктелген, Тимирязев ауданы, Ақжан ауылы), LOL superise Castle park қуыршағында («Айсберг» СУ, Сергеевка қаласы, Ибраев көшесі, 33) таңбалаудың сәйкессіздігі анықталды. (Мұнда және КООЗ берілген атаулар сақталған). Қытай өндірушілерінің өнімінде таңбалау жоқ. Комитетте Sofia thefirst қуыршақтары, Robocar Poli ойыншық жиынтығы, Hermit crab ойыншықтары, «Мини тобот» автомобиль трансформерлері, Барби қуыршақтары, пони, бильярд, автомобиль трансформерлері, тіқұшақтар, балалар шылғылары, машинкалар, Mini Round Bead, LOL қуыршақтары, Magnetic Drawing Board балалардың үстел үсті тақталары, SUPER SPEED RACING машинкалары,мозаиктер, «кішкентай доктор» ойын жиынтығы, «Каток» ойыншықтары, жұмсақ музыкалық аспаптар, «ит» ойыншықтары, резеңке доптар, жұмсақ ойыншықтар «Человек-паук», Die Cast car машина жиынтығы, wangu қуыршақтары, қуыршағы бар ыдыс.

Сондай - ақ, КООЗ мәліметтері бойынша тиісті таңбалаусыз Балалар тауарлары: «Асемай» азық - түлік дүкенінде - Аягөз қаласы, Отарбеков көшесі, 71, ШҚО, «Евразийский» СО сауда нүктесінде - Петропавл қаласы, Интернациональная көшесі, 63 Б, СҚО, «Еділ» дүкенінде - Талдықорған қаласы, Ескелді би көшесі, 238, Алматы облысы, «Акварель» дүкенінде - Риддер қаласы, ШҚО, «Губка Боб» дүкенінде-Алтай қаласы (бұрынғы Зырян), Солнечная көшесі, 4, ШҚО, «Детскиймир» дүкенінде-Шығыс Қазақстаноблысы, Үлкен Нарын, ШҚО, ЖК Руднева г. «дүкенінде Н.» - Қостанай қаласы, Затобол кенті, Механизаторлар көшесі, 3/1, «Мейірлан» шағын маркетінде-Тараз қаласы, Крупская көшесі, 16 Б, Жамбыл облысы.

«Біз ойыншықтарды таңбалауға ерекше назар аударуға шақырамыз, себебі тұтынушыға жеткізілуі тиіс негізгі ақпарат қаптамада (8-сурет) көрсетілген, онда материалдың құрамы мен өндіруші, сондай-ақ жас шектеулері туралы ақпарат бар. Біз сертификатты сұрауға кеңес береміз, өйткені 2018 жылдың тамыз айынан бастап Қазақстан аумағына ойыншықтарды әкелуге сәйкестікті бағалау туралы құжаттарсыз тыйым салынады», - деді комитетте. Бұл тауарлардың барлығы сауда нүктесінен шығарылады және сатушылармен күресу үшін әкімшілік шаралар қабылдайды. Елімізде импорттаушылар тексеруден өтіп жатыр, сарапшылар табылған зиянды заттар балалардың денсаулығына қауіпті екенін анықтады. Қытай, Ресей, Белоруссия және Тайвань елдерінің балалар ойыншықтары қазақстандық тұтынушылардың құқықтарын қорғау қорының сайтында орналастырылған үйлеспейтін тауарлар тізіміне енгізілген. Балалар үшін қауіпті тауарлар Қазақстанның сегіз қаласында табылды: Шымкент, Орал, Нұр-Сұлтан, Петропавл, Қарағанды, Теміртау, Жезқазған және Абай. Ұлттық экономика министрлігі тұтынушылардың құқықтарын қорғау Комитетінің деректері бойынша жыл басынан бері техникалық регламенттің талаптарына сәйкес келмейтін 224 ойыншықтың (479-дан) сынамасы анықталды. Олардың кейбіреулерінен денсаулыққа қауіпті заттар табылды. Мысалы, зертханалық зерттеулер негізінде доптар, кубоктар, пирамидалар, сылдырмақ, музыкалық ойыншықтарда уытты улануды тудыруы мүмкін фенол мен формальдегид табылды. Балалардағы құсу мен жөтел тудыратын улы заттардың мөлшері терідегі күйік тудыруы мүмкін, рұқсат етілген мөлшерден бірнеше есе асып түсті. Сондай-ақ, әр түрлі сылдырмақтар сараптамадан өткен жоқ. Олар шығаратын дыбыстар қауіпсіз дыбыстың рұқсат етілген көрсеткішінен асып түсті, бұл жүйке бұзылыстарына және есту органдарының ауруларына әкелуі мүмкін.

Ойыншықтардың бір бөлігі органолептикалық көрсеткіштерге сәйкес келмейді, яғни иістің жоғарылауы анықталды. Тағы бір кең таралған бұзушылық- Қазақстанның мемлекеттік тілінде таңбалаудың болмауы. Бұл қазақстандық дүкендерде және базарларда зиянды ойыншықтарды сататын алғашқы жағдай емес. Сондай-ақ, Шымкентте ауыр металдардың (қорғасын, кадмий) және зиянды химиялық заттардың (формальдегид, фенол) шамадан тыс мөлшері бар балалар ойыншықтарының шекті жол берілетін концентрациясы анықталды. Павлодарда қауіпсіз ойыншықтар табылды. Павлодарда да қауіпті ойыншықтар анықталды. Ойыншық фотоаппаратта, нақтылауда, скейттегі адамда стиролдың концентрациясы рұқсат етілген деңгейден 2-3 есе асып түсті. Ал шипалы доптар фенолдың едәуір ұлғаюы анықталды. Улы ойыншықтар Алматы дүкендерінің сөрелерінде да сатылды. Чебурашкаларда, «Маша және аю» мультфильмінің кейіпкерлерінде, шараларда және логикалық кубиктерде қорғасын, сынап және сүрме табылды. Сол кезде үкіметтік емес ұйымдардың өкілдері Қазақстанда сатып алынған әрбір бесінші ойыншықта бір ғана уытты элемент бар екенін мәлімдеген сәтсіз қорытынды жасады.

Зиянды ойыншықтардың көпшілігі Қытайда жасалған және бұл сапалы қуыршақтар мен машиналар қымбат. Бұл нарық толығымен жабыла алмайды, сондықтан Қазақстанда ойыншық өндірісін бірнеше рет дамыту ұсынылды. Бүгінде барлық отандық өндірушілердің үлесіне тек екі пайыз ғана тиесілі. 2011 жылдан бастап отандық дүкендердің сөрелерінде қазақ тілінде сөйлейтін қуыршақтар пайда болды. Олардың шығарылуын ретке келтіру үшін бірден сегіз шетелдік зауыттарды іске қосу қажет болды. Қазақстанда оларды шетелден әкелінген бөліктерден ғана жинады. Толық отандық қуыршақтар өндірісі әлі де жолға қойылуда. Алматылық балалар ойыншықтарының фабрикасы қазақстандық ойыншықтардың өндірісін тоқтатты және негізінен тамақ және фармацевтика өнеркәсібіне арналған пластикалық контейнерлер шығарады. Алматылық балаларды қуантатын жалғыз нәрсе - 2 жастан 6 жасқа дейінгі балаларға арналған сырғанау (велосипедтер). Күрделі және қазіргі заманғы құрылымдар үлкен қаржы құймаларын қажет етеді. Елдегі ойыншықтардың негізгі ассортименті 47 елден импортталады. «Ойыншықтар фабрикасы» жобасын Инвестициялар және даму министрлігі мен Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы жүзеге асырады. Негізгі мәселе отандық ойыншықтар тек тар қуыста ғана импортқа төтеп бере алады, тіпті олар пайда болса да. Және қазақстандық өндірушілер оларды ұлттық дәстүрлер аясында ұстауы тиіс. Рас, көптеген елдерде танымал басқа да тәсілдер бар, бірақ бұл әлдеқайда қиын. Алдымен түпнұсқалық мультфильм жасап, жасау керек, содан кейін оның негізінде танымал ойыншықтар жасау керек, олар тек қазақстандықтарға ғана емес, шетелдерге де қызықты болады. 5-кестеде сондай-ақ ойыншықтар және олардың денсаулыққа ықтимал зардаптары туралы ақпарат жинақталған.

ЕЭК Кәсіпкерлік қызметті дамыту департаментіне балалар мен жасөспірімдерге арналған аяқ киімнің жоғарғы және (немесе) төменгі бөліктерінде жасанды және (немесе) синтетикалық материалдарды қолдану, Кеден одағының ТР КО 007/2011 «балалар мен жасөспірімдерге арналған өнімдердің қауіпсіздігі туралы» (бұдан әрі – КО ТР 007/2011) техникалық регламентін қолдану мүмкіндігі туралы мәселе бойынша балалар мен жасөспірімдерге арналған аяқ киім дайындаушының өтініштері үнемі келіп түседі.

Сурет 8-Сынамалардағы таңбалаудың сәйкессіздігі анықталған ойыншықтар5-кесте - Ойыншықтардағы заттар мен олардың құрамы туралы жиынтық ақпарат

5-кесте - Ойыншықтардағы заттар мен олардың құрамы туралы жиынтық ақпарат

пластикалық жұмсартқыштар	фталаттар *	Қайда кездеседі	Денсаулыққа әсері
бояғыштар, пластмассадағы тұрақтандырғыш тар	ауыр металдар, мысалы, қорғасын *, кадмий *, хром *	пластикалық ойыншықтар мен ойыншық бөліктері	дамуды тежейді және гормоналды жүйеге зиян келтіреді
		ойыншықтардың барлық түрлерінде	канцерогендер, құнарлылыққа зиян тигізеді, баланың миының дамуына әсер етеді
бояғыштар	анилин*	қуыршақтарда	өте улы, канцероген және мутаген (адамның ДНҚ өзгеруіне әкеледі)
бояғыштар	азо бояулар *	электрондық ойыншықтардан басқа барлық ойыншықтарда	канцерогенді, аллергия тудыруы мүмкін
жалын сақтаушылар	бромдалған жалынның тежегіштері	ағаштан басқа барлық ойыншықтарда	денеде жинақталады; кейбір гормоналды және репродуктивті жүйелерге, мүмкін канцерогендерге зиян тигізеді
пластикалық жұмсартқыштар	хлорланған парафиндер	қуыршақтарда, пластикалық және электрондық ойыншықтарда	канцерогендер гормоналды жүйеге зиян келтіреді
желімдегі консервант	формальдегид * және оны босататын қосылыстар	ағаш ойыншықтарын желімдеді	шырышты қабығын және теріні тітіркендіреді, сезімталдықты тудыруы мүмкін, канцероген
тоқыма өндірісіндегі белсенді зат - пластиктен тұрақтандырғыш	нонилфенол *	қуыршақтарда, жұмсақ және пластикалық ойыншықтарда	гормоналды жүйеге зиян келтіреді
поликарбонат және эпоксидті өндіріс	бисфенол А	қуыршақтарда, пластикалық және электрондық ойыншықтарда	репродуктивті және гормоналды жүйеге зиян келтіреді, қатерлі ісік қаупін арттырады

3.2 Ойыншықтарды олар дайындалған материалдар бойынша жіктеу

Ойыншықтар әртүрлі материалдардан шығарылады: пластика, металл, ағаш, резеңке, маталар (жұмсақ ойыншықтар), картон және басқалар. Арнайы топқа шырша әшекейлері мен шыныдан, пластиктен, тушадан, картоннан, қағаздан және басқа материалдардан жасалған карнавалдық аксессуарлар кіреді.

Ойыншықтарды дайындауға арналған ең танымал материал пластик (полиэтилен, полипропилен, поливинилхлорид, поликарбонат, пенополиуретан (көбік), пластмасса ойыншықтары жеңіл, формалар мен дизайндардың кең спектрі бар, ашық түсті және жақсы жуылады.

Химиялық ойыншықтар қауіпті заттар, ықтимал қауіптер және тиісті сақтық шаралары туралы ақпаратпен (мысалы, ойыншықтар балалар үшін қолжетімді болуы тиіс), сондай-ақ осындай ойыншықтарды пайдаланудан жарақат алған жағдайда алғашқы көмек көрсету жөніндегі шаралар туралы ақпаратпен сүйемелденуі тиіс. Роликті конькилер мен скейтбордтар осындай ойыншықтарды пайдалану қажеттігін, сондай-ақ жазатайым оқиғаларды (құлауды немесе соқтығысуды) болдырмау үшін сақтық шараларын көрсететін ақпаратпен сүйемелденеді. Су ойындарына арналған ойыншықтар ойыншықтарды таяз су айдынында пайдалану, ересектерді бақылау туралы ақпаратпен жабдықталуы тиіс. Мұндай ойыншықтар балалардың суға түсу (ойыншықтың механикалық зақымдануы немесе оны ауыстыру) қаупін барынша азайтатындай етіп құрастырылуы және дайындалуы тиіс. Балаларға арналған тауарлар мен тауарлардың қауіпсіздігін қамтитын техникалық регламенттің толық мәтінін Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология Комитетінің веб-сайтынан табуға болады. [11].

Барлық жастағы балаларға арналған **Металл ойыншықтар** (бірінші сыныпты қоспағанда). Оларды дайындау үшін түрлі болат, түсті металдардың қорытпалары қолданылады. Ойыншықтар қалыптау және құю әдісімен, сондай-ақ дәнекерлеу немесе бұрама көмегімен жасалады. Боялған металл ойыншықтар, шілтерлі сурет салу, Анодтау, никельдеу және хромосомалар. Көлікте металл ойыншықтар, серіппелі, инерциялық және электр моторлары қолданылады.

Ағаш және керамикалық ойыншықтардың шектеулі ассортименті бар. Олар дайындау тәсілі бойынша ерекшеленеді: токарь (қалашықтар, пирамидалар), ағаш және Пішім (қуыршақ жиһазы), трикотаж (пияз және себеттер). Ағаш ойыншықтар жапырақты және қылқан жапырақты ағаштардан, фанерадан, фанерадан, сондай-ақ боялған немесе боялған лактардан, оюлардан, күйіктерден, суреттерден және т.б. жасалады.

Табиғи каучуктан жасалған **резеңке ойыншықтар шектеулі**, олардың жұмсақ ойыншықтары ПВХ пластизолына және ПВХ пленкасына ауыстырылды.

Үрлемелі ойыншықтар АЖЖ контурлық электродының көмегімен газ өткізбейтін ПВХ-пленкадан жасалған. Фильм ойыншық ауаны беретін арнайы клапанмен жабдықталған.

Силиконды резеңкеден жасалған резеңке ойыншықтар (адамдарға, құстарға, балықтарға, шарлар мен ауа шарлары үшін, зиянсыз бояулармен боялған) балаларға арналған.

Жұмсақ ойыншықтар табиғи немесе жасанды былғарыдан және матаның әр түрлі түрлерінен жасалған. Толтырғыш-синтетикалық мақта, көбік, пластикалық шарлар. Бұл ойыншықтар зауыттық тетік және қосымша әшекейлер болуы мүмкін. Кең ассортиментте шығарылады, бірақ оны жуу және дезинфекциялау қиын.

3.3 Фталаттан жасалған балалар ойыншықтары

Фталаттар-материалға түс беру және иісті бекіту үшін жұмсақ пластик, көбінесе поливинилхлорид (ПВХ) жасау үшін пайдаланылатын химиялық заттар. Олар балалар ойыншықтарында, косметикада, оның ішінде шампуньдер мен тырнаққа арналған лактарда, жеке гигиена құралдарында, жуу құралдарында, ауа тазалағыштарда, масалардан құралдарда, киімдерде, құрылыс материалдарында, сондай-ақ түсқағаздар, бояулар мен желімдер, медициналық құрал-жабдықтар, тамақ өнімдерін орауда және басқа да тауарларда болады. 2013 жылы әлемде фталаттар өндірісінің көлемі жылына 5,5 миллион тоннаны құрады. Фталаттардың өніммен химиялық байланысы жоқ болғандықтан, олар одан оңай босатылады және әр түрлі ортаға — ауа, су, топырақ, сілекей және т.б. еніп алады. Олар тірі ағзалар мен қоршаған ортада (атап айтқанда, топырақ пен түптік шөгінділерде) шоғырландыруға қабілетті. Бұл ретте метаболизм және фталаттардың ыдырауы өнімдері бастапқы затқа қарағанда қоршаған орта жағдайында уытты әсер етеді. Фталаттар мен олардың метаболиттері адамның қанында, май тінінде және кіндік қанында бүкіл әлем бойынша анықталады. Сонымен қатар, олардың болуы Арктика мен Антарктика мұздарында, Атлант мұхиты мен Байкал нервінің терең су медузаларында, Ресей, АҚШ, Канада және ЕО атмосфералық жауын-шашындарында, Қытай, ЕО, Ресей және Африка өзендерінде тіркелген. Фталаттар эндокриндік жүйенің жұмысын бұзатын заттар тобына жатады, бұл ауыр аурулардың дамуына әкеледі. 2009 жылдан бастап бірқатар халықаралық ұйымдар - Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы, БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі бағдарламасы (ЮНЕП). Орнықты органикалық ластағыштарды жою жөніндегі халықаралық желі-эндокриндік жүйені бұзатын заттарды және олармен байланысты адам денсаулығына қауіп-қатерлерді кеңінен пайдалануға қатысты өзінің алаңдаушылық танытады.

2013 жылы 19 елдің 100-ге жуық ғалымы Берламонт декларациясына қол қойды, онда эндокриндік жүйенің қарқынды терапиясының таралуына алаңдаушылық білдіреді және оларды пайдалануды реттеу бойынша шараларды күшейтуге шақырды. Фталаттардың әсері зат алмасуының бұзылуына, семіздікке, диабетке, бедеулікке, жыныс мүшелерінің қатерлі ісігіне, бауыр мен бүйректің зақымдануына, мидың даму процесінде нейротоксикалық әсерлерге әкелуі мүмкін. Бала туатын жастағы әйелдер мен балалар әсіресе фталаттардың әсеріне осал. Фталаттарды балалар ойыншықтарында қолдануға Еуропалық Одақта, АҚШ-та, Қытайда, Тайваньда, Австралияда және басқа елдерде тыйым салынады. Диэтилексил фталаты, дибутил фталат, бензил бутил фталат, диисинил фталат, диизодецил фталат және диоцил фталат реттелуге жатады, олардың құрамы біртектес материалдағы 0,1% -бен шектелген. Еуразиялық экономикалық одақ аумағында Кеден одағының «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламенті (ТС 008/2011) қолданыста, ол диметил фталат, диоцил фталат және диэтил фталат үшін су мен ауаға өтудің, сондай-ақ дибутил фталатының қолдануға тыйым салуды белгілейді.

3.4 Формальдегидтің жоғары дозасы бар балалар киімі

Алматыда балалар денсаулығына қауіпті заттардың көп мөлшері бар формальдегид сияқты балалар киімдері табылды. Техникалық реттеу және метрология комитетінің Алматы қаласы бойынша бөлімінің бас маманы Аниса Фархиулланың айтуынша, формальдегид аллергиялық реакцияны тудырады, балаларда асфиксия ауруы. «Тексеру барысында зат таңбаларға қатысты да

бұзушылықтар анықталды», - дейді сарапшы. «Таңбалау дәл емес, қазақ және орыс тілдеріндегі бөлшектер әртүрлі. Тоқсан сайын балаларға арналған киімдерді екі миллион теңгеге сатуға тыйым салынды». Біз тауарларды сатып алып, оларды зертханаға жібердік. Бір жасқа дейінгі балаларға арналған киімнің құрамында синтетикалық талшықтар мен улы бояулар бар екен. Балаларға арналған аяқ киімдерге де табиғи материалдардан жасалуы керек», -деп түсіндірді Фархиуллина. Оның айтуынша, тексерулер сауда орталықтары мен қаланың ірі супермаркеттерінде болған. Памперс, аяқ киім, комбинезон, іш киімдер және басқа да заттар тексерілді.

Жыл соңына дейін сарапшылар көтерме базарлар тексереді, Фархуллинаның айтуынша, кейде заң бұзушылықтар көп кездеседі.

3.5 Киімге, тоқыма материалдарынан жасалған бұйым-дарға, былғарыдан, аң терісінен, трикотаждан және дайын тоқыма бұйымдарынан жасалған қауіпсіздік талаптары

Егжей-тегжейлі талдау барысында біз балалар мен жасөспірімдерге арналған тауарлардың қауіпсіздігі туралы Кеден одағының техникалық регламенттерін басшылыққа алдық.

Сурет 9-Тоқыма материалдарынан жасалған киімдер мен бұйымдар

Беларусь Республикасында, Қазақстан Республикасында және Ресей Федерациясында 2010 жылғы 18 қарашадағы техникалық реттеудің бірыңғай қағидаттары мен ережелері туралы келісімге сәйкес әзірленген. Бұл ретте олар егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңда көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады дегенді білдіреді. (сурет 9).

Киім мен бұйымдардың функционалды мақсатына сәйкес бөлінеді:

1. Функционалдық мақсатына сәйкес киім мен бұйымдар 1-ші, 2-ші және 3-ші қабаттардың киімдері мен бұйымдарына бөлінеді.

1-ші қабаттағы киім мен бұйымдар пайдаланушының терісіне тікелей байланысты, мысалы, іш киімдер мен төсек-орын жабдықтары, карсет және шомылуға арналған бұйымдар, бас киімдер (жаз), шұлық, бас киім және басқа ұқсас бұйымдар.

2-ші деңгейдегі киім мен бұйымдар пайдаланушының терісімен, атап айтқанда, көйлектер, блузкалар, жейделер, шалбарлар, юбкалар, жемпірлер, бас киімдер (жаздан басқа), киімдер, қолғаптар, күзгі-қысқы ассортименттің шұлықтары (шұлықтар, жартылай қалпақтар) және басқа ұқсас өнімдер.

3-ші қабаттың киімдеріне пальто, қысқа пальто, пиджак, пальто, кроссовка, жаңа туған нәрестелерге арналған конверттер және басқа да ұқсас бұйымдар жатады.

2. Бір жасқа дейінгі балалар үшін (өлшемі - бойы 74 см, кеуде қуысы 48 см-ге дейін) тоқыма материалдарынан, тоқылған материалдардан және дайын тоқыма бұйымдарынан жасалған киім биологиялық және химиялық қауіпсіздік талаптарына сай болуы керек.

1-ші қабаттың киімдері мен бұйымдары - төсек-орын, тоқыма және тоқыма материалдарынан жасалған киімдер келесі стандарттарға сәйкес келуі керек:

- гигроскопиялық - 14 пайыздан кем емес;
- ауаның өткізгіштігі - фланель, бумасей және төселген (тордан) тоқылған маталардан жасалған бұйымдар үшін кемінде 70 дм3/м2 рұқсат етіледі;
- бос формальдегидтің мөлшері 20 мкг/г аспайды;
- жууға, терлеуге және құрғақ үйкеліске боялған түсті - 4 баллдан кем емес.

2-ші қабаттың киімдері мен бұйымдары - тоқыма материалдарынан трикотаж және тігін бұйымдары келесі стандарттарға сәйкес келуі керек: - гигроскопиялық - кемінде 10%;

- ауаның өткізгіштігі кемінде 70 дм3/м2, кемінде 100 дм3/м2 фланель, бутази, жалған бұйымдар (мақта жүнімен) және полиуретанды иірімжіп;
- бос формальдегид - 20 мкг/г аспайды;
- бояудың, бояудың және құрғақ үйкелістің беріктігі - 4 баллдан кем емес.

Үшінші қабаттың киімдері - тоқылған материалдардан тігілген және тігілген киім келесі стандарттарға сәйкес келуі керек:

- гигроскопиялық (жүк үшін) - кемінде 10 пайыз; дем алу мүмкіндігі (багаж үшін) - 100 дм3 /м2 кем емес; фланель, бутазы, джинсы және барқыт маталар, төсек жамылғысы (төсеніш) үшін - кемінде 70 дм3/м2,
- бос формальдегид - 20 мкг/г кем емес;
- сыртқы материалдарды, кірді, кірді, құрғақ шүберекті және тот баспайтын суды жуу үшін кемінде 3 балл қажет - құрғақ матаны жуу, бояу және бояу үшін 4 баллдан аспауы керек.

3 қабаттағы киімдерде, дем алу қабілеті 10 дм3/м2-ден кем материалдардан жасалған.

3. Бір жастан асқан балалар мен жасөспірімдер үшін тоқыма материалдарынан жасалған киім мен киім биологиялық және химиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек, ауа алмасуды қамтамасыз ететін құрылымдық

элементтер қамтамасыз етілуі керек.
4. Жаңа туылған нәрестелер мен 1 жасқа дейінгі балаларға арналған іш киім, толтырғыштарды қоспағанда, табиғи материалдардан жасалуы керек. Алдыңғы жағында жаңа туған нәрестелерге арналған іш киімдерге арналған тігістерімен бірлескен тігістер жасалуы керек. Сыртқы және сәндік элементтер нәрестелер мен 1 жасқа дейінгі балаларға арналған синтетикалық материалдардан жасалған іш киімде (шілтер, тоқу, аппликатор және басқа да заттар) баланың терісіне тікелей тиіп тұрмауы керек.
5. Жүн, жартылай жүн, синтетикалық және аралас материалдардың 1 және 2 қабаттарының өнімдерінде анықталатын және 15 кВ/м-ден аспайтын бұйымдардың беттеріндегі электростатикалық өрістің қарқындылығы.
6. Бақыланатын химиялық заттардың тізімі химиялық құрамымен және өнім материалының түрімен анықталады. 10 КО ТР 007/2011
1-ші және 2-ші қабаттағы киімдердегі зиянды заттар сулы ортада, ал 3-ші өнімде (нәрестелер мен 1 жасқа дейінгі балалардан басқа) - ауада болады. Жаңа туылған нәрестелер мен 1 жасқа дейінгі балаларға арналған 3-ші өнімде су мен ауада зиянды заттар кездеседі.
Су сынағы кезінде уыттылық индексі 70-тен 120 пайызға дейін, ауада 80-ден 120 пайызға дейін болуы керек және 1-ші және 2-ші қабаттың киімдері мен өнімдеріне теріге жергілікті тітіркендіргіш әсер етпеуі керек.
7. Киім, бас киім және былғарыдан жасалған бұйымдарға арналған былғары келесі талаптарға сай болуы керек: еркін формальдегид - 20 мкг/г аспайды; суда хромның (VI) болуына жол берілмейді; құрғақ теріге төзімділік - кемінде 4 балл, терінің түсінің тұрақтылығы, қолғап пен қолғапты қоспағанда, ылғалды үйкеліске - 3 баллдан кем емес.
8. Бір жасқа дейінгі балаларға арналған маталар, конверттер, шляпалар, қолғаптар және басқа да ұқсас бұйымдар келесі талаптарға сай болуы керек: еркін формальдегид 20 мкг/г аспайды; сумен жууға болатын хром (VI) рұқсат етілмейді; былғары тінінің сулы сығындысының pH - 3,5 кем емес; былғарыдан жасалған матаны дәнекерлеу температурасы - 50 ° С төмен емес; шаштың құрғақ үйкелісіне дейін түс жылдамдығы - кемінде 4 балл, тері ұлпасының құрғақ үйкелісі - 3 баллдан кем емес.

3.6 Бала күтімі өнімдеріне қойылатын қауіпсіздік талаптары

Егжей-тегжейлі талдау барысында біз балалар мен жасөспірімдерге арналған тауарлардың қауіпсіздігі туралы Кеден одағының техникалық регламенттерін басшылыққа алдық. Беларусь Республикасында, Қазақстан Республикасында және Ресей Федерациясында 2010 жылғы 18 қарашадағы техникалық реттеудің бірыңғай қағидаттары мен ережелері туралы келісімге сәйкес әзірленген. Бұл жағдайда, егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңда көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Нәресте күтіміне арналған құралдар келесі жалпы қауіпсіздік талаптарын қанағаттандыруы керек:

1. Нәрестені күтуге арналған құралдар келесі жалпы қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек: сулы ортада анықталған уыттану индексі (тазартылған су) 70-тен 120 пайызға дейін болуы керек немесе тері мен шырышты қабықтарға жергілікті тітіркендіргіш әсер етпеуі керек. сулы сығындысының pH өзгерісі ± 1,0 аспауы керек.

2. Сүт емізіктері, латекс, резеңке және силикон эластомерлерінен жасалған санитарлық-гигиеналық заттар химиялық және механикалық қауіпсіздік

талаптарына сай болуы керек. Су сығындысының дәміне жол берілмейді. 6-кестеде силикон полимерлерінен сүт шайы мен ашытқы шырындарын сынау кезінде қауіпті химиялық заттардың бөлінуінің нормативтері көрсетілген.

6-кесте - Силикон полимерлерінен сүт сауыттары мен ашытқыларды сынау кезінде зиянды химиялық заттардың шығарылуына арналған концентрацияның нормативтері

№	Зиянды заттар	Шоғырлану (нормалау)
1	қорғасын	рұқсат етілмейді
2	мышьяк	рұқсат етілмейді
3	формальдегид	рұқсат етілмейді
4	метил спирті	рұқсат етілмейді
5	Бутил спирті	рұқсат етілмейді
6	фенол	рұқсат етілмейді
7	цинк	1,0 мг/дм3 аспайды
8	антиоксидант (агидол-2)	2,0 мг/дм аспайды; Латекс, резеңке манекендер мен манекендерді тексеру кезінде 3: 6 TR TS 007/2011
9	N-нитросоамин (метилен хлоридінің алынуы)	10,0 мкг/кг аспайды
10	N-нитроза түзетін (сілекейдің жасанды экстракциясы)	200,0 мкг/кг аспайды
11	цимат (мырыш диметилдитиокарбаты)	рұқсат етілмейді
12	фталикалық ангидрид - 0,2 мг / дм3 фенолдан аспайды	рұқсат етілмейді

Балаларды күтуге арналған резеңкеден жасалған санитарлық-гигиеналық заттар 5-рет дезинфекцияға төзімді, сыртқы келбетін сақтап, бір-біріне жабыспауы керек. Сұйықтық толтырылған өнімдер (жылыту жастықшалары және басқа да осындай өнімдер) су өткізбейтін және судың өтуіне жол бермеуі керек. (10-сурет)

Сурет 10-сұйықтықпен толтырылған өнімдер

Сүт емізіктері мен қуаттандырғыштар тегіс сыртқы және ішкі бетке ие болуы керек, ол тазартылған суда 5 рет қайнатылғаннан кейін бір-біріне жабыспайды.

Сақтандырғыш жуғышпен (қалқанмен) болуы керек. Сақинаны пазификатордағы сақинамен байланыстырудың беріктігі кемінде 40 Н болуы керек.

3. Пластмассадан жасалған ыдыс-аяқ пен ас құралдары, егер осы құрылғының функционалды мақсаты анықталмаса, өткір және жиектері болмауы керек. Жүгіруші тірек бетінен шықпауы керек. Өнімнің қорғаныш және сәндік қабаты ылғалға төзімді болуы керек. Азық-түлік өнімдерімен жанасатын өнімдер 1% сірке қышқылы ерітіндісіне және 60 -5 ° С температураға дейін сабын-сілтілік ерітіндіге төзімді, сыртқы түрі мен түсін сақтауы керек, 65-тен 75-ке дейінгі температурада суға ұшыраған кезде деформацияланбауы немесе жарылып кетпеуі керек.

4. Шыны керамикадан және керамикадан шығатын зиянды заттардың шығарындылары химиялық қауіпсіздік көрсеткіштері үшін 7-кестеде келтірілген.

7-кесте - химиял. Азық-түлік тауарларымен, 1 және 2 қауіптілік дәрежесіндегі химиялық заттармен және шыныдан ық қауіпсіздік көрсеткіштеріне сәйкес шыны ыдыс, шыны керамика және керамика құрамындағы зиянды заттардың шығарындылары үшін нормалар.

№	Зиянды заттар	Шоғырлану жылдамдығы
1	алюминий, барий, бор, кадмий, кобальт, мышьяк және қорғасын	рұқсат етілмейді
2	марганец	0,1 мг/дм^3
3	мыс	1,0 мг/дм^3
4	титан	0,1 мг/дм^3
5	цинк	1,0 мг/дм^3

Ыстық тағамға арналған ыдыс-аяқтар термиялық тұрақты болуы керек

және температура 95 °– 70 ° – 20 ° С дейін төмендеген кезде бұзылмауы керек, ба-лалар тамағына арналған бөтелкелер мен банкалар - температура 95°-тан 45 ° С-қа дейін төмендеген кезде, сүт өнімдеріне арналған бөтелкелер - температура айырмашылығы 65-тен 25 ° С-қа дейін. Глазурленген саздан жасалған ыдыстың температураға төзімділігі кем дегенде 115 ° С, түссіз глазурьмен кемінде 125 ° С болуы керек. 7 ТР TS 007/2011

Қапталған субстраттар тағам өнімдеріне қышқылға төзімді болуы керек.

Шыны ыдыстардың ішкі бетіне сәндік жабындарды қолдануға жол берілмейді.

Өнімдерде чиптерге, кесілген жиектерге, шыныдан жасалған бөлшек-терге, кесу немесе ұсақталған бөлшектерге кесу және бітелетін қоспалар арқы-лы тыйым

салынады.

Керек-жарақтар мен сәндік элементтерге арналған бекітпелер мықтап бекітілген болуы керек. Шыны бұйымның тұтқасы тұтқаны 1 минутқа көтерген кезде өнімнің сыйымдылығына тең болатын жүктемеге төтеп беруі керек. Керамикалық бұйымның тұтқасы көтергіш тұтқаны пайдалану кезінде өнімді толтыратын су массасынан екі есе көп болатын жүктемеге төтеп беруі керек.

Азық-түлік өнімдерімен жанасуға арналған металдан жасалған ыдыс-аяқ пен ас құралдарынан зиянды заттарды таңдау 8-кестеде көрсетілген келесі стандарттардан аспауы керек.

8-кесте - тағаммен жанасуға арналған металдан жасалған ыдыс-аяқ пен ас құралдарынан зиянды заттарды шығару нормалары

Аты	Зиянды заттар	Шоғырлану жылдамдығы
тот баспайтын болаттан жасалған ыдыс-аяқ пен ас құралдары	темір	0,3 мг/дм^3
	никель	0,1 мг/дм^3
	хром	0,1 мг/дм^3
	марганец	0,1 мг/дм^3
алюминийден жасалған, кварцты және жылтыратылған ішкі беті бар, соның ішінде жабыспайтын жабыны бар алюминий ыдыс	титан	0,1 мг/дм^3
	темір	0,3 мг/дм^3
	хром	0,1 мг/дм^3
алюминийден жасалған ыдыс және тот баспайтын болаттан жасалған ас құралдары	алюминий және қорғасын	рұқсат етілмейді
	мыс	1,0 мг/дм^3
	фтор-ион (суммарны)	жабыспайтын жабыны бар өнімдерге рұқсат етілмейді;
	цинк	1,0 мг/дм^3
	темір	0,3 мг/дм^3
	никель	0,1 мг/дм^3
	хром	0,1 мг/дм^3

купроникельден жасалған ыдыс-аяқ пен ас құралдары, күміс немесе алтынмен қапталған никель күміс	қорғасын	рұқсат етілмейді
	мыс	1,0 мг/дм^3
	цинк	1,0 мг/дм^3
	никель	0,1 мг/дм^3
	хром	0,1 мг/дм^3
	марганец	0,1 мг/дм^3
	темір	0,3 мг/дм^3
эмальданған болаттан жасалған ыдыс, оның ішінде жабыспайтын жабын	бор, алюминий, кобальт, қорғасын және мышьяк	рұқсат етілмейді
	никель	0,1 мг/дм^3
	хром	0,1 мг/дм^3
	марганец	0,1 мг/дм^3
	цинк	0,1 мг/дм3
	титан	0,1 мг/дм^3

5. Металлға арналған санитарлық бұйымдар коррозияға қарсы болуы керек.

Қаламдар мен сәндік элементтерді, аксессуарлар мен жабындарды бекіту ұзаққа созылуы керек.

9-кестеде металл және санитарлық-гигиеналық бұйымдардан зиянды заттарға арналған стандарттар көрсетілген.

№	Зиянды заттар	Шоғырлану жылдамдығы
1	темір	0,3 мг/дм ^{3}
2	алюминия	0,5 мг/дм^3
3	қорғасын	0,03 мг/дм^3

6. Пластмассадан жасалған санитарлық бұйымдар (қайшылар, тарақтар, щеткалар және ұқсас бұйымдар) өткір жиектерге ие болмауы керек, егер бұл бұйымның функционалды мақсатында көрсетілмесе.

Санитарлық-гигиеналық құралдар сыртқы келбеті мен түсін сақтап, 65-тен 75 ° С-қа дейінгі температурада суға ұшыраған кезде жарылып кетпеуі керек. Өнімді сүрткен кезде бояуды өшіруге болмайды.

Тұтқа бекітпелері берік болуы керек және сәйкес келетін массадан кемінде 2 есе үлкен болатын статикалық жүктемеге төтеп беруі керек.

Бала моншасының суымен биіктігінің төрттен үшінде толтырылған ені бойынша деформация 1,5 пайыздан аспауы керек.

Санитарлық-гигиеналық пластмасса бұйымдары 4-қосымшада көрсетілген химиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек. 8 TR 007/2011.

7. Тіс щеткалары, химиялық ток көздерімен жұмыс жасайтын электрлік тіс щеткалары, сағыз массаждары және ауыз қуысына арналған ұқсас бұйымдар 5-қосымшаға сәйкес химиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек. 12 жасқа дейінгі балаларға арналған тіс щеткалары, электрлік тіс щеткасы жұмсақ (қаттылығы 6 мкН / мм^2-ден аз), 12 жастан асқан балалар мен жасөспірімдер үшін - орташа қаттылық (кем дегенде 6 μN / mm^2 және 9 cN / mm^2).

Тіс щеткалары, химиялық ток көздерімен, электрлік тіс щеткалары, сағыз массажерлері және сол сияқты ауыз қуысына арналған құралдар 6-қосымшаның микробиологиялық қауіпсіздігінің талаптарына сәйкес келуі керек. Тіс щеткасының бекіту күші кемінде 15 Н. болуы керек. Тіс щеткалары, электрлік тіс щеткалары, сағыз массаждары және химиялық ток көздерімен жұмыс жасайтын ауыз қуысына арналған осындай құралдар чиптер мен жарықтарсыз болуы керек. Тіс щеткалары, химиялық ток көздерімен, электрлік тіс щеткалары, сағыз массажерлері және сол сияқты ауыз қуысына арналған құралдар 7-қосымшаның биологиялық қауіпсіздігінің талаптарына сәйкес болуы керек.

8. Құрамында құрамында ылғал сіңіретін материалдар бар санитарлық-гигиеналық өнімдер 24 сағат ішінде сезімталдандыратын сығымдау әсерін көрсетпеуікерек.10және11-кестелердегельтүзетінылғалсіңіретінматериалдардан тұратын және целлюлоза мен мақта жүнінен жасалған санитарлық-гигиеналық өнімдердің құрамындағы санитарлық-гигиеналық өнімдердің құрамындағы зиянды заттардың шығарындыларының концентрациясының нормалары көрсетілген.

10-кесте - құрамында ылғал сіңіретін материалдар бар, санитарлық-гигиеналық өнімдердің құрамындағы зиянды заттардың мөлшері

№	Зиянды заттар	Концентрация(аты)
1	акрилонитрил	0,2 мг/дм^3
2	ацетон	0,1 мг/дм^3
3	бензол	0,01 мг/дм^3
4	гексан	0,1 мг/дм^3
5	Метил спирті	0,2 мг/дм^3
6	Пропил спирті	0,1 мг/дм^3
7	толуол	0,5 мг/дм^3
8	фенола (жалпы фенолдардың сомасы)	0,05 мг/дм^3 (0,1 мг/дм^3)
9	формальдегид	0,1 мг/дм^3
10	этилацетат	0,1 мг/дм^3
11	свинец	0,03 мг/дм^3
12	цинк	1,0 мг/дм^3
13	мышьяк	0,05 мг/дм^3
14	хрома (III) и (VI) (жиынтық)	0,1 мг/дм^3

11-кесте - целлюлоза мен мақтадан жасалған санитарлық-гигиеналық өнімдердегі зиянды заттардың нормалары

№	Зиянды заттар	Концентрация (Нормалау)
1	ацетальдегид	0,2 мг/дм^3
2	ацетон	0,1 мг/дм^3
3	бензол	0,01 мг/дм^3
4	метил сспирті	0,2 мг/дм^3
5	Бутил спирті	0,5 мг/дм^3
6	толуол	0,5 мг/дм^3
7	формальдегид	0,1 мг/дм^3
8	этилацетат	0,1 мг/дм^3
9	қорғасын	0,03 мг/дм^3
10	цинк	1,0 мг/дм^3
11	мышьяк	0,05 мг/дм^3
12	хром (III) и (VI) (жиынтық)	0,1 мг/дм^3

3.7 Балалар мен велосипедтерге арналған арбалардағы қауіпсіздік талаптары

Егжей-тегжейліталдау барысында бізбалалар менжасөспірімдергеарналған тауарлардың қауіпсіздігі туралы Кеден одағының техникалық регламенттерін басшылыққа алдық. Беларусь Республикасында, Қазақстан Республикасында және Ресей Федерациясында 2010 жылғы 18 қарашадағы техникалық реттеудің бірыңғай қағидаттары мен ережелері туралы келісімге сәйкес әзірленген. Бұл жағдайда, егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңда көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Нәресте арбалары мен велосипедтердің қауіпсіздік талаптарына сәйкес: Нәресте арбалары көлденең және көлбеу (10 ° бұрышта) жазықтықта тұрақты, тежегіш және құлыптау жүйесімен болуы керек (11-сурет). Коляскаларда өткір жиектер, түйіндер немесе балаға тиетін бөліктер болмауы керек. Ашық саңылаулар, диаметрі 5 мм-ден асатын және 12 мм-ден аз тесіктер болмауы керек. Ашық коляскада баланың коляскадан түсуіне жол бермейтін құрылғылар болуы керек (бекіту белбеуі, кедергілер және басқа да осындай құрылғылар), колясканың артқы жағы тұрақты болуы керек.

Арбадағы баланың тежеу және құлыптау жүйелері балаға қол жетімді болмауы керек немесе бір уақытта екі қолмен немесе арнайы құралдармен жабылуы керек.

Жылжымалы (жиналмалы тұтқалар) және алынбалы бөлшектерді (корпустарды) жұмыс орнынан өздігінен пайдалануға жол берілмейді.

Коляскалардың тоқыма материалдары берік және стандартты шкала бойынша стандарттарға сәйкес кемінде 3 балл үйкеліске боялуға төзімді болуы керек.

Жабық типтегі коляскалардың сыртқы корпусы су өткізбейтін немесе су өткізбейтін қақпағы болуы керек.

Тұтқалар, белбеулер, қапсырмалар және арбамен жүруге арналған басқа құрылғылар 30 кг салмаққа төтеп беруі керек. Реттегіштер мен құлыптарды

қосқанда, қауіпсіздік белдіктерінің беріктігі кемінде 150 Н болуы керек.

Арбамен жүру кезінде пайдаланылатын тоқыма материалдар химиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек. Су сынағы кезінде уыттылық индексі 70-тен 120 пайызға дейін, ауада 80-ден 120 пайызға дейін болуы керек немесе жергілікті теріні тітіркендіргіш әсері болмауы керек.

Теріге тиетін зиянды заттарды анықтау сулы ортада, ал қалғаны ауада болады.

Троллейбустың дизайны реторефлективті және сигналдық элементтерді орнатуға мүмкіндік беруі керек.

Сурет 11 - балалар арбалары мен велосипедтер

2. Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған велосипедтер (велосипедтің биіктігі 435 мм-ден 635 мм-ге дейін), бастауыш сынып балаларына және жасөспірімдерге арналған велосипедтер (реттелетін биіктігі 635 мм және одан жоғары) велосипедтер қауіпсіздік талаптарына сай болуы керек. Сонымен қатар, жасөспірімге арналған жабдықталған жасөспірімнің салмағы 50 кг-нан, ал бастауыш мектеп оқушылары - 40 кг-нан аспауы керек.

Велосипедтер тежегіш жүйесімен (тежегіш жүйелерімен) жабдықталуы керек. Шоқты тістердің үстіне тізбекті қосуға және тізбекті тастауға рұқсат етілмейді. Велосипедтер жұлдыздар тізбегінің сыртқы бетін жабатын қауіпсіздік құралымен жабдықталуы керек.

Жүру кезінде пайдаланушының денесіне тиетін велосипед бөліктерінің шығыңқы жиектері айқын болмауы керек. Ұзындығы 8 мм-ден асатын протездер дөңгелектенуі керек. Жақтаудың жоғарғы түтігінде шығыңқы жерлер болмауы керек.

Тежегіш жүйесі кептеліссіз жұмыс істеуі керек.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған қол тежегіші бар велосипедтер үшін тежеу күші 90 Н күші бар 50 Н кем болмауы керек.

Аяқ тежегіші бар велосипедтерде педальдарға берілетін күштің тежеу күшіне қатынасы сәйкесінше 2: 1 қатынасынан аспауы керек.

Тежегіш жүйесі велосипедтердің тежегіш жүйесін тестілеу кезінде жасөспірімдер үшін 70 кг, ал бастауыш мектеп оқушылары үшін - 60 кг жүктеме кезінде жұмыс істеуі керек. Доңғалақты құлыптауға жол берілмейді.

Тежегішке қолданылатын күш жойылғаннан кейін тежегіш жүйесінің барлық элементтері бастапқы күйіне оралуы керек.

Руль велосипедті тұрақты және сенімді басқаруды қамтамасыз етуі керек. Руль дөңгелегінің ұштары кем дегенде 70 Н. тарту күшіне төтеп бере алатын тұтқалармен немесе штепсельдермен жабдықталуы керек. Түйіндер мен бөліктер мен байланыстар берік болуы керек.

Руль доңғалағын - велосипедтің алдыңғы шанышқысын құрастыру кезінде сынықтар немесе руль білігінің зақымдануы болмауы керек.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған рульдік сынақтарда қалдық деформация 100 мм ұзындықта 20 мм-ден аспауы керек және жүктеме руль

доңғалағының екі жағындада 130 Н-нан аспауы керек және жүкке қосымша рульдік штанганың шегінен шықпауы керек.

Бастауыш сынып оқушыларына арналған велосипедтерде алдыңғы шанышқыларды құрастыру кезінде сыну кезінде қалдық деформация күші 130 Н және құлау салмағы 13,5 кг кем болмауы керек, ал жасөспірімдерге арналған велосипедтерде 40 мм күшпен 40 мм аспауы керек. Жүктеме 200 Н түйінге дейін және құлаған массасы кемінде 22,5 кг болуы керек.

Бастауыш сынып оқушыларына арналған велосипедтердің рульдік редукторын тексерген кезде тұтқаның білігі жойылмауы керек, кем дегенде айналу жылдамдығы кемінде 50 Нм және жасөспірімдердің велосипедтері үшін кемінде 108 Нм. Кіші мектеп оқушыларына арналған велосипедтерді сынау кезінде жарықшақтардың, сынулардың және сынақ білігінің 4 мм-ден асып кетуіне руль білігіне 15 нм моментпен, алдыңғы шанышқылар жинағына және жасөспірімдер үшін кемінде 25 Нм сынуға жол берілмейді.

«Педальмен байланыстыратын өзек» жинағы динамикалық жүктемелерге төзімді болуы керек. Динамикалық сынақтар кезінде педаль немесе бағаж бөлігінің қызып кетуі және жарықтар болмауы керек. Бастауыш сынып оқушыларына арналған велосипедтерді сынау кезінде велосипед жетегі педальға кем дегенде 600 Н болатын тік күш қолданғаннан кейін, ал жасөспірімдер үшін велосипедті сынақтан өткізгенде - кемінде 1500 Н.

Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған велосипед педальдары велосипед 20 °-ка жантайғанда жерге жетпеуі керек, бастауыш сынып балалары мен жасөспірімдерге арналған велосипед - 25 ° жантайғанда жетпеуі керек.

Бастауыш сынып балалары мен жасөспірімдерге арналған велосипедтерде рефлекторлар болуы керек. Велосипедтің дизайны жарықтандыру жүйелерін, сигнал беру құрылғыларының шағылысатын элементтерін орнату мүмкіндігін қамтуы керек.

Мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған велосипедтерге бекітілген тірек роликтері 30 кг тік жүктеме қолданылған кезде деформациясы 25 мм-ден асып кетпеуі керек және қалдық деформациясы 15 мм-ден асып кетпеуі керек.

Велосипедтің симметрия жазықтығы мен әр роликтің ішкі жағы арасындағы көлденең қашықтық кемінде 175 мм болуы керек.

Велосипедтер өндірісінде қолданылатын тоқыма материалдары химиялық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келуі керек. Теріге тиетін материалдардағы зиянды заттардың шығарылуын анықтау сулы ортада, ал қалған бөлігі - ауада жүзеге асырылады.

4. Ата-аналарға арналған ойыншықтарды таңдау бойынша ұсыныстар

Ойыншықтарды таңдауға арналған бірнеше кеңестер. Оларды қолдана отырып, ата-аналар балаға жағымсыз салдардан аулақ бола алады. Толық ұсыныстарды, атап айтқанда, «Санитариялық-эпидемиологиялық қадағалауға (бақылауға) жататын өнімдерге бірыңғай санитарлық-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптардан» табуға болады.

Бүктелген немесе тармақталған ағаштан, қатты немесе өткір бөтен заттардан (тырнақтар, инелер, металл тыртықтар, қабыршақтар, шыны сынықтар немесе пластмасса және т.б.) салынған ойыншықтарда толтырғышты, жанғыш газдарды немесе жанғыш сұйықтықтарды пайдаланбаңыз.

Сонымен қатар, 3 жасқа дейінгі балаларға арналған ойыншықтар талшықтарды, былғары, шыны, резеңке, картон мен қағазды, сондай-ақ қалыңдығы 0,038 мм-ден кем полимерлі өңделмеген үлдірлерді, 3 мм-ден аспайтын толтырылған целлулоид пен ішкі қақпағынсыз, ойыншық толтырғыштарды

қолданбайды. Ылғал ортада мөлшері 50% -дан асатын.

Құрылымдық құрылымдарда және 10 жасқа дейінгі балаларға арналған үлгілерде дәнекерлеуге жол берілмейді.

Сұйықтықпен немесе басқа қосымша заттармен толтырылған ойыншықтардағы заттың ағып кетуіне жол берілмейді.

Реактивті заттардың қосындысымен тәжірибе кезінде өртке және жарылысқа қауіпті заттарды, сондай-ақ тәжірибелер кезінде осындай қосылыстар түзетін заттарды қолдануға жол берілмейді.

Ойыншықтың қорғаныш және сәндік жабыны ылғалға төзімді болуы керек. Беттің суретін салуға және баланың аузына тиіп тұрған дақтар мен ойыншықтарға қол қоюға тыйым салынады.

Шырылдардың салмағы 100 грамнан аспауы керек№ 3 жасқа дейінгі балаларға 1-қауіптілік класындағы қауіпті заттарды тасымалдауға тыйым

салынады (әсіресе бензопирол және винилхлорид сияқты қауіпті заттар). Ойыншықтардың қауіпсіздігі бірқатар факторлармен бағаланады: органолептикалық (иіс, дәм); санитарлық-хи- миялық (бақыланатын химиялық заттардың тізімі материалдың химиялық құрамына бай- ланысты); физикалық және гигиеналық (көлем, электромагниттік өріс, радиожиілік диапазоны- ның электромагниттік өрісі, электр өрісі, жер- гілікті тербеліс, инфрақызыл сәулеленудің

қарқындылығы); токсико-гигиеналық (уыттану индексі немесе теріге жергілікті тітіркендіргіш әсер).

Дыбыстық дыбысы бар ойыншықтар алдыңғы құжатта белгіленген дыбыс шектерінен аспауы керек.

Балалар ойыншықтарында лазер сәулелерінің барлық түрлерін пайдалануға тыйым салынады. 12-кестеде саусақтарға арналған масса мен бояудан басқа кез- келген ойыншықтың салмағы 1 кг болатын зиянды заттарды жою нормалары көрсетілген.

12-кесте - 1 кг кез-келген ойыншық материалынан тұратын зиянды заттардың шығарылу нормалары

№	Заттар	Шоғырлану (нормалар)
1	сурьма	60 мг
2	мышьяк	25 мг
3	барий	1000 мг
4	кадмий	75 мг
5	хром	60 мг
6	қорғасын	90 мг
7	сынап	60 мг
8	селен	500 мг

Ойыншықтардың теріні жергілікті тітіркендіргіш әсері болмауы керек. 3 жасқа дейінгі балаларға арналған ойыншықтар, сондай-ақ баланың қуысымен функционалды байланысы бар ойыншықтар шырышты қабығын тітіркендірмеуі керек.

41 Балалар үшін қауіпті факторларды анықтау әдістерін жасау.

Егжей-тегжейлі талдау барысында біз ойыншықтар қауіпсіздігінің талаптарын анықтау, әзірлеу, пайдалану, орындау және бақылауға қатысты қоғамдық қатынастарды реттейтін қолданыстағы заң ережелерін басшылыққа

алдық. Бұл жағдайда, егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта осы Заңда көзделгеннен өзгеше ережелер белгіленсе, онда халықаралық шарттың ережелері қолданылады.

Сонымен бірге, осы Заңның 8-бабы «ойыншықтарға қойылатын жалпы қауіпсіздік талаптарын» реттейді:

1. Ойыншықтарды пайдаланушылар ойыншықтардың құрылымдық немесе басқа да ақауларының салдарынан болатын жарақат немесе жеке жарақат алу қаупінен қорғалуы керек. Ойыншықтардың дизайны мен өндірісі оларды пайдалану мақсатына сәйкес қауіпсіз пайдалануды қамтамасыз етуі керек.

2. Дизайнды өзгерту, дизайнын және функционалдылығын өзгерту арқылы толығымен жойылмайтын қауіптерді болдырмау үшін ойыншықтарды пайдаланушылардың ең төменгі жасын және ойыншықтарды тек ересектердің бақылауымен пайдалану керек.

3. Ойыншықтар мен олардың бөліктері, сондай-ақ бөлшек саудаға арналған қаптамада бөртпенің ықтималдығы аз болуы керек.

4. Ойыншықтар балаларда болмауы керек:

1) агрессивті әрекеттер;

2) қатыгездік;

3) азғындық және зорлық-зомбылық актілері;

4) баланың жас ерекшелігінен тыс жыныстық проблемаларға деген қызығушылық;

5) балалар мен ересектердің нәсілдік ерекшеліктері мен физикалық бұзылуларына немқұрайлы және теріс қарау.

Осы Заңның 9-бөлімі ойыншықтардың механикалық қауіпсіздігін талап етеді:

«Ойыншықтардың механикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін келесі талаптар қойылды:

1) ойыншықтар мен олардың бөліктері, сондай-ақ стационарлық ойыншықтар жағдайында оларды қолдау жұмыс жүктемелерінің деформациясын болдырмау үшін жеткілікті сенімділік пен беріктікке ие болуы керек;

2) ойыншықтардың, ілгектердің, шнурлардың және сымдардың бөлшектерінің жиектері олармен ең аз байланыста болатын дене жарақатының қаупін азайтуға болатындай етіп жасалуы керек;

3) ойыншықтар ойыншық бөлшектерінің қозғалуы нәтижесінде болатын дене мүшелеріне зиян келтіру қаупін азайтуға болатындай етіп салынуы керек;

4) ойыншықтар мен олардың компоненттері, сондай-ақ үш жасқа дейінгі балалар пайдалануға арналған ойыншықтардың басқа алынбалы бөліктері оларды жұтып қоюға жол бермейтін өлшемдерге ие болуы керек;

5) баланы судың үстінде ұстауға арналған ойыншықтар баланың ойыншыққа механикалық зақымдануы немесе оны беруі салдарынан баланың батып кету қаупін азайтуға болатындай етіп жасалуы керек;

6) пайдаланушы кіре алатын жабық көлемдегі ойыншықтар ауа өткізбеуі керек және ойыншықтан кедергісіз шығу мүмкіндігін қамтамасыз етеді;

7) механикалық қозғалмалы ойыншықтың дамып келе жатқан кинетикалық энергияға сәйкес келетін тежеу жүйесі болуы керек, ол пайдаланушының жоғалуына немесе денеге зиян келу қаупімен қатар жүрмейді;

8) ойыншықтың формасы мен құрамы, сондай-ақ кинетикалық энергия пайдаланушының немесе үшінші тұлғалардың жарақат алу қаупіне ұшырамауы керек;

9) ойыншықтардың ішіндегі сұйықтықтар мен газдар ағып кетуі, пайдаланушы немесе үшінші тарап жарақат алуы мүмкін температура және (немесе) қысымға жетпеуі керек».

10-бап ойыншықтардың өрт қауіпсіздігіне қойылатын талаптарды белгілейді. «Ойыншықтардың өрт қауіпсіздігі үшін келесі талаптар белгіленген:

1) ойыншықтар жанғыш болмауы керек;

2) қауіпті заттар бар ойыншықтар (оларды жасауға арналған материалдар, үлгіні дайындау материалдары, пластмассаны немесе керамиканы қалыптауға арналған материалдар, эмаль, суретке түсіру немесе осыған ұқсас сабақтар) ұшпайтын жанбайтын компоненттердің ағып кетуіне байланысты жарылуы мүмкін заттар немесе препараттар болмауы керек. ;

3) осы Заңның 3-бабының 10) тармақшасында көрсетілген перкуторлық қақпақтарды қоспағанда, ойыншықтар жарылғыш болмауы керек немесе ойыншықтарды басқа мақсаттарға пайдалану кезінде жарылғыш заттарға ие болмауы керек;

4) ойыншықтарда қыздыру немесе химиялық реакциялармен, тотықтырғыш заттармен араласу нәтижесінде жарылғыш қоспалар түзетін заттар немесе препараттар болмауы керек, сондай-ақ ауа мен булардың жанғыш немесе жарылғыш қоспаларын құрайтын ұшпа компоненттер болмауы керек.

Ойыншықтардың химиялық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге қойылатын талаптар 11-бапта сипатталған. «Ойыншықтардың химиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін келесі талаптар сақталады:

1) ойыншықтар оларды пайдалану кезінде денелеріндегі химиялық заттардың әсерінен адам өмірі мен денсаулығына зиян келтірмейтіндей етіп жасалуы керек;

2) ойыншықтардан шығару және адам денесіндегі зиянды химиялық заттарды ойыншықтар жиынтығымен байланыстыру ойыншықтардың қауіпсіздігі саласындағы техникалық регламенттерде белгіленген рұқсат етілген деңгейден аспауы керек.

12-бап Ойыншықтардың электр қауіпсіздігі талаптары

Ойыншықтардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін келесі талаптар қойылады:

1) балалар ойыншықтарының, сондай-ақойыншықтардыңжекебөліктерінің номиналды кернеуі жиырма төрт вольттан аспауы керек;

2) электр тогымен байланыста болғанда электр тогының соғуына әкелуі мүмкін ойыншықтардың бөліктері, сондай-ақ ойыншық бөліктері үшін өткізгіш кабельдер, сымдар немесе өткізгіштер оқшауланған және механикалық қорғалған болуы керек;

3) электрлік ойыншықтар барлық ыстық бөлшектермен жанасудан күйіп қалатындай етіп жасалуы керек. Ойыншықтарды өндіру кезінде биологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету үшін таза және қауіпті емес шикізат пайдаланылуы керек, құрамында құрамында таза емес немесе қолдануға тыйым салынған қосылыстар немесе қоспалар түрінде заттар жоқ. Пайдаланылған шикізаттың санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауды жүзеге асыратын мемлекеттік органдардың оң санитарлық-эпидемиологиялық қорытындысы болуы керек, осы Заңда жазылған.

Одан кейін, 14-бапта ойыншықтарға, радиоактивті элементтерге немесе заттарға радиациялық қауіпсіздік Қазақстан Республикасының заңнамасында

белгіленген бекітілген радиациялық қауіпсіздік нормаларынан асатын талаптар белгіленеді.

Егер балалар өнімдерін талдау үшін қауіпті факторлар анықталса, тұтынушыларға осы Заңда белгіленген міндетті талаптар:

1 Ойыншықтарды тұтынушы туралы ақпаратта келесі мәліметтер болуы керек:

1) өнімнің атауы;

2) өндірушінің және (немесе) осы тауардың нарықта заңды мекенжайы бар тұлғаның толық атауы;

3) ойыншықтың функционалды мақсаты немесе оны пайдалану;

4) негізгі тұтынушылық қасиеттері және (немесе) сипаттамасы;

5) сәйкестік белгісі;

6) пайдалану жөніндегі нұсқаулық;

7) ойыншықтарды пайдаланудың ықтимал қауіптері мен жас шектеулері туралы ескертулер.

2. Үш жасқа толмаған балаларға арналған арнайы ойыншықтардан басқа, ойыншықтарға арналған ақпарат жас шектеуінің қажеттілігін түсіндіруі керек.

3. Гимнастикалық қондырғыға арналған рамкаға бекітілген шана, ілулі, сақиналар, трапециялар, арқандар және осыған ұқсас құрылғылар дұрыс жиналмаған жағдайда қауіпті болуы мүмкін күрделі элементтерге арналған нұсқаулықпен бірге болуы керек, мезгіл-мезгіл тексеріп, ең жауапты адамдарға күтім жасау керек. снарядтардың бөліктері (кулондар, еден төсеніштері, кірпіктер, бекітпелер).

4. Функционалды ойыншықтар немесе олардың орамалары ойыншықтарды тек ересек адамның бақылауымен пайдалану мүмкіндігі туралы, модельді немесе ойыншықты пайдалануға байланысты қауіптерді немесе құрылғыны пайдалану қаупін, сондай-ақ ойыншықтың балаларға қол жетімді болмайтын жағдайларын көрсететін ескерту жазбасынан тұруы керек.

5. Химиялық ойыншықтарға зиянды заттар, ықтимал қауіптер және қажетті сақтық шаралары, балалар қол жетімді емес сақтау шарттары туралы ақпарат және ойыншықтар зақымданған жағдайда алғашқы көмек көрсету шаралары туралы ақпарат қоса берілуі керек.

6. Роликті конькилер мен скейтбордтарда осындай ойыншықтарды қорғаныс құралдарымен бірге қолдану қажеттілігі туралы, сонымен қатар құлау немесе соқтығысу салдарынан болған апаттың алдын алу үшін ойыншықтарды пайдалану кезіндегі сақтық шаралары туралы ақпарат ілеседі.

7. Су ойындарына арналған ойыншықтарға ересектердің бақылауымен ойыншықтарды пайдалану туралы ақпарат берілуі керек. 8. Тұтынушыға арналған ақпарат нақты ойыншыққа бекітілген мәтіндік құжат түрінде (паспорт, жапсырма, парақ, нұсқаулық) берілуі мүмкін немесе тікелей ойыншыққа немесе қаптамада көрсетілуі мүмкін. 9. Тұтынушыға арналған ақпарат мемлекеттік және орыс тілдерінде ұсынылуы керек. Егер қысқарту өндірушіге өнімді нарықта орналастыратын адамды анықтауға мүмкіндік берсе, кейбір ақпараттың төмендеуі мүмкін.

10. Өнім туралы мәлімделген ақпаратқа сәйкес келу маркетолог немесе жеке тұлға үшін міндетті талап болып табылады.

2012 жылғы қазан-қараша айларында қауіпті факторларды анықтау әдістемесін жасау үшін балалар өнімдері Армения, Беларусь, Қазақстан, Қырғызстан, Ресей және Украинада сатып алынды. IPEN желісіне қатысушы ұйымдар Армениядан 69 өнімді, Беларуссиядан 65, Қазақстаннан 56, Қырғызстаннан 79, Украинадан 50 және Ресейден 250 өнімді сатып алды. Сатып алынатын тауарлардың ассортиментіне арналған металл, пластмасса, жүн, мата

және картоннан жасалған бұйымдар; балалар киімі; оқу құралдары (кітаптар мен плакаттар); балаларға арналған басқа тауарлар (тарақтар мен білезіктер).

Бұл өнімдер ірі сауда орталықтарында, әмбебап дүкендерде және көтерме базарларда сатып алынды. Құрамында Америка Құрама Штаттарындағы компаниялар мен агенттіктер қолданатын алты металлдың (құмай, құмай, кадмий, хром, қорғасын және сынап) құрамын тез анықтау үшін портативті рентген-флуоресценттік анализатор (РФА) пайдаланылды (ЕРА, Тауар қауіпсіздігі жөніндегі комиссия) тұтыну) тұтыну тауарларындағы және басқа ортадағы металдардың құрамын анықтау үшін үнемі қолданылады. Ауытқудың орташа коэффициенті 10-15% құрады.

Уытты металдардың құрамын анықтауда консервативті тәсіл қолданылды, өйткені көптеген өнімдерде әр түрлі компоненттер бар, өйткені балаларға арналған өнімдегі улы металдардың құрамы әр компонент үшін анықталған ең жоғары мәндер үшін беріледі. Рентгендік ұнтақты дифракция көмегімен алынған нәтижелердің өлшемділігі параллель келтірілген. (немесе мг / кг). Алынған нәтижелер топырақтағы улы металдардың шекті құрамының заңмен бекітілген мәндерімен салыстырылды. Ресей Федерациясының 03.30.1999 жылғы № 52-ФЗ «Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы туралы» Федералды заңына және 2.1.7.2041-06 (2006 ж.) Санитарлық-гигиеналық стандартқа сәйкес (сурьма) 4,5 сағатты құрайды. .nm.; мышьяк - 2 бет / мин; қорғасын - 32 бет / мин Ұқсас металдардың шекті деңгейлерін белгілейтін ұқсас заңдар мен стандарттар ЕЕССА аймағындағы басқа елдерде де бар. Қолданыстағы өлшеу шектеріне байланысты рентген-флуоресценттік анализатор металдың құрамын келесі деңгейге дейін өлшеуге болады: сурьма (90 бет / мин), мышьяк (12 бет / мин), кадмий (60 бет / мин)), хром (150 бет / мин), қорғасын (12 бет / мин) және сынап (12 бет / мин). Бұл дегеніміз, улы металдардың құрамы топырақтағы мышьяк, сурьма және сынаптың стандартты деңгейлерінен асып кететін үлгілер болуы мүмкін, бірақ бұл зерттеу жағдайында оларды мөлшерлеу мүмкін емес. Зерттелген балаларға арналған тауарлар үлгілеріндегі улы металдарды анықтауға арналған шектеулер әлдеқайда төмен екенін атап өткен жөн.

Ақпарат көзі ретінде сараптамалық және аналитикалық басылымдар, басқа да ашық көздер пайдаланылды. Агенттіктің арнайы сұраныстары бойынша Қазақстан Республикасындағы тауарлар санаттарының өндірісі туралы, сондай-ақ зерттелген тауарлардың тұтынылуы, экспорты және импорты туралы негізгі мәліметтер Қазақстан Республикасының ведомстволық мекемелерінен алынды. Ақпарат көзі: 1. Қазақстан Республикасы Статистика комитетінің жарияланымдары; 2. Агенттіктің арнайы сұраныстары бойынша алынған статистикалық деректер; 3. Ақпараттық, аналитикалық және сараптамалық материалдар, арнайы басылымдар, бұқаралық ақпарат құралдары және Интернет;

4. Салалық қауымдастықтар, сауда палаталары және т.б., ресми баспасөз хабарламалары мен аналитикалық материалдар;

5. Басқа көздер.

Фталаттарды анықтау әдістемесі. Пластикалық ойыншықтардың он алты үлгісі Ресейде, Қырғызстанда, Арменияда, Қазақстан мен Беларуссияда 2017 жылдың наурыз айында сатып алынып, Greenpeace ғылыми-зерттеу зертханаларына, содан кейін Германиядағы Eurofins тұтынушылық өнімдерін тестілеу аналитикалық зертханасына жіберілді. Ойыншықтарға фталаттардың 10 түрі және бір балама пластификатордың болуы талданды.

Үлгілер туралы мәліметтер 2-кестеде келтірілген. Барлық үлгілер сатып алудан кейін дереу алюминий фольгаға оралған және Ұлыбританиядағы Эксетер университетінің Гринпис зерттеу зертханаларына жіберілген. Жұмсақ пластиктен жасалған бөліктер әр ойыншықтан ацетонмен және пентанмен өңделген құралдар

мен беттерді пайдаланып кесіліп алынды.

Әр ойыншықтың бір данасы ерітіндімен жуылған алюминий фольгаға оралған, содан кейін белгілі фталаттардың болуын анықтау үшін Германиядағы тәуелсіз аккредиттелген Eurofins тұтынушылық өнімдерін тексеру зертханасына жіберілген. Әр ойыншықтың қалған элементтеріне қатысты алынатын органикалық химикаттарға, оның ішінде пластификаторларға сапалы талдау жасалды. Ойыншықтарды сатып алған кезде орау үшін қолданылатын фольганың үлгілері фталаттар үшін талданды; фталаттар анықталмады. Лабораторияда сынамаларды өңдеудің нәтижесінде туындауы мүмкін ластануды анықтау үшін сығындыларға талдау жасалды. Сығындылардағы кез-келген фондық қоспалар массалар үшін алынған хроматограммалардан масса спектрін түсіндірмес бұрын шығарылды. Пайдаланылған әдістер туралы толығырақ ақпаратты сұрау бойынша алуға болады.

Пластикалық ойыншықтарды зерттеу нәтижелері талдау үшін сатып алынған барлық ойыншықтардың құрамында фталаттар бар, соның ішінде Ресейде, Беларуссияда, Арменияда, Қазақстан мен Қырғызстанда қолдануға тыйым салынды. Ойыншық үлгілерінің үштен бір бөлігінде фталаттардың жоғары концентрациясы болды, ал қалған бөлігінде, тіпті кішкене концентрацияларда да зиянды заттар табылды. Олар ойыншықта қаптамаға тию нәтижесінде немесе өндіріс барысында болуы мүмкін. Қазіргі уақытта өндірушіден ойыншық жасалған материалдың толық құрамын көрсету талап етілмейді. Баланың денсаулығына қауіпті заттардың болуын көрсетіңіз, сонымен қатар қажет емес. Өндірушілер кейде қолданатын ерікті экологиялық таңбалау әрдайым дұрыс бола бермейді. Сондықтан ата-аналарға, ата-әжелерге, отбасылық достарға дүкенде дұрыс таңдау жасау өте қиын - баланың денсаулығы мен оның қоршаған ортасының әл-ауқатына байланысты таңдау. Бұл жағдайды өзгерту үшін Гринпис 2017 жылы «Адал ойыншықтар» жобасын бастады. «Адал ойыншықтар» өндіріс үшін де, адамдар үшін де, табиғат үшін де қауіпсіз. Оларда балаға ойнаған кезде немесе ойыншық полигондағы қоршаған ортаға қауіп төндіретін заттар жоқ. Олар ұзақ уақытқа созылады, қауіпсіз материалдардан жасалған және оларды оңай жөндеуге және қайта өңдеуге болады. [12] Олар өндірушілер мен сатып алушыларды бақыланбайтын тұтыну емес, планета үшін жауапкершілікке үйретеді. Гринпис «Адал ойыншықтар» жобасын Еуразиялық экономикалық одаққа (ЕАЭО) қатысушы елдердің қоғамдық ұйымдарымен бірлесе отырып жүзеге асырады: «Эко-келісім» (Ресей), «Экологиялық шешімдер орталығы» (Беларусь), «Армян әйелдері денсаулығы мен денсаулығы үшін» (Армения), тәуелсіз экологиялық сараптама (Қырғызстан) және адам денсаулығын сақтау институты (Қазақстан). Бұл елдердің аумағында балалар ойыншықтарының қауіпсіздігі туралы бірыңғай заңнама бар. Еуразиялық экономикалық одақ елдерінің көпшілік қауымының білімі мен тәжірибесін біріктіре отырып, біз балалар ойыншықтарында фталаттарды қолдануға заңнамалық түрде тыйым салуға ұмтыламыз. Бұл ойыншықтарды балалар үшін ғана емес, сонымен қатар қоршаған орта үшін де қауіпсіз етеді. Өнімдерге зиянды заттарды қолданбау су объектілерін кәсіпорын ағындарымен ластанудан қорғайды. Сонымен қатар, зиянды заттарды ойыншықтардан шығару оларды қоқысқа тастамай, қауіпсіз түрде қайта өңдеуге мүмкіндік береді. Жаңа ойыншықтардың орнына ойыншықтарды бірнеше рет пайдалану табиғи ресурстарды үнемдейді.

4.2 Балалар өнімдері, олардың таңбалануы және тұтынушылар туралы ақпарат

Тұтынушыға өнім туралы толық және нақты ақпарат мемлекеттік және

орыс тілдерінде ұсынылуы керек (көрсетілген заттаңбада, өнімнің қаптамасында, буып-түю топтамасында немесе өнімнің қосымша парағында таңбалануы керек). Таңбалау сенімді, оқылатын және келесі міндетті ақпаратты қамтуы керек:

1) тауар өндірілген елдің атауы;

2) өндірушінің атауы (сатушының немесе шетелдік өндірушінің уәкілетті өкілінің аты);

3) өндірушінің, сатушының немесе шетелдік өндірушінің уәкілетті өкілінің мекен-жайы;

4) тауарлардың атауы және (немесе) негізгі мақсаты;

5) сәйкестік белгісі;

6) өнімнің қызмет ету мерзімі (қажет болған жағдайда);

7) егер партия нарыққа шықса, тауарлардың партиялық нөмірі.

Сондай-ақ, тұтынушыға ойыншықтың өзі туралы егжей-тегжейлі ақпарат қажет (мысалы, оның функционалды мақсаты туралы). Мұндай ақпарат мемлекеттік және орыс тілдерінде мәтіндік құжат түрінде ұсынылады (паспорт, мөр, мөр, пайдалану жөніндегі нұсқаулық) және келесі ақпаратты қамтуы керек:

1) өнімнің атауы;

2) өндірушінің және (немесе) осы тауардың нарықта заңды мекенжайы бар тұлғаның толық атауы;

3) ойыншықтың функционалды мақсаты немесе оны пайдалану;

4) негізгі тұтынушылық қасиеттері және (немесе) сипаттамасы;

5) сәйкестік белгісі;

6) пайдалану жөніндегі нұсқаулық;

7) ойыншықтарды пайдалану кезіндегі жас шектеулері мен ықтимал қауіптер туралы ескерту. Мысалы, **кейбір ойыншықтарды тек ересектердің бақылауымен ойнау керек. Бұған ойыншықтардағы немесе олардың орамындағы жазбалар кіруі керек.** Гимнастикалық мылтықтарға арналған ілгектерге арналған қондырғылар (ілулі, сақиналар, трапециялар, арқандар) **күрделі компоненттерді қалай жинау керектігін түсіндіруге арналған нұсқаулыққа кіруі керек** (дұрыс жиналмаса қауіпті болуы мүмкін элементтерді көрсететін). Гимнастика үшін көлемді бастарды пайдалану жөніндегі нұсқаулықта жүк көтергіш бөліктерін үнемі тексеріп отыру туралы ескертулер болуы керек.

Химиялық ойыншықтарға зиянды заттар, ықтимал қауіптер және тиісті сақтық шаралары туралы ақпарат (мысалы, ойыншықтар балаларға қол жетімді болуы керек), сондай-ақ мұндай ойыншықтарды пайдалану кезінде жарақат алған жағдайда алғашқы көмек көрсету шаралары туралы ақпарат қоса берілуі керек. Роликті конькилер мен скейтбордтар осындай ойыншықтарды пайдалану қажеттілігін көрсететін ақпаратпен, сондай-ақ жазатайым оқиғалардың (құлаудың немесе соқтығысудың) алдын-алу шараларын қамтиды. **Су ойындарына арналған** ойыншықтарға су астындағы тоғандарда ойыншықтарды пайдалану туралы, ересектердің бақылауы туралы ақпарат берілуі керек.

Мұндай ойыншықтар су басу қаупін (ойыншықтың механикалық зақымдануы немесе оны беру) азайтуға болатындай етіп жасалуы керек. Балалар үшін тауарлар мен тауарлардың қауіпсіздігі туралы техникалық регламенттің толық мәтінімен Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің сайтында танысуға болады [13].

Бүгінгі таңда барлық ойыншықтардың тоқсан пайызға жуығы Қытайда жасалған. Әрине, елде тауар жасау әлдеқайда арзан. Алайда, балалар ойыншықтарының жақын «достары» олардың ең қауіпті «жаулары» болуы мүмкін және олардың денсаулығына айтарлықтай зиян келтіруі мүмкін (тіпті өмірін жоғалту), егер бұл ойыншықтар сапасыз болса, барлық қажетті стандарттарға

сәйкес келмейді және өте қауіпті заттарды (мысалы, сынап) алады.
, қорғасын және оның қосылыстары) және зиянды заттардың (мысалы, мыс, хлор) пайыздық мөлшерінің жоғары болуы. Бұл ойыншықтардың көпшілігінде қажетті сертификаттау құжаттары мен рұқсаттары жоқ.
Барлығы ойыншықтарды қалай дұрыс таңдауға болатынын білуі керек. Олар химиялық, радиациялық, механикалық, биологиялық, өрт, электрлік және жылу қауіпсіздігін қамтамасыз етуі керек.

5. Сайттар мен ресми статистиканы талдау

5.1 Кеден одағының сайты.

Кеден одағының сайтына жасалған талдау оның кедендік қатынастарға деген қызығушылығын көрсетеді. Біздің талдау тақырыбына қатысты жекелеген мәселелер, тек кедендік бақылау нүктелері. Бірақ балалар тауарлары мен өнімдерін тұтынушы үшін пайдалы ақпарат көп. Мысалы, Германиядан ақпарат беріледі ме? Ең экологиялық таза мемлекеттердің бірі ретінде; 2017 жылы бұл мақсат БҰҰ-ның тұрақты дамуының 17-ші мақсаттарына сәйкес келтірілген болатын. Он екінші мақсат - «тұрақты өндіріс және тұтыну» - «БҰҰ тұрақты дамуының 17 мақсатына» немістер тәуелсіз экологиялық стандарттар мен компаниялардың экологиялық сертификаттауын енгізу арқылы қол жеткізуді жоспарлап отыр.

УПП іске асырудың тиімділігін өлшеу үшін бірнеше индикаторлар енгізілді: тұтынылатын энергияның үлесі және неміс үй шаруашылықтарынан шығарылатын CO2 шығарындылары және нарықтағы экологиялық өнімдердің үлесі (тауарлардың барлық санаттары бағаланбайды, бірақ Германияда кеңінен танымал төрт тәуелсіз экологиялық белгілердің біріне сәйкес сертификатталған белгілі бір салалардағы өнімдер).

Кеден одағына мүше мемлекеттердің аумағында айналымға шығарылған, бұрын шығарылған (жаңа), шыққан еліне қарамастан, келесі нормативтік құқықтық актілерде белгіленген міндетті талаптар қолданылады: КО КО 007/2011 техникалық регламенті «Балалар мен жасөспірімдерге арналған өнімдердің қауіпсіздігі туралы», КО ТР 008/2011 «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламенті.

Балалар тауарлары тұтыну нарығына жоғарыда аталған нормативтік құжаттардың міндетті талаптарын сақтаған жағдайда ғана шығарылады.

Балаларға арналған өнімдердің жоғарыда аталған техникалық регламенттердің талаптарына сәйкестігін растайтын құжаттар сәйкестік сертификаты немесе сәйкестік туралы декларация болып табылады. КО КО 007/2011 «Балалар мен жасөспірімдерге арналған өнімдердің қауіпсіздігі туралы» КО техникалық регламенті (бұдан әрі КО 007/2011) химиялық, микробиологиялық, биологиялық, механикалық, химиялық, химиялық, химиялық, химиялық, микроорганизмдік және басқа да заттарға арналған балалар мен жасөспірімдерге арналған өнімдерге міндетті талаптарды белгілейді. балалар мен жасөспірімдердің өмірі мен денсаулығын сақтау, сонымен қатар өнімді пайдаланушыларды адастыратын әрекеттердің алдын алу мақсатында жылу қауіпсіздігі. 007/2011

ТР КО-ға кіретін өнімдер мыналарды қамтиды:

- балаларды күтуге арналған өнімдер (сүт емізіктері, қопсытқыштар, ыдыс-аяқ, ас құралдары, санитарлық және галантерея бұйымдары, тіс щеткалары және қызыл иектерге арналған массажшылар);

- киім, тоқыма материалдарынан жасалған бұйымдар, былғары және үлбір, тоқыма және дайын тоқыма бұйымдары;

- аяқ киім және былғарыдан жасалған бұйымдар;
- балалар арбалары мен велосипедтер;
- баспа және журнал өнімдері, мектеп және жазба материалдары.

Балаларға арналған тауарларды сатып алғанда, өнімге, затбелгіге немесе өнімнің затбелгісіне, орамасына немесе кіріктірмесіне қолданылатын тауарлардың таңбалануына ерекше назар аудару керек. Таңбалау дұрыс, тексерілетін, оқылатын, көруге және сәйкестендіруге қол жетімді және келесі ақпаратты қамтуы керек: - өндірілген елдің атауы; - өндірушінің (өндіруші уәкілеттік берген тұлға), импорттаушының, дистрибьютордың атауы және орналасқан жері; - өнімнің атауы - мен түрі (мақсаты); - Шығарылған күні; - нарықтық айналымның бір белгісі; - өнімнің қызмет ету мерзімі (қажет болған жағдайда); - қызмет көрсетудің кепілдік мерзімі (қажет болған жағдайда); - тауар белгісі (бар болса).

КО КО 008/2011 «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентінің ережелеріне сәйкес ойыншықтардың гигиеналық талаптары мыналарды қамтиды:

-органолептикалық көрсеткіштер (иіс, дәм);

-физикалық факторлар (дыбыс деңгейі, электростатикалық өрістің беріктігі деңгейі, радиожиілік диапазонының электромагниттік өрісінің деңгейі, электр өрісінің беріктігі деңгейі, интегралдық инфрақызыл сәуле ағынының қарқындылық деңгейі, жергілікті тербеліс деңгейі, табиғи радионуклидтердің нақты тиімділігі);

-санитарлық-химиялық көрсеткіштер (зиянды химиялық заттардың модельдік ортаға көшуі, олардың тізімі материалдың химиялық құрамына және зиянды химиялық заттардың ойыншықтардан шығарылу жылдамдығына байланысты анықталады);

-токсикологиялық және гигиеналық көрсеткіштер (шырышты қабықтарға тітіркендіргіш әсер, уыттылық индексі);

-микробиологиялық көрсеткіштер.

Ойыншықтардың таңбалануы сенімді, тексерілетін, анық, оқуға оңай, тексеруге және сәйкестендіруге қол жетімді және келесі ақпаратты қамтуы керек:

-ойыншықтың атауы;

-ойыншық жасалған елдің атауы;

-өндірушінің (өндіруші уәкілеттік берген тұлға) атауы, орналасқан жері, импорттаушы, олармен байланыс үшін ақпарат;

-өндірушінің тауар белгісі (бар болса);

-баланың жасын көрсете отырып, ойыншық немесе пиктограмма жоспарланған баланың ең төменгі жасы;

-негізгі құрылымдық материал (3 жасқа дейінгі балаларға) (қажет болған жағдайда);

-ойыншыққа күтім жасау тәсілдері (қажет болса);

-шығарылған күні (айы, жылы);

-қызмет көрсету мерзімі немесе жарамдылық мерзімі (егер бар болса);

-сақтау шарттары (қажет болған жағдайда).

Ойыншық түріне байланысты таңбалаудың құрамына мыналар кіреді: толықтығы (жиынтық үшін), ойыншықтарды пайдалану ережелері, гигиеналық өңдеу әдістері, ойыншықпен жұмыс кезінде қауіпсіздік шаралары, ескерту белгілері, құрылыс нұсқаулары.

Экологиялық таңбалау - бұл мәтін, жеке графика, түрлі-түсті символдар (символдар) және олардың комбинациясы түрінде өнім, процесс немесе қызмет туралы экологиялық ақпарат жиынтығы. Ол нақты шарттарға сәйкес, қаптамада, заттаңбада немесе этикеткада немесе ілеспе құжаттамада дайындалуы мүмкін.

Экологиялық таңбалау үкіметтерге экологиялық тәжірибені ілгерілету

үшін негіз болады, ал бизнес үшін нарықта жасыл өнімді жылжыту құралы ретінде. 13-кестеде өзіндік экологиялық этикеткалық жүйелері бар және 60 елде 27 экологиялық энбелгілеу бағдарламасы жасалынған Жаһандық эко-брелингтік желінің (GEN) бөлігі болып табылатын кейбір елдер көрсетілген.

13-кесте - Қазақстандық, ресейлік және шетелдік таңбалау үлгілері

	«ЭКО» экологиялық белгісі - бұл Қазақстан Республикасына жеткізілетін қазақстандық және шетелдік тауарлардың пакеттерінде кездесетін белгі.
	Санкт-Петербург экологиялық одағының мамандары әзірлеген «Өмір жапырағы» халықаралық қауымдастық экологиялық ерікті сертификаттау арасында мойындалған.
	2004 жылдан бастап Украинаның органикалық қозғалысы федерациясының мүшесі болып табылатын «Тірі планета» үкіметтік емес ұйымының экологиялық таңбалау органы.
	«Жасыл мөр» белгісі (ағылшын тілінен. GreenSeal). «GreenSeal» - Еуропалық қоғамдастықтың экологиялық белгісі
	«Ақ аққу» белгісі - тауарлардың қатаң экологиялық скандинавиялық стандарттарға сәйкестігін білдіреді.
	Хлор, құрамында хлор бар тотықтырғыш заттар және органохлор қосылыстары шикізат ретінде пайдаланылмаған өндіріс, өңдеу немесе қайта өңдеу саласындағы өнімдер. Greenpeace Ресей шығарған.
	Халықаралық экологиялық қордың белгісі
	Еуропалық Одақтың (ЕО) экологиялық белгісі. «Эко лейбл» белгісі - Еуропалық қоғамдастықтың экологиялық белгісі, ЕО талаптарына сәйкес бір экологиялық белгінің белгісі.
	«Көк періште» белгісі (неміс Der Blaue Engel, Германия). «Көк періште» белгісімен белгіленген өнімдер белгіленген экологиялық талаптарға сәйкес келеді, олардың орындалуы толық экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етеді

Алғашқы экологиялық белгілер индустриалды дамыған елдерде пайда болды. Олардың ішінде: «қайта өңдеуге болады», «экологиялық таза», «аз энергия жұмсайды», «қайта өңделген шикізат бар». Бұл затбелгі қоршаған ортаға антропогендік қысымға қосқан үлесін бағалайтын тұтынушылардың назарын

аударды. Алайда, стандарттар болмаған кезде мұндай таңбалар жаңылыстырады.

14-кестеде тәуелсіз (үшінші) тараптың тұтынушыларын жалған немесе жалған ақпараттан қорғауға және өнімдердің қоршаған ортаға әсері негізінде ұқсас өнімдердің артықшылықтарына кепілдік беруге арналған өнімдер мен қызметтерді сертификаттау тәртібі (жіктелуі) берілген.

14-кесте - ИСО 14 021, 14 024 және 14 025 халықаралық стандарттарының экологиялық белгілерінің жіктелуі.

№	Экологиялық таңбалаудың негізгі түрлері	Сертификаттау рәсімі
1.	I тип - (қоршаған ортаға тиісті заттаңба).	Үшінші тараптардың ерікті көп өлшемді сертификаттау бағдарламасы, нәтижесінде өмірлік циклге шолу негізінде біртекті өнімдердің белгілі бір тобына кіретін өнімдердің жалпы экологиялық артықшылығы көрсетілген, өнімге экологиялық белгілерді пайдалануға лицензия беріледі.
2.	II түрі - (экологиялық декларация)	Өндірушінің, импорттаушының, дистрибьютордың, сатушының немесе кез-келген басқа тараптың экологиялық мәлімдеме, тәуелсіз декларациясыз (ИСО 14 021) тәуелсіз үшінші тараптың куәландыруынсыз жасалған.
3.	III түрі - (экологичеслық декларация)	ИСО 14 040 сериясының стандарттарына негізделген параметрлердің алдын-ала анықталған санаттарына сәйкес кез-келген өнімнің сандық экологиялық мәліметтері, бірақ ерекшеліксіз, III типтегі экологиялық декларациялау бағдарламасының (ISO / TR 14 025) бөлігі ретінде ұсынылатын қосымша экологиялық ақпарат.

5.2 Біріккен Ұлттар Ұйымының сайты.

БҰҰ веб-сайтында азық-түлік өнімдерін реттеудің негізгі жүйесі Codex Alimentarius стандарттарына, Еуропалық Одақтың, Еуразиялық экономикалық одақтың және Ресейдің стандарттау жүйесінің стандарттарына жүгінеді Codex Alimentarius тұтынушылар денсаулығын қорғауды және азық-түлік саудасының әділдігін қамтамасыз ететін көптеген стандарттар, нормалар мен ережелерді қамтиды; ұлттық тағам стандарттарының талаптарын әзірлеу және үйлестіру үшін негіз болады. Кодекс Алиментариус Комиссиясы қабылдаған стандарттар азық-түлік өнімдерінің, соның ішінде «ерекше» мәртебесі бар өнімдердің таңбалануына қойылатын талаптарды белгілейді: балалар, оның ішінде жас балалар үшін тамақ өнімдері; дене салмағын бақылауға бағытталған; арнайы медициналық қолдануға арналған. Мақалада Codex Stan стандартымен белгіленген таңбалауға қойылатын талаптар, сонымен қатар ингредиент құрамына, тағамдық және энергетикалық құндылықтарға қатысты қосымша міндетті талаптар, оның ішінде қоректік заттар және мамандандырылған тамақ өнімдерін ұсыну кезінде белгілі бір қоректік заттардың орташа тәуліктік тұтыну% сипатталған. , осмололияның мәні және т.б. Күнделікті диетаны толығымен немесе ішінара алмастыруға арналған мамандандырылған тағамдардың тағамдық және энергетикалық құндылығына ерекше талаптар қойылады, оның ішінде ақуыздың амин қышқылы құрамы,

майлардың құрамы, дәрумендер, минералдар, сонымен қатар өнімнің мақсаты туралы ақпарат және тұтынушы үшін ескерту ақпараты . Codex Alimentarius жүйесі барлық елдерге бүкіл халықаралық қоғамдастықпен тамақ өнімдерінің стандарттарын әзірлеуге және үйлестіруге қатысуға мүмкіндік береді, әр елде тамақ өнімдерінің қауіпсіздігі бойынша өзінің қатаң стандарттарын бекіту құқығы бар. Азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету шаралары - өнімді өндіру, сақтау және сату процесінің кез келген нүктесінде бақылауды қамтамасыз ететін қауіпті талдау мен сыни нүктелерді бақылау негізінде HACCP жүйесін өндіріске енгізу.

Тарифтік емес реттеуші ретіндегі халықаралық сауда жүйесіндегі келесі норма (және көбінесе кедергі ретінде) санитарлық және фитосанитарлық нормалар болуы мүмкін, оның негізгі мақсаты - халықтың денсаулығын сақтау, жануарлар әлемін және ауыл шаруашылығын қауіп-қатерлерден қорғау. аурулардың таралуына байланысты осы нормалар болуы мүмкін. Сыртқы, санитарлық және фитосанитарлық талаптар, әдетте, ұлттық және шетелдік тауарларға бірдей. Іс жүзінде бұл нормаларды таңдамалы қолдану оларды ұлттық нарыққа кіруді шектеу құралы етеді. Саудадағы санитарлық және фитосанитарлық нормалар - жоғарыда аталған тауарлар тобы, олар өнеркәсіптік тауарлар саудасының техникалық кедергілері болып табылады.

ГАТТ-ның XX бабында: Келісімде ештеңе «адамның, жануарлар мен өсімдіктердің өмірін немесе денсаулығын қорғау үшін қажет» шаралар қабылдауға немесе қолдануға кедергі келтірмейді. Бұл, әдетте, санитарлық нормалардың протекционистік кедергілер ретінде және шын мәнінде санитарлық міндеттер арасындағы айырмашылық. Критерий келесідей болуы керек: егер бұл нормаларды қолдану кемсітпеу принципін бұзса, ұлттық режим қағидатына қайшы келсе, онда тиісті нормалар мен оларды қолдану практикасы бәсекелестік пен протекционизм құралы ретінде қарастырылуы мүмкін. Өнердің жеткіліксіздігіне байланысты. Саудаға тікелей қатысты маңызды мәселені реттеу үшін XX ГАТТ, Уругвай сауда келіссөздерінің раундының қорытындысы бойынша санитарлық және фитосанитарлық шараларды қолдану туралы арнайы келісім қабылданды. Бұл келісім Ауыл шаруашылығы туралы келісіммен тығыз байланысты және олардың екеуі де ДСҰ құжаттар пакетіне кіреді. Санитарлық және фитосанитарлық шараларды қолдану туралы келісім 14 баптан және үш қосымшадан тұрады: A, B және C.

Мемлекеттің келісіміне сәйкес мұндай шараларды енгізуге құқығы бар, бірақ бұл шаралар ғылыми принциптерге негізделуі және жеткілікті ғылыми негізделусіз сақталмауы қажет (2-бап). «Ғылыми негіздеу» түсінігі ашылмаған, бұл ДСҰ-ға мүше мемлекеттер арасындағы жаңа дауларға әкелуі мүмкін.

Санитарлық және фитосанитарлық шараларды үйлестіру халықаралық стандарттар негізінде қарастырылған (3-бап). Келісімнің тараптары - ДСҰ мүшелері бір-бірінің санитарлық және фитосанитарлық шараларын баламалы деп таниды, оның ішінде нақты шаралардың баламалығын мойындау үшін екіжақты және көпжақты келісімдер арқылы. Бұл ретте импорттаушы мемлекет экспорттаушы мемлекетте тексерулер, сынақтар және басқа рәсімдерді жүргізуге құқылы (4-бап).

53 Еуропалық Одақтың сайты

Еуропалық Одақтың ішкі нарығында балалар ойыншықтары қатаң бақыланады. ЕО-да әр түрлі материалдарды, компоненттер мен заттарды қолдана отырып, белгілі бір жастағы адамдар үшін балалар ойыншықтарына қатаң шектеулер қолданылады.

Барлық директивалар балалар ойыншықтарының қауіпсіздігін біртіндеп

қатайтуды, оның ішінде ойыншықтардың қауіпсіздігі үшін жауапкершілікті және дәл анықтамаларды ұсынады. 2009/48 / ЕС директивасы ойыншықтарды жасауға болатын зиянды химикаттардың мөлшерін азайтады. Еуропалық Одақ (ЕО) нарығында ұсынылған көптеген басқа балалар киімдері ЕО 2006/95 / ЕС директивасына және REACH ережелері сияқты басқа ережелерге бағынады. Өнімнің жекелеген топтарына қойылатын нақты талаптар ЕО ережелерінің, сонымен қатар еуропалық стандарттардың міндетті талаптарын анықтайды. Балаларға күтім жасау үшін пайдаланылатын өнімдер балалардың денсаулығына қауіп төндіруі мүмкін, соның ішінде ауа жолдарына бөгде заттардың түсуі, жарақат алу, тұншығу, улану және т.б.(12-сурет). Сондықтан, осы өнімдерді әзірлеу және өндіру кезінде өндіруші ықтимал тәуекелдерді азайтудың оңтайлы шешімін тауып, өнімнің қауіпсіздігі, зертханалық зерттеулер немесе сертификаттау сияқты қауіпсіздік әдістерін анықтауы керек [14].

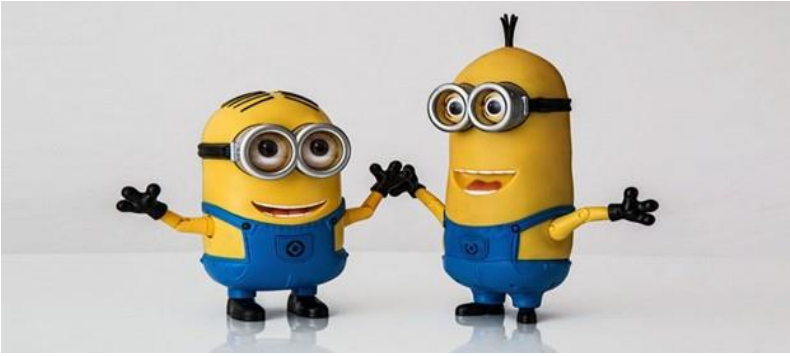

Сурет 12 - ойыншықтарды сертификаттау (CE белгісімен белгіленген)

Өнімнің қауіпсіздігін бағалау кезінде барлық ықтимал қауіптер, мысалы, материалдардың жанғыш және гигиеналық қасиеттерімен байланысты химиялық, механикалық, физикалық, химиялық, радиологиялық және басқа да қауіптерді ескеруге болады:

-белгілі бір өнімнің ерекшеліктері, оның құрамы, қолданылатын шикізат, қаптама, пайдаланушы нұсқаулығы;

-басқа өніммен және өнімді қолдануға болатын немесе қолдануға болатын өнімдермен өзара әрекеттесу;

-таңбалау, қолдану жөніндегі нұсқаулық және түсініктемелер;

-тұтынушылар категориялары және басқа аспектілер. Балалар тауарлары мен тауарларының салыстырмалы талдауы көрсеткендей, ЕО денсаулық сақтау орындарында әртүрлі тұтынушы топтар үшін нақты индикаторлар бар, олар бұрынғы кеңестік республикалар елдерінде қолданыстағы немесе қолданыстағы реттеуші органдар тұрғысынан өте шектеулі. Алайда халықаралық құжаттар, стандарттар және сертификаттау жүйелері олардың жоқтығын өтейді деп үміттенеді.

6. Балалар ойыншықтарының экологиялық қауіпсіздігінің құқықтық негіздері

Халықтық, әсіресе балалар үшін тауарлар мен өнімдердің сапасы мен қауіпсіздігіне күмән туғызатын ұлттық және жергілікті деңгейде жасалған бірқатар халықаралық-құқықтық құжаттар бар.

Төменде балалар ойыншықтарының қауіпсіздігіне қатысты маңызды құжаттар тізімі берілген.

Бала құқықтары декларациясында (7 ереже) балаға білім беру мақсатында демалу және демалу мүмкіндіктері қарастырылған.

БҰҰ-ның Бала құқықтары туралы конвенциясы 31-беттегі бос уақыт пен бос уақытты өткізуге қатысу құқығын, оның ішінде ойындар мен ойын-сауыққа қатысу құқығын таниды.

БҰҰ Бас ассамблеясының пленарлық отырысында тұтынушылар құқығын қорғау жөніндегі нұсқаулық Олар барлық елдердегі, әсіресе дамушы елдердегі тұтынушылардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескереді. Олар тұтынушының қауіпсіз тауарларға қол жеткізу құқығын мойындайды. Үш конвенция: Стокгольм - Тұрақты органикалық ластағыштар туралы; Роттердам - халықаралық саудадағы кейбір қауіпті химиялық заттар мен пестицидтерге алдын ала келісім; Базель - қауіпті қалдықтардың трансшекаралық қозғалысын және оларды жоюды бақылау туралы.

Ақпаратқа қол жеткізу, қоршаған ортаны қорғау мәселелері бойынша шешімдер қабылдауға қоғамның қатысуы және әділеттілікке қол жеткізу туралы Орхусс конвенциясы.

ТМД халықаралық ассамблеясының 14-ші пленарлық отырысында «Мемлекеттегі бала құқықтарының негізгі кепілдіктері туралы» модельдік заң қабылданды (1999 жылғы 16 қазандағы № 14-9 қаулы).

Мемлекетаралық стандарт «Ойыншықтар: қауіпсіздік пен бақылаудың жалпы әдістері». КСРО ыдырағаннан кейін ол 1992 жылдың 1 қаңтарында күшіне енді. Осы стандартқа № 2 түзету Стандарттау, метрология және сертификаттау жөніндегі халықаралық кеңеспен қабылданды (2001 жылғы 24 мамырдағы № 19 хаттама). 11 елде қабылданған стандарт EN 71-88-ге толығымен сәйкес келеді және қауіпсіздік талаптары мен тестілеу әдістерін белгілейтін 14 жасқа дейінгі балаларға арналған ойыншықтарға қолданылады.

«Тұтынушылардың құқықтарын қорғау туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 4 мамырдағы № 274-IV Заңы. Онда тұтынушылар құқығын қорғаудың құқықтық, экономикалық және әлеуметтік негіздері, сондай-ақ тұтынушылар үшін қауіпсіз және сапалы тауарлар (жұмыстар, қызметтер) қамтамасыз ету шаралары айқындалған.

Кеден одағының «Балалар мен жасөспірімдерге арналған тауарлардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламенті. Беларусь Республикасында, Қазақстан Республикасында және Ресей Федерациясында 2010 жылғы 18 қарашадағы техникалық реттеудің бірыңғай қағидаттары мен ережелері туралы келісімге сәйкес әзірленген. Мақсаты - Кеден одағының Бірыңғай кедендік аумағында балалар мен жасөспірімдерге өнімге қойылатын талаптарды қолдану және орындау бойынша ортақ міндеттемелерді белгілеу; Кеден одағының Бірыңғай кедендік аумағында айналымға енгізілген балалар мен жасөспірімдерге арналған тауарлардың еркін қозғалысын қамтамасыз ету.

«Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі № 306 Заңы.

Ол Қазақстан Республикасында шығарылған және Қазақстан Республикасының аумағына әкелінетін ойыншықтардың барлық түрлеріне қолданылады:

1) мерекелік ойыншықтар, оның ішінде шыршаның әшекейлері (жасанды шыршалар, керек-жарақтар, электр гирляндалары);

2) ойын алаңдарында ұжымдық пайдалануға арналған жабдықтар мен мүкәммал;

3) табыс алу мақсатында қоғамдық орындарға орнатуға арналған

ойыншықтар;

4) ойыншық паровоздары, ішкі жану қозғалтқыштары бар қозғалтқыштар;

5) кәсіби мамандарға арналған бес жүзден астам компоненттері бар жұмбақтар немесе графикалық жұмбақтар;

6) пневматикалық қарулар мен атыс қаруларының нақты көшірмелері;

7) снарядтар, слингтер және катапульттар;

8) жебелер, металл ұштары бар жебелерді лақтыру;

9) балалар киіміне арналған бұйымдар;

10) отшашу, соның ішінде перкуссиялық капсулалар, ойыншықтарда пайдалану үшін арнайы жасалған перкуссиялық қақпақтарды қоспағанда;

11) номиналды кернеуі жиырма төрт вольттан асатын электрлік пештер мен тұрмыстық бұйымдарға еліктейтін өзге де бұйымдар;

12) оқу процесінде ересектердің бақылауымен қолданылатын қыздыру элементтері бар заттар;

13) жиырма төрт вольттен жоғары номиналды кернеуде жұмыс істейтін бейне мониторларға жалғанған бейне ойыншықтар;

14) нәресте емізігі және емізік;

15) ересек коллекционерлерге арналған қысқартылған модельдер;

16) үлкен тереңдікте пайдалануға арналған спорттық жабдықтар, спорттық және жол велосипедтері, навигациялық жабдықтар;

17) ересек коллекционерлерге арналған қуыршақтар және басқа ұқсас халықтық және сәндік заттар.

Санитарлық-эпидемиологиялық қадағалауға (бақылауға) жататын тауарларға қойылатын бірыңғай санитарлық-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптар. Кеден одағы Комиссиясының 2010 жылғы 28 мамырдағы № 299 Шешімімен бекітілген. II тарау, 2 бөлім балаларға арналған өнімдерге бірыңғай санитарлық-эпидемиологиялық және гигиеналық талаптарды белгілейді.

Ойыншықтарды психологиялық-педагогикалық тексеру ережелері. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2008 жылғы 10 маусымдағы N 337 бұйрығымен бекітілген.

1. Ойыншықтарды психологиялық-педагогикалық тексеру ережелері «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» 2007 жылғы 21 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңын іске асыру мақсатында әзірленді және ойыншықтарды психологиялық-педагогикалық сараптау тәртібін анықтайды.

2. Ойыншықтардың сараптамасы ойыншықтардың балаларға арналған ойыншықтардың қауіпсіздігінің психологиялық-педагогикалық өлшемдеріне, сондай-ақ балалардың моральдық-эмоционалдық саулығына сай келе ме, жоқ па екенін анықтау мақсатында жүргізіледі.

3. Ойыншықтарға сараптама беруді және ұйымдастыруды Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің Орта білім департаменті жүзеге асырады және үйлестіреді.

7. Баланың иммунитетін сақтау бойынша ұсыныстар

Қауіпті ойыншықтар:

Әр ата-ана баласына жақсылық тілейді. Бұл ойыншықтарға да қатысты. Бірақ сіз дос емес, ойыншық сатып алып, жауды сатып ала аласыз. Бұған жол бермеу үшін арнайы дүкендерде ойыншық сатып алыңыз. Ойыншықтың өткір жиектері болмауы керек. Бояу сапасын тексеріңіз.

Баланың жасына сәйкес ойыншық сатып алыңыз. Сатушыдан растауды сұрау. Өнімнің сапасын тексергеннен кейін ғана сатып алғаныңызға көз жеткізіңіз.

Дұрыс тамақтану суық тиюге қарсы күресте шешуші және логикалық фактор болып табылады. Жаңа піскен көкөністер мен жемістер (әсіресе цитрустық жемістер) пайдалы, ал салқын ауа-райында дәрігерлер сарымсақ, жидектер (мүкжидек, таңқурай және лингонберри), маринадтар, бұқтырылған жемістер мен шөптерден тамақ жеуге кеңес береді. Ең бастысы - аллергиялық реакциялардың немесе асқазан-ішек жолдарының проблемаларын білу және белгілі бір өнімдер түрлерін теріс пайдаланбау [15].

Нәрестенің иммунитетін сақтау үшін: дәрігерлер көбінесе балаңызды салқын ұстау туралы кеңестер береді:

-таза ауада болу;

-қатайту, бірақ ауру кезеңінде емес, әйтпесе асқынулар болуы мүмкін;

-дене белсенділігі;

-мұқият гигиена, әсіресе ауырған кезде;

- денсаулықты нығайту;
- бала тұратын бөлмедегі ылғалдылықты жоғарылату;
- көп мөлшерде суды пайдалану.

Гигиеналық білім беру, мектепке дейінгі ұйымдардағы денсаулықты сақтау:

Гигиеналық білім берудің мақсаты - балаларға гигиеналық дағдыларды үйрету, олардың денсаулығын және бүкіл ұжымның денсаулығын сақтау үшін гигиеналық білімдерін енгізу.

Бұл әр гигиеналық шеберліктің жас балалар үшін, олардың жасын ескере отырып, түсінікті және қол жетімді тәсілде маңыздылығын түсіндіреді.

Шеберлік ұғымын, оның физиологиялық негіздері мен білімін игеру маңызды.

Гигиеналық дағдылар шартты рефлекстер болып табылады, сондықтан кез-келген шартты рефлекс сияқты олар бекіту үшін нақты жағдайды жүйелі түрде қайталауды, оларды орындау мерзімдерін және орындалу дәйектілігін талап етеді.

Шеберлік ұғымын, оның физиологиялық негіздері мен білімін игеру маңызды.

Гигиеналық дағдылар шартты рефлекстер болып табылады, сондықтан кез-келген шартты рефлекс сияқты олар бекіту үшін нақты жағдайды жүйелі түрде қайталауды, оларды орындау мерзімдерін және орындалу дәйектілігін талап етеді.

Балалардың гигиеналық дағдыларының жылдамдығы мен ұзақтылығына әсер ететін жағдайлардың ашылуына ерекше назар аударылады:

қоршаған орта гигиена талаптарына сай, бөлмелер тазартылып, желдетіледі, жиһаз тегіс және таза, ал графиндарда әрқашан қайнаған су бар. Сондай-ақ, балаларға гигиеналық дағдыларды үйретудің беріктігі көбінесе балалар ұйымдарының гигиеналық мінез-құлқымен, олардың дәлдігі, ұқыптылығы мен ұқыптылығымен, сондай- ақ балаларды ұйымдастыру режимінің қатаң сақталуымен байланысты екенін білу қажет. Балалардағы мәдени- гигиеналық дағдыларды тәрбиелеуде балаларұйымы мен отбасы жұмысындағы сабақтастық мәселесіне назар аудару қажет. Бұл мәселені зерттегенде, балалар ұйымына үнемі қызмет көрсететін медициналық персоналдың жұмысының мазмұнын жан-жақты түсіну керек [16].

8. Мемлекеттік органдар, ҮЕҰ үшін қорытындылар мен ұсыныстар

Қазақстанда балалар саны жалпы халықтың 29% құрайды. Балалар өнімдерінің нарығында қытай өндірісінің өнімдері көбірек ұсынылған. Импорттық балалар өнімдері Түркиядан, Кореядан, Украинадан, Германиядан, АҚШ-тан және басқа елдерден келеді.

Қазақстанда «Радуга» қорының балалары үш үстел ойынын шығарады: Алтын киіз үйлер, Батырлар және Көкпар. Ұлттық кескіндеменің үстел ойындарын шығаратын бірнеше компания бар. Алайда, бұл өнім балалар заттарына қарағанда сувенир болуы мүмкін.

Өкінішке орай, Қазақстанда фабрикалар ойыншықтар шығармайды (Алматы балалар ойыншықтарының фабрикасы үлкен шығынды қажет етпейтін және өлшемдері шектеулі қарапайым ойыншықтарды шығарады).

«Шар доп» елде тек ойыншықтарды бөлшектерді жинайтын зауыт ашты. Қазақстандағы балалар тауарлары нарығы сапалы және қауіпсіз тауарлармен қамтамасыз етілмеген. Іскер қытай нарықтарындағы ойыншықтар құрамында зиянды заттар бар материалдардан жасалған.

Қазақстан сөрелеріндегі ойыншықтардың 80% -дан астамы техникалық қауіпсіздік ережелерін сақтамайды.

Төмен сапалы ойыншықтар Жамбыл, Қарағанды және Қызылорда облыстарында сатылады. Алматыда зерттелген үлгілердің 85% жарамсыз деп танылды. Зерттелген ойыншықтардың үлгілерін сату себептері - шамадан тыс иіс, жабдықтың бұзылуы. Ойыншықтар қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейді (мысалы, өткір жиектер, қорғаныштық декоративті жабын, сілекей эффектісі, ылғалға төзімділік). Заңды бұзғандарға әкімшілік жаза мен айыппұл салынды.

«Greenwomen» экологиялық сараптама агенттігі Қазақстандағы балалар қауіпсіздігі туралы сұрақтар дайындап, оларды қоршаған орта, денсаулық сақтау, индустрия және жаңа технологиялар министрлігіне жіберді.

Алынған жауаптар келесі ақпаратты қамтиды.

Қазақстан Республикасының аумағына әкелінген және елде шығарылған барлық балалар ойыншықтары сәйкестік сертификаты бар Қазақстан Республикасының Техникалық реттеу ұлттық жүйесінде міндетті түрде сертификатталуға жатады. Бұл Кеден одағының «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» техникалық регламентіне сәйкес жасалынған (техникалық регламент 2012 жылдың 1 шілдесінен бастап күшіне енеді).

Мұндай сертификаттарды беру кезінде «Ойыншықтардың қауіпсіздігіне қойылатын санитарлық-гигиеналық талаптар» (Кеден одағы комиссиясының 2010 жылғы 28 мамырдағы № 299 шешімімен бекітілген) талаптарды ескеру қажет.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2008 жылғы 27 ақпандағы № 201 қаулысымен бекітілген «Балаларға арналған тауарлар мен тауарлардың қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентке сәйкес балаларға арналған тауарлар мен бұйымдар, оның ішінде ойыншықтар, егер олар мақсатына

пайдаланылса, өмірге қауіп төндіреді. адам денсаулығы тұтынушыларды адастыра алмайды және егер ол баланың моральдық және эмоционалды саулығын сақтайтын болса, Қазақстан Республикасының нарығына шығарылуы мүмкін.

Техникалық регламентке сәйкес, олар химиялық, радиациялық, механикалық, биологиялық, өрт, электрлік және жылу қауіпсіздігі талаптарына сәйкес болуы керек, ойыншықтар баланың денсаулығы мен өміріне зиян тигізбеуі керек. Өкінішке орай, республикада балалар ойыншықтарын зерттеуге арналған арнайы зертханалар жоқ. Балалар ойыншықтарын зерттеу Қазақстан Республикасы МЭҚК комитетінің токсикологиялық зертханалары, облыстар мен Астана мен Алматы қалаларының санитарлық-эпидемиологиялық сараптама орталықтары жүргізетін зертханалық зерттеулердің номенклатурасына кіреді.

Қазақстан Республикасының аккредиттеу субъектілерінің тізілімінде улы заттардың болуына балалар ойыншықтарын тексеретін 17 зертхана бар.

Балалар ойыншықтарын зерттеу жеке және заңды тұлғалардың өтініштері негізінде, сондай-ақ сауда нүктелерін жоспарлы және жоспардан тыс тексеру кезінде Экономикалық даму және сауда орталығында жүзеге асырылады.

Мұндай зерттеулер тиісті рұқсаттары бар жеке жеке зертханаларда да жүргізіледі.

Өнімді өткізусатысында мемлекеттікбақылау (техникалық регламенттердің сақталуы, сәйкестік сертификаттарының болуы) «Техникалық реттеу туралы» Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі Техникалық реттеу және метрология комитетінің аумақтық органдары жүзеге асырады.

2011 жылдың 1 қаңтарынан бастап Кеден одағы шеңберінде сәйкестікті міндетті түрде бағалауға (растауға) жататын өнімдердің Бірыңғай тізіміне сәйкес сәйкестікті растау үшінші тараптың қатысуымен, содан кейін сәйкестік туралы декларациядан өткізіледі.

Республикада балалар ойыншықтарының химиялық құрамы туралы ақпарат тарататын жүйе жоқ. Алайда инспекциялық органдар мен ұйымдар бұқаралық ақпарат құралдары арқылы және гигиена талаптарына сәйкес келмейтін ойыншықтарды анықтаған кезде халықты хабардар етуге міндетті. Солтүстік Қазақстан облысындағы бөлшек сауда орындарынан сатып алынған қытайлық өнімдерде фенол мен метил спиртінің ең жоғары концентрациясы екі есе немесе одан да көп болды, сондай-ақ Денсаулық сақтау министрлігінің Қоғамдық денсаулық сақтау комитетіндегі белгіге сәйкес келмеді, содан кейін олар санитарлық-гигиеналық қызметтен қорытынды алды. бірақ психологиялық, педагогикалық және көркем-техникалық сараптамадан өту талап етілмейді. Сондықтан шетелдік ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы айту қиын. Мектепке дейінгі мекемелер - балабақшалар, мектеп-интернаттар ойыншықтардың қауіпсіздігі мәселесін шешті. Қазір оларға тендерлер санитарлық-эпидемиологиялық қызмет пен тұтынушы ұйымдардың бақылауында өткізіліп, сараптама жүргізілуде. Бірақ нарықта ойыншық сатып алатын жеке тұтынушысын кім қорғайды?

Ресейде балалар тауарларына қатысты жағдайды балалар тауарларының қауымдастығы және ұлттық ойыншықтар қауымдастығы бақылайды.

Қазақстанда мұндай бірлестіктер жоқ. Қазақстанда сапалы ойыншықтарды тек мамандандырылған дүкендерден (мысалы, 4Kids, Городок, Mothercare) және жоғары бағамен сатып алуға болады. Арзан ойыншықтарды (өкінішке орай сапасыз) тек базардан сатып алуға болады. Осылайша, Қазақстандағы ойыншықтар сапалы, бірақ қымбат, арзан - көбінесе денсаулыққа қауіпті.

Заңға сәйкес барлық ойыншықтар сертификатталған болуы керек. Мәселе мынада, рәсім өте қымбат. Әрбір жеке зат сертификаттың құны ойыншықтың

бағасынан жоғары болуы керек. Арзан тауар бақыланбайды. Ойыншықтардың көп бөлігі Қазақстанға әкелінеді. Кеден одағында кедендік баж кейде 30 пайызға дейін көтерілуі мүмкін. Нәтижесінде ойыншықтар да қымбатқа түседі.

Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы заң (2008 жылы қабылданған) жергілікті өндіруші туралы айтады. Бұл жерде заңды парадокс бар, өйткені әдетте заң қызметті реттеу қажеттілігі туындағаннан кейін туындайды. Біздің жағдайда заң бар, бірақ ешқандай ереже жоқ.

Заңда сонымен қатар бірнеше бөлек ережелер бар. Олардың ойынша, ойыншықтар баланы агрессивті әрекеттерге, қатыгездікке, азғындыққа, зорлық-зомбылыққа және т.б. Яғни ойыншық цистерналарын, тапаншаларды сатуға тыйым салынуы керек. Алайда, заңды әрі қарай зерттей отырып, құжаттың күші бірқатар ойыншықтарға, оның ішінде «пневматикалық мылтықтар, дәлдікпен атылатын қаруларға» жатпайтынын байқай аласыз. Саналы сұрақ туындайды: «Неге?»

Біріншіден, неге заң шығарушы орган тапаншалар балаларды қатал әрекет етуге мәжбүр етпейді деп шешті?

Екіншіден, егер біз мұндай ойыншықтар ежелден балаларға беріліп келгенін ескерсек, онда неге олар келісілген тізімге енбейді, мысалы, сарбаздар, ойыншық қылыштар және басқа да атыс қаруы? Бірақ, бәрінен бұрын, видео ойындардың заңнан неге алынып тасталғаны түсініксіз.

Меломан дүкенінің танымал сайтының сайтында өнімдер тізімінен танымал GTA-3 ойынын таба аласыз. Ойынның сипаттамасында: «Сіз не ұмытпадыңыз» GTA-2. Майхем»? Жүріп бара жатқан көліктердің дөңгелектерін сындырып, қолдарыңызбен сындырудың қаншалықты жақсы екені есіңізде ме? Сіз полиция іздеудесіз ... тонап, ұрлап, өлтіріңіз! «Сипаттамада» өлтірулер «де бар. Бұл мұндай ойынның жалғыз мысалы емес.

Ұсыныстар:

1. Қазақстан балалар ойыншықтарының қауіпсіздігін жақсарту бойынша бірқатар шараларды қабылдауы керек, оның ішінде импортталатын және сатылатын тауарларға бақылауды күшейту және балалар ойыншықтары мен балалардың қауіпсіздігі туралы халықты хабардар ету.

2. Балалар ойыншықтарының жеке өндірісін ашып, қызметі ойыншықтар өндірісін бақылауға байланысты үкіметтік емес бірлестіктерді құру қажет.

3. Балаларға арналған өнімдердің кең ассортиментін өткізу. Сатып алушылар нарықтағы мемлекеттік белгі қолданыстағы заңнамаға және қолданылатын стандарттарға сәйкес өнім қауіпсіздігінің кепілі екендігіне сенімді болуы керек.

4. Уытты металдардың немесе балалар өнімдерінің концентрациясы төмен балалар үшін стандартты өнімдерге таңбалауды енгізу маңызды, яғни улы металдардың болмауы туралы ақпарат.

5. Мемлекеттік сатып алу, квазимемлекеттік сатып алу және жер қойнауын пайдаланушылардың сатып алуларында бұзушылықтар бар тауарлар топтамасын сатып алуға өзгерістер енгізу, сондай-ақ сатып алудың ақпараттық жүйелерін сәйкес келмейтін тауарлардың тізілімімен біріктіру қажет.

6. Тұтынушылық сауаттылықтың жеткіліксіздігі туралы халықтың хабардарлығын арттыру үшін тіркеуші туралы әлеуметтік роликті шығару қажет.

7. Неке және отбасы туралы Заңға және әкімшілік кодекске сәйкес келмейтін қауіпті өнімді әдейі сатып алған және тізілімде көрсетілген балаларға берген жағдайда ата-аналарға айыппұл салынатыны туралы өзгерістер енгізілсін.

8. Сауда қызметі субъектілерін апта сайын өткізу нүктесінде сәйкес келмейтін өнімнің бар-жоғына тізіліммен салыстыруға міндеттейтін сауда қызметі туралы заңға өзгерістер енгізу.

9. Ойыншықтар, егер олар сәйкестік сертификаты мен зертханалық сараптама ұсынылғаннан кейін ғана елге әкелінсе, шығаруға тыйым салынған тауарлар тізіміне енгізілуі керек.

Пайдаланылған дерек көздер тізімі.

1. Одум, Ю.Экология: 2 томда: М .: Мир, 1986. Т. 2. 376 01.2014 жылы қайта шыққан;
2. Тәуекелдерді бағалау негізінде экологиялық байланысты аурулардың кешенді алдын-алу бойынша нұсқаулық. М.2017, 68 бет ISBN 978-5-9904022-9-4. (https://static-rosminzdrav.ru/system/attachments/attaches/000/036/600/original/%D0%A0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE% D0% B4% D1% 81% D1% 82% D0% B2% D0% BE.pdf? 1512992582);
3. https: //www.who.int/kz/news-room/fact-sheets/detail/lead-poisoning-and-health;
4. Абаев Ю.К. Адам экологиясы және балалардың денсаулығы: әлеуметтік-философиялық аспектілері //
Медициналық жаңалықтар. - 2008. - № 12. - С. 8–16;
5. https: //kapital.kz/business/39206/nedetskaya-konkurenciya-detskih-tovarov.html;
6. (http://rdtinfo.ru/201410098721/v-kazahstane-razrabatyvayut-plan-razvitiya-rynka-detskih-tovarov.html Күні: 2014);
7. (http://www.rdt-info.ru/2018050713943/prodavat-igrushki-tolko-v-petsmagazinahpredlozhili-v-kazahstane.html Күні: 2018);
8. (https://forbes.kz/finances/markets/konkurentyi_obijayutsya_na_nas_za_to_chto_myi_snijaem_tsenyi/ Күні: 2017);
[9] (https://abctv.kz/ru/news/skolko-v-kazahstane-roditeli-tratyat-na-detej Күні: 2017);
10. http://today.kz/news/zhizn/2018-09-08/769725-faktom-poddelki-sertifikata-na-kuklyi-lol-poprosili-zanyatsya-mvd-rk/;
11.
(https://tengrinews.kz/zakon/pravitelstvo_respubliki_kazahstan_premer_ministr_rk/hozyaystvennaya_deyatelnost/id-P080000201_/);
12. Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігінің Техникалық реттеу және метрология комитеті http://www.memst.kz/ru/tr/detail. php? ID = 138669 «Ойыншықтардың қауіпсіздігі туралы» Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 21 шілдедегі N 306-III Заңының мәтіні http://www.pavlodar.com/ zakon /? dok = 03754 & all = барлығы. Барлық парақшалар «Ойыншықтар» жобасының аясында дайындалды. Токсикозсыз: Қазақстандағы ақпараттық-ағартушылық компания. « Жобаны Greenwomen экологиялық сараптама агенттігі (Қазақстан) үкіметтік емес ұйымы 2012 жылы іске асырды;
13.https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31063834&corr=31063834&status=0&excludeArcBuh=0&text=&swhere=13&spos=1&tSynonym=0&tShort=1&tSuffix=1#pos=3;-107&doclist_pos=0;
14. https://clck.ru/K3MSg;/;
15. https://imudon.info/child/orvi-u-detey/;
16. http://modehed.tk/pages/p7.php.

1 қосымша

Бала дүниеге келген кезде мен оған барлығын, балалық шақта болған нәрсені және өсіп келе жатқан кезімізде қол жеткен жетістіктерді бергім келеді.

Көбінесе өндіруші өз өнімдерінің кемшіліктері мен жанама әсерлеріне назар аудармайды, ал тұтынушылар, әрине, зардап шегеді. Мұндай фактілер көпшілікке мәлім болған кезде өндіруші келтірілген залалдың орнын толтырады, содан кейін ол қайтадан пайда болғанға дейін ұмытып кетеді. Қазіргі заманғы тауарлардың 90% -ы Қытайда өндірісті бақылау деңгейі төмен зауыттарда шығарылады. Өкінішке орай, статистикаға сәйкес, көбінесе балалар сапасыз тауарлардан зардап шегеді.

Ата-аналарды дұрыс таңдау бойынша мини-тест ұсынамыз: иә немесе жоқ деп жауап беріңіз

1. Балаларды күтуге арналған өнімдер қауіпсіздік саласындағы келесі жалпы талаптарға сәйкес келуі керек: сулы ортада анықталған улылық көрсеткіші (тазартылған су) 70-тен 120 пайызға дейін болуы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

2. Теріге және шырышты қабаттарға жергілікті тітіркендіргіш әсер етпеуі керек, сулы сығындыдағы pH өзгерісі ± 1,0 аспауы керек.

Сақинаны пазификатордағы сыммен байланыстырудың беріктігі кемінде 40 Н болуы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

3. Балаларды күтуге арналған резеңке бұйымдар 5 есе дезинфекцияға төзімді, сыртқы келбетін сақтап, бір-біріне жабыспауы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

4. Азық-түлік өнімдерімен жанасуға арналған өнімдер 60% 5 ° С температурада қыздырылған 1% сірке қышқылы мен сабын-сілтілік ерітіндіге төзімді, сыртқы түрі мен түсін сақтап, өзгермеуі және суға түскен кезде жарылып кетпеуі керек. 65 - 75 ° С температурада.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе жоқ

5. Өнімнің беріктігі судың құйылғанынан 5 см төмен түскенде 120 см биіктіктен құлағаннан кейін қалдық деформациялар, жарықтар, жарықтар мен жарықтар байқалмайтындай болуы керек.

Ыстық тағамға арналған ыдыс-аяқ пен ас үй термиялық тұрақты болуы керек және температура 95-70-20 ° С өзгерген кезде бұзылмауы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

6. Азық-түлікпен жанасатын өнімдердің ішкі бетіне қолданылатын жабын қышқылға төзімді болуы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

7. Өнімдерде кесектерге, кесілген жиектерге, әйнектің жапсырылған бөліктеріне, кесу немесе ұсақталған бөлшектерге кесу және бітелетін қоспалар арқылы тыйым салынады.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

8. Металл және галантерея өнімдерінен зиянды заттарды таңдау темірден аспауы керек - 0,3 мг / дм 3 3, алюминий - 0,5 мг / дм3 және қорғасын - 0,03 мг / дм3.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

9. 12 жасқа дейінгі балалар үшін химиялық ток көздерімен жұмыс жасайтын тіс щеткалары, электрлік тіс щеткалары жұмсақ болуы керек (қаттылығы 6 см/ мм2-ден аз), 12 жастан асқан балалар мен жасөспірімдер үшін - орташа қаттылық (қаттылығы кемінде 6 cN / кем емес) мм2 және 9 см /мм2 аспайды.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

10. Құрамында құрамында гель бар, ылғал сіңіретін материалдарды құрайтын зиянды заттардың шығарылуы акрилонитрилден - 0,02 мг / дм3, ацетальдегид - 0,2 мг / дм3, ацетон - 0,1 мг / дм3 бензолдан - 0,01 аспауы керек. мг / дм, 3, гексан - 0,1 мг / дм3, метил спирті - 0,2 мг / дм3, пропил спирті - 0,1 мг / дм3, толуол - 0,5 мг / дм3, фенол - 0,05 мг. / дм3 немесе жалпы фенолдардың қосындысы - 0,1 мг / дм3, формальдегид - 0,1 мг / дм3, этил ацетаты - 0,1 мг / дм3, қорғасын - 0,03 мг / дм3, мырыш - 1,0 мг / дм3, мышьяк - 0,05 мг / дм3 және хром **(III)** және (VI) (барлығы) - 0,1 мг / дм3.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

11. Киімге және бұйымдарға арналған тоқыма материалдары, сулы ортадағы сынақтар кезіндегі уыттылық индексі 70-тен 120 пайызға дейін, ауада - 80-ден 120 пайызға дейін болуы керек немесе 1-ден бастап киім-кешек пен бұйымдарға терінің жергілікті тітіркендіргіш әсері болмауы керек. 2 қабат.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

12. Киім, бас киім және былғарыдан жасалған бұйымдарға арналған былғары келесі талаптарға сай болуы керек: бос формальдегидтің мөлшері 20 мкг / г аспайды; терідегі сумен жуылған хромның (VI) құрамына жол берілмейді; терінің құрғақ үйкеліске дейінгі түсінің жылдамдығы - кем дегенде 4 балл, қолғап пен қолғапты қоспағанда, терінің түс жылдамдығы, дымқыл үйкеліске дейін - кемінде 3 балл.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

13. Арбамен жүруге арналған тұтқалар, белдіктер, қапсырмалар және басқа да керек-жарақтар 30 кг салмаққа төтеп беруі керек. Реттегіштер мен құлыптарды қоса, қауіпсіздік белдіктерінің беріктігі кемінде 150 Н болуы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

14. Салмағы 50 мм биіктігі 22,5 кг құлаған жүктеме және 30 кг салмақпен «рамка-шанышқы» жинағының еркін құлауы бар мектеп жасына дейінгі балаларға арналған велосипедтерді сынақтан өткізу кезінде шанышқының ұштары мен жақтаудың арасында өлшенген көрінетін жарықтар болмауы керек. , 20 мм-ден аспауы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

15. Мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған велосипедтерге бекітілген тірек роликтері 30 кг тік жүктеме қолданылған кезде 25 мм-ден асатын және 15 мм-ден астам тұрақты деформация болмауы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

16. Аяқ киімге келесі материалдарды төсеуге жол берілмейді:

- жасөспірімдер мен бірнеше балалар аяқ киімдері үшін 20% -дан астам химиялық талшықтар салынған тоқыма материалдарынан;
- жасөспірімдерге арналған қыстық аяқ киім мен велосипедтерден.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

17. Аяқ киімде мыналарға тыйым салынады: 3 жасқа дейінгі балаларға арналған ашық өкше киімі; қысқа мерзімді киюге арналған аяқ киімді қоспағанда, 3 жастан 7 жасқа дейінгі балаларға арналған өкше бөлігі.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

18. Аяқ киімге арналған былғары келесі талаптарға сай болуы керек: бос формальдегидтің мөлшері 20 мкг / г аспайды; сумен жууға болатын хром (VI) рұқсат етілмейді; түстің құрғақ үйкеліске дейінгі жылдамдығы - кемінде 4 балл; дымқыл үйкеліске дейін түс жылдамдығы - кемінде 3 балл; теріні бояу - 3 баллдан кем емес.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

19. Су ортасындағы сынақтардағы уыттылық индексі 70-тен 120 пайызға дейін, ауада - 80-ден 120 пайызға дейін болуы керек, немесе аяқ киімнің ішкі қабаттары және теріге тиген тері бұйымдарының құрылымдық элементтері жергілікті теріге әсер етпеуі керек. тітіркендіргіш әсер.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

20. Аяқ киімбиологиялық жәнемеханикалық қауіпсіздікталаптарына сәйкес 13-қосымшаға сәйкес болуы керек. Аяқ киімнің бетіндегі электростатикалық өріс күші 15 кВ / м аспауы керек.

Сіз келісесіз бе: **иә** немесе **жоқ**

Қорытындылар мен нәтижелер:

- 15-тен көп жауап - иә - сіз нәресте үшін өнімдерді мұқият таңдауды және бұл үшін қажетті дағдылардың барын білдіреді. Балаңыздың денсаулығы үшін тауарлардың қауіпсіздігі туралы алаңдамаудың қажеті жоқ.

- 15-тен артық жауаптар - жоқ - сіз балаңызға нені енгізгіңіз келетіні, қандай құндылықтар мен басымдықтар туралы ойлануыңыз керек. Әсіресе қымбат заттарды немесе құрылғыларды сатып алмас бұрын, ойланыңыз, зерттеңіз, салыстырыңыз. Балаларыңызға зиян тигізетін заттарды сатып алмаңыз. Есіңізде болсын, бүгінгі қуаныш ертең қайғы болуы мүмкін.

2-қосымша

Қоғамдық денсаулық сақтау комитетінің ресми сайтында өнімнің қауіпсіздігін бақылау кезінде сәйкес келмейтін өнімдердің тізілімі бар.

Төменде «Ойыншықтар» және «Жеңіл өнеркәсіп бұйымдары мен балалар мен жасөспірімдерге арналған өнімдер» беттеріндегі скриншоттар.

АТА-АНАЛАР!

Мұқият болыңыз және осы сайтты үнемі бақылаңыз:

http://reestr-np.kz/rus/?lang=rus&productid=15&page=4

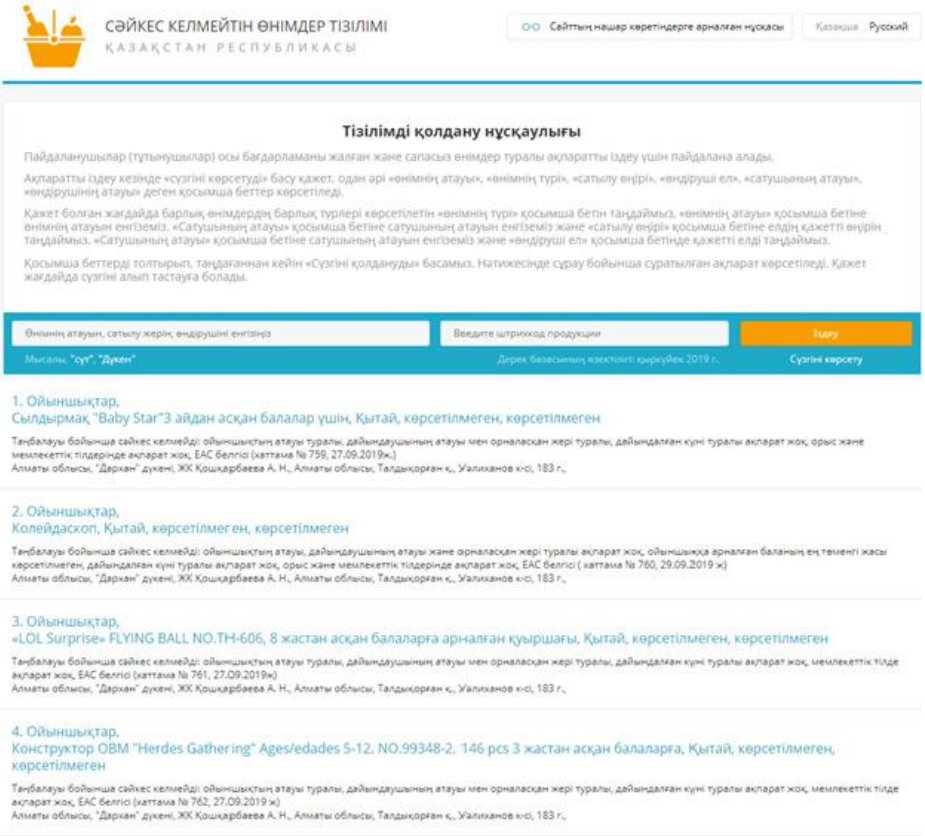

СӘЙКЕС КЕЛМЕЙТІН ӨНІМДЕР ТІЗІЛІМІ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

Сайттың нашар көретіндерге арналған нұсқасы | Қазақша | Русский

Тізілімді қолдану нұсқаулығы

Пайдаланушылар (тұтынушылар) осы бағдарламаны жалған және сапасыз өнімдер туралы ақпаратты іздеу үшін пайдалана алады.

Ақпаратты іздеу кезінде «сүзгіні көрсетуді» басу қажет, одан әрі «өнімнің атауы», «өнімнің түрі», «сатылу өңірі», «өндіруші ел», «сатушының атауы», «өндірушінің атауы» деген қосымша беттер көрсетіледі.

Қажет болған жағдайда барлық өнімдердің барлық түрлері көрсетілетін «өнімнің түрі» қосымша бетін таңдаймыз, «өнімнің атауы» қосымша бетіне өнімнің атауын енгіземіз. «Сатушының атауы» қосымша бетіне сатушының атауын енгіземіз және «сатылу өңірі» қосымша бетіне елдің қажетті өңірін таңдаймыз. «Сатушының атауы» қосымша бетіне сатушының атауын енгіземіз және «өндіруші ел» қосымша бетінде қажетті елді таңдаймыз.

Қосымша беттерді толтырып, таңдағаннан кейін «Сүзгіні қолдануды» басамыз. Нәтижесінде сұрау бойынша сұратылған ақпарат көрсетіледі. Қажет жағдайда сүзгіні алып тастауға болады.

Өнімнің атауын, сатылу жерін, өндірушіні енгізіңіз | Введите штрихкод продукции | Іздеу

Мысалы, "сүт", "Дүкен" | Деректер базасының өзектілігі: қыркүйек 2019 г. | Сүзгіні көрсету

1. Ойыншықтар,
Сылдырмақ "Baby Star"3 айдан асқан балалар үшін, Қытай, көрсетілмеген, көрсетілмеген

Таңбалауы бойынша сәйкес келмейді: ойыншықтың атауы туралы, дайындаушының атауы мен орналасқан жері туралы, дайындалған күні туралы ақпарат жоқ, орыс және мемлекеттік тілдерінде ақпарат жоқ, ЕАС белгісі (хаттама № 759, 27.09.2019ж.)
Алматы облысы, "Дархан" дүкені, ЖК Қошқарбаева А. Н., Алматы облысы, Талдықорған қ., Уәлиханов к-сі, 183 г.,

2. Ойыншықтар,
Колейдаскоп, Қытай, көрсетілмеген, көрсетілмеген

Таңбалауы бойынша сәйкес келмейді: ойыншықтың атауы, дайындаушының атауы және орналасқан жері туралы ақпарат жоқ, ойыншыққа арналған баланың ең төменгі жасы көрсетілмеген, дайындалған күні туралы ақпарат жоқ, орыс және мемлекеттік тілдерінде ақпарат жоқ, ЕАС белгісі (хаттама № 760, 29.09.2019 ж)
Алматы облысы, "Дархан" дүкені, ЖК Қошқарбаева А. Н., Алматы облысы, Талдықорған қ., Уәлиханов к-сі, 183 г.,

3. Ойыншықтар,
«LOL Surprise» FLYING BALL NO.TH-606, 8 жастан асқан балаларға арналған қуыршағы, Қытай, көрсетілмеген, көрсетілмеген

Таңбалауы бойынша сәйкес келмейді: ойыншықтың атауы туралы, дайындаушының атауы мен орналасқан жері туралы, дайындалған күні туралы ақпарат жоқ, мемлекеттік тілде ақпарат жоқ, ЕАС белгісі (хаттама № 761, 27.09.2019ж)
Алматы облысы, "Дархан" дүкені, ЖК Қошқарбаева А. Н., Алматы облысы, Талдықорған қ., Уәлиханов к-сі, 183 г.,

4. Ойыншықтар,
Конструктор ОВМ "Herdes Gathering" Ages/edades 5-12. NO.99348-2. 146 pcs 3 жастан асқан балаларға, Қытай, көрсетілмеген, көрсетілмеген

Таңбалауы бойынша сәйкес келмейді: ойыншықтың атауы туралы, дайындаушының атауы мен орналасқан жері туралы, дайындалған күні туралы ақпарат жоқ, мемлекеттік тілде ақпарат жоқ, ЕАС белгісі (хаттама № 762, 27.09.2019 ж)
Алматы облысы, "Дархан" дүкені, ЖК Қошқарбаева А. Н., Алматы облысы, Талдықорған қ., Уәлиханов к-сі, 183 г.,

5. Ойыншықтар,
«Кеша » қисындық, автокөлік -аударғыш ойыншығы, Беларусь., «Полесье ӨК» ЖШБК Брест облысы, Кобрин қ., Советская көшесі, 141үй., Өндірілген мерзімі: 21.06.2018ж. Жарамдылық мерзімі - 5 жыл

Таңбалауы бойынша көрсетілмеген: Өндіруші-импорттаушы атауы, мекен жайы, байланыс үшін мәлімет көрсетілмеген. (Хаттама №568 24.09.19)
Атырау облысы, "Анвар" ЖШС АФ филиалы, Атырау обл., Атырау қ., Сатпаева,14,

6. Ойыншықтар,
«Весна" қуыршақ ойыншығы, Ресей, "Весна" ААҚКиров қ., Либкнехт көшесі,көшесі,129, Өндірілген мерзімі: 01.04.2019ж. Жарамдылық мерзімі - 5 жыл

Танбалуы бойынша көрсетілмеген: Өндіруші-импорттаушы атауы, мекен жайы, байланыс үшін мәлімет көрсетілмеген. (Хаттама №566 24.09.19)
Атырау облысы, "Анвар" ЖШС АФ филиалы Атырау обл., Атырау қ., Сатпаева,14.

7. Ойыншықтар,
Құрылымдаушы екі вагоны бар бу арба ойыншығы, Беларусь., «Полесье ӨК» ЖШБК Брест обл., Кобрин қ., Советская көшесі, 141үй., Өндірілген мерзімі: 08.04.2019ж. Жарамдылық мерзімі -5 жыл

Танбалуы бойынша көрсетілмеген: Өндіруші-импорттаушы атауы, мекен жайы, байланыс үшін мәлімет көрсетілмеген. (Хаттама №569 24.09.19)
Атырау облысы, "Анвар" ЖШС АФ филиалы Атырау обл., Атырау қ., Сатпаева,14.

8. Ойыншықтар,
Жинақ №29 шағын шелек, қалақ№2, тырма №2 "WINCARC", Беларусь., «Полесье ӨК» ЖШБК Брест обл., Кобрин қ., Советская көшесі, 141үй., Өндірілген мерзімі: 12.2017ж. Жарамдылық мерзімі -3 жыл

Танбалуы бойынша көрсетілмеген: Өндіруші-импорттаушы атауы, мекен жайы, байланыс үшін мәлімет көрсетілмеген. (Хаттама №571 24.09.19)
Атырау облысы, "Анвар" ЖШС АФ филиалы Атырау обл., Атырау қ., Сатпаева,14.

9. Ойыншықтар,
"Морской бой" тактикалық ұрыс ойыны, Қытай, Көрсетілмеген, Көрсетілмеген

формальдегид 0,2мг/л (0,1 мг/л),24.09.2019ж № 1068/13148хаттамасы
Танбалау шартарына сай емес.1.Мемлекеттік тілде ақпарат көрсетілмеген,3.мемлекеттік және орыс тілінде ақпарат жоқ, 4. тауар белгісін өндіруші көрсетілмеген,8. Жасалған күні көрсетілмеген,11. Кеден одағына мүше мемлекеттің орыс тілінде және мемлекеттік тілінде орындалатын таңбалау және техникалық құжаттамасы мемлекеттік тілде,орыс тілінде толық ақпарат жоқ, 12. Ойыншықтар Кеден одағына мүше мемлекеттердің нарығында Кеден одағының барлық техникалық регламенттерінің талаптарын орындаған жағдайда бірыңғай белгіомен белгіленеді, ойыншықтың өмір бойы анық,айқын бейнесін беретін кез келген тәсілмен қолданылуы көрсетілмеген.24.09.2019ж № 1068/13148 хаттамасы.
Шығыс Қазақстан облысы, Өндірістік дүкен,ШҚО, Күршім ауданы,Маркакол а., Крахмаль к-сі, 63А, ТС RUC-CN АЛ14.В.08673, Сертификат сайкестігі, 06.092017ж берілген 05.09.2020ж дейін жарамды , Жауапкершілігі шектеу қоғам зертханасы"Инновационное решение", Болмаған

10. Ойыншықтар,
"Сылдырмақтар жиынтығы" балалар ойыншығы, Қытай, Көрсетілмеген, Көрсетілмеген

Хаттама 24.09.2019ж №1067/12822. Көрсетілмеген: өндірушінің атауы, жасалған күні, Кеден одағына мүше мемлекеттер нарығында тауар айналымының бірыңғай белгісі, таңбалау және техникалық құжаттама орыс тілінде немесе Кеден одағына мүше мемлекеттің мемлекеттік тілінде ұсынылмаған.
Шығыс Қазақстан облысы, "Ислам" дүкені, ЖК Рахманова З, ШҚО Үржар ауданы, Маханшы а., Қабанбай к-сі, 88.